

IUSTI LIPSI

AD

C. VELLEIVM

PATERCVLVM

ANIMADVERSIONES:

Quas recenter auxit & emendauit.

ANTVERPIÆ,

EX OFFICINA PLANTINIANA,

Apud Ioannem Moretum.

cId. Idc.

Cum Privilegiis Casareo ac Regio.

1797

AD

C. VELLERIVM

PATERCVLM

ANIMADVERSIONES

Quis recitet auris & emendabit

ANTWERP

EX OFFICINA PLANTINIANA

Andreas Moretus

cl. lcc.

Commissarius Curator Regis

C. VELLEIVM
PATERCVLVM
ANIMADVERSIONES.

EMPESTATE distractus à duce suo Nestore.] *Quid Græci Troia redeuntes passi sint aut fecerint, narratio fuit: que opida condiderint, aut ubi fixerint sedes. De quo tamen proprie hoc initium? Credo de Epio. quo trahit me Iustinus lib. XXI. Metapontini in templo Minervæ ferraamenta, quibus Epicus, à quo conditi sunt, equum Troianum fabricavit, ostentant. Et facit Aristoteles in Admirandis: Εὐδὸς Μεταποντίου Ἀθηνᾶς ἱερὸν εἶναι φασίν, εἶδα τὰ τῷ Ἐπίῳ λέγουσιν ὄργανα ἀνακιδίου, * αἰ εἰς*

τὸν Δέφκιον ἱερὸν ἐποίησεν. Strabo simpliciter tamen dixit Pylios Metapontum condidisse: Stephanus aliq̄ Metabum nominavit. de quo ipso quin hac capere possis, non nego. * Fort. ἄ

2. *Cyprum appulsus, cognomine (scribo cognominem) patriæ suæ Salamina constituit.] Apud Græcos Latinosq̄ passim hac historia. Illud not. à non indignum, tempore Isocratis, Teuceri genus adhuc fuisse in Cyprî regno. In Euaḡorâ: Τεὺχερ δὲ, ἐπειδὴ Τροίαν σωθεῖσιν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον, Σαλαμῖνά τε κατῴκησεν ἰμάνυρον ποιήσας τῆς πόλεως ἑαυτῷ πατρὶδος ἑστίου. καὶ τὸ γένος τὸ νῦν βασιλείου κατέλιπε: Teucer verò, postquam vnâ cum aliis Troiam cepisset, veniens Cyprum, Salamina ibi condidit, cognominem veteri suæ patriæ, & genus quod nunc ibi regni potitur, reliquit.*

3. *Philippus Ephyram.] Imo Phidippus, ex Homero: quod Aldus observavit. Corruptum idem nomen video in Diodori quinto Bibliothecæ, & Strabonis extremo nono. Cuius (Strabonis dico) locum totum sic lego: Τὰς δὲ ἐπὶ Ἐφύρας τῆς Θεσσαλίας ἀπογόνους Αὐτίων καὶ Φειδίππου ἑὸν Θεσσαλῶ τῷ Ἡρακλῆϊ, ἐπὶ Ἰδὸντας, ἀπὸ Θεσσαλῶ τῷ ἑαυτοῦ ἀπογόνῳ τὴν χώραν ἀνομάσασιν. Que corrupta aut mutila vsque adhuc lecta.*

4. *Tres ibi vrbes statuit, à patriæ nomine vnam, à victoriæ memoriâ Mycenas, Tegeam, Pergamum.] In primogeniâ Rhenani editione (ea purissima, & sæpe nobis dux ad meliora) voculâ addidit legas: statuit, duas à patriæ nomine. Vulgata sanè manca est. Sed quid hæc igitur sibi vult? Duplicem patriam fuisse Agamemnoni? de Mycenis fateor, & clarum est: de Tegeâ, que in Arcadiâ, quid ea ad Agamemnonem, nondum legi. Nam Pergamum, siue, ut Plutarchus in Lycurgo appellat (περγαμῶν) certum est à victo Pergamo dictam.*

5. *Regni potitur Aegythus per annos VII.] Homerus de hoc ipso:*

Ἐπὶ δὲ τῆς δ' ἵνασθε πολυχρήσιοι Μυκήνης.

6. *Regnavit LXX.] Valde dissentit Eusebianum Chronicon. Mycenis post mortem Aegythi Orestes regnavit annis XV. Credo fuisse LXXV.*

7. *Anno octogesimo post Troiam captam.] Nota, firmanda sententia nostra de capite & exordio scripti huius Velleiani. Nam manifestò computat à Troiâ captâ. Sed in numero annorum Strabo dissentit; qui libro XIII. scribit Pentilum in Thraciam venisse ἐξ ἡλικίας ἑτησὶ τριώκοντι ἕσπερον, ὑπὲρ αὐτῶν δὲ Ἡρακλῆϊδων εἰς Πελοπόννησον καθόδοιο: sexaginta annis post Troicæ tempora, sub ipsum Heraclidarum reditum in Peloponnesum*

Odyss.

* In Premissis ad Lectorem.

ponnesum. Itaque diserte ille vult, à Troiâ captâ ad hunc reditum annos esse inter tantum sexaginta. A Velleio tamen, cum alij Chronologi, tum verus ille & industrius Christianorum Tatianus stat: qui notat Homerum vixisse ἐπὶ τῆς Ἡρακλειδῶν καθόδου, μετὰ τὰ τρωικὰ ἐνδοτέρω ἢ ὅδ' ἀκούοντα ἐστίν: ante Hercularum reditum, post Troianas res paullo minus annis octoginta. Idem numerus in Plutarchi, De Homero. An igitur non scriptum Strabonis corrigendum sit, tu amice noster Causabone, qui serius illi medicus, vide.

8. Pelopis progenies ab Herculis progenie expellitur.] Hoc illud celebre tempus, quod crebro in antiquis Chronicis quasi nota & character temporum signatur Reditus Heraclidarum. Atque ab eo initium plerique faciunt historia vera. Diodorus lib. I V. Εφορ & ὁ Κυμῆος, Ἰσοκράτης ὡν μαθητὴς, Ἰσοκράτης ἑσπεύσας ἑαυτὸν ἡρώδης, τὰς μὲν παλαιὰς μυθολογίας ἀπέβη, τὰ δὲ ἀπὸ τῆς Ἡρακλειδῶν καθόδου ἀρχόμενα ἀμειψόμενος, ταύτην ἀρχὴν ἐποιήσατο τῆς ἱστορίας, οὐκ ὡς ἡ τῆς Καλλιμαχίδου καὶ Θεοπόμου, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν γεγονότες, ἀπέσπον ἢ παλαιῶν μύθων; Ephorus Cumanus, Isocratis discipulus, cum res publicè gestas scribere instituisset, veteres quidem fabulationes omisit; illa verò quæ ab Heraclidarum reditu facta, colligens, hoc initium fecit historiæ suæ. Callisthenes & Theopompus, qui eodem ævo vixerunt, pariter vt ipse abstinerunt à prisca fabulis. Varro paullo aliter tamen tempora in hunc finem discernit apud Censorinum, cap. XXI. Vatro, inquit, tria discrimina temporum esse tradit. Primum, ab hominum principio vsque ad Cataclysmum priorem: quod propter ignorantiam vocatur Adelon. Secundum, à Cataclysmo priore ad Olympiadem primam, quod, quia in eo multa fabulosa referuntur, Mythicon nominatur. Tertium, à primâ Olympiade ad nos, quod dicitur Historicum: quia res in eo gestæ veris historiis continentur.

9. Temenus.] Quia hic maximus natus, & princeps recensetur: factum vt ipsi tota res tribuatur, aut eius posteris. Terullianus de Pallio, cap. II. Sic & Herculeæ posteritas qui Temeno pariter Peloponnesum occupando producant. Id est, vnâ cum Temeno simulq;. Idem corrigendus, De Anima, cap. XXX. Gloriosi quique occupant terras, vt Scythæ Parthicas, vt Menidæ Peloponnesum, Legendum, vt Temenidæ.

10. Aristodemus.] Ergone ipse Aristodemus inter duces? Ita velle Velleium apparet: etsi in dissensu obstinato aliorum scriptorum. His traditum, Aristodemum dum apparatur reditus, fulmine tactum perisse. in eius locum liberos venisse, Eurysthenem & Prolem. Apollodorus alium rerum diligens II. Biblioth. Εκεί δὲ ὄντος τῆς ἐστὲν ἑμῶν, Αἰετοδῆμος καὶ γυνὴ θείη ἀπέθανε, παῖδάς τε καταλιπὼν ἑδύμους, Εὐρυδένειον, Προκλίαν: Ibi cum exercitus Hercularum esset (Nauραχί, si illic) Aristodemus fulminatus occidit, filios geminos relinquens Eurysthenem & Prolem. Eadem aut similia Pausanias in Corinthiacis, atque alij. Quis à Velleio damnabam: sed manum calculumque tenuit Herodorus, qui Spartanos ipsos docet fuisse in eadem hac cum Velleio mente, etsi contra scriptorum vulgus. Ille libro VI. Αἰετοδῆμοιο γένη, οὐκ ὀνομάζοντες ἀπὸ τῆς πομπῆς, λέγουσι αὐτὸν Αἰετοδῆμον τὸν Αἰετομάχεα τὸν Κλεοδάειον τὸν Πάριον βασιλευσάντα ἐν ἡλικίᾳ ὁμοίᾳ εἰς ταύτην χρόνον, τῶν νεώτεράτων, ἀλλ' ἔτι τὸν Αἰετοδῆμον παῖδας: Lacedæmonij nemini poetarum assentientes, tradunt ipsum Aristodemum, qui Aristomachi, qui Cleodæi, qui fuit Hylli, regnantem eos reduxisse in hanc regionem quam nunc obtinent: non autem ipsos Aristodemi liberos. Ergo bene & ex recondita sententiâ Velleium.

11. Quorum atavus fuerat.] Distinctio interponenda: Aristodemus, quorum. Nam quem ait fuisse atavum? ipsam Herculem. Stemma tale. Hercules Hyllæ genuit, hic Cleodem, hic Aristomachum, hic Temenum, Cresphontem, Aristodemonum. Ex Herodoto supra, aliisque.

12. Imprudenter rixam ciens interemptus est.] Ille imprudenter: in id dedit opera & studio rixam ciuit. Sed tu verba interpunge, sententiam & te expedies: Imprudenter, rixam ciens, interemptus est. Vult: interemptum imprudenter, & ab hostibus ignavis eum esse regem. Quod verum est.

13 Insulam circumfusam Oceano, perexiguo freto diuisam, Gades condidit.] Hac vero mira, si Tyria classis insulam condere potuit: quod nos scimus circumfusâ: & pariter, diuisâ. Nam ipsa in
no circumfusâ.

14. Ab iisdem post paucos annos in Africâ Vtica condita.] Iustinus libro XVIII. Tyrj, missâ in Africam iuentute, Vticam condidere. Mela: Vtica & Carthago ambæ inclytæ, ambæ à Phœnicibus conditæ.

15. Sedem cepere circa Lesbum insulam.] Obhareo. Ambigua & æbeis & ista scriptio, Capere locum circa Lesbum. Vbi? in ipso mari? aut quin igitur nominas & designas? An à stili acurine subsidium, & rescribimus? sedem cepere circa Lesbum insulas? Insulas, inquam, multitudinis numero: & sunt sanè plurima illic, etiam ea quas ἡγετον- νισους appelearunt, etsi vicenas numero, aut, vt alij, quadragenas. Tentabam etiam: sedem cepere Lesbum insulam. eiectâ voculâ, & id valde volebam: sed renuunt scriptores, quorum nemo mihi auctor de occupatâ ab Orestis liberis Lesbo. Etiam Pausanias de locis circa Lesbum renuit. qui vult in Corinthiacis, Tifamenum cum suis copiis in partem Græciæ deuenisse, quæ nunc Achaia dicitur. Imò idem lib VII. initio, periisse eum in Achaia narrat, prælio cum Ionibus, & in Helice sepultum. Itaque & nepotes Orestis in eadem Achaia collocat, eodem lib. VII.

16. Pelasgi Athenas commigrauerunt.] Dionysius I. Antiquit. accuratè casus & sedes Pelasgorum exsequitur, sed aliâ omni parte quam in Atticâ eos ponit. Etiam Strabo, libro V. nisi quòd idem (pro Velleij mente) addit: Historiæ Atticæ scriptores ita Pelasgorum meminisse, vt qui etiam Athenis fuerint, & eos quia vagi fuerint auium modo Πηλαγῆες dictos. Pausanias pariter lib. I. Athenis eos inhabitasse vult ipsam arcem.

17. Aletes sextus ab Hercule.] Sine circumductione vt loquar, falsum hoc est: nisi alij scriptores falsi. Pausanias lib. II. Ἀλέτης Ἰπτότης τῆ Φύλας τῆ Ἀντόχου τῆ Ἡερίδης. Apollodorus totidem panè verbis: Ἰπτότης τῆ Φύλας τῆ Ἀντόχου τῆ Ἡερίδης. Quid dicemus? quintum reponi debere, sicuti tamen tanta sunt λεπτολογήματα hac Græcorum.

18. Athenienses in Eubœâ Chalcida, Eretriam, colonis occupauerunt.] Strabo conditionem earum vetustiore facit, libro X. Ἀμφότεραι, inquit, αὐτῶν τριῶν Ἰπ- Ἀθηναίων εὐπρόσδοτοι λέγονται: Vtraque (Chalcis, & Eretria) ab Atheniensibus ante Troiana tempora condita perhibetur.

19. Cumas in Italiâ condiderunt.] Quod ad Chalcidenses solos Velleius refert, alij etiam cum Eretrienibus communicant. Dionysius lib. VII. & Solinus. Strabo pro Eretrien- sibus substituit Cumanos. Sed hanc varietatem in re cascâ & tenebris eū obsistat non mi- ror: mi. or quid ita Eusebij Chronicon prodat: Mycena condita in Italiâ, quæ nunc Cu- mæ. An Misenum reponimus? sed diuersum id à Cumis. Harco, & porrigo verbam.

20. Nocturno æris sono, qualis Cerealibus cieri solet.] Non quia as pul- sum in Cerealibus tantum sacris. id falsum: & ecce
Cymbala Thebano concrepuere Deo.

Item:

Nocte sonat Rhodope tinnitibus æris acuti:
Vt omittam Isidis & Aegyptiaca sacra cum suis sistris. Arnobius etiam vniuersè: Vos æris tinnitibus & tiliarum sonis persuasum habetis deos delectari & affici. Cur ergo Cerealibus exiniuè nominat? quia de nocturno æris sono sermo est. & sacra illa noctu: id est cum clamore & clangore. Iustinus lib. II. Iussis matronis solito clamore ac strepitu, etiam in accessu hostium, sacra (hac Cerealibus) celebrare.

21. Neapolim condidit.] Imò Palæpolim prius. Lilius lib. VIII. Palæpolis erat haud procul inde, vbi nunc Neapolis est. Duabus vrbibus idem populus habita- bat. Cumis erant oriundi.

22. Iones, duce Ione, profecti Athenis.] Satin in hac narratiunculâ, ô Vellei,

6
 spēres tibi eam ad? non videntur. Ionem ducem tu colonia huius facio: atqui *Androitas* το ορ-
 pugnat, & Ratio ipsa. Auctoritas, magnarum ecce testium: qui à Nileo, Androclo, & Codri
 filijs coloniam hanc constanter asserunt deductam. Strabo libro VIII. Μα...
 cam coloniam in Asiam. Pausanias libro VII. Ο Νειλός η οί λοιποί τών Κόδρου παίδων ες
 Σομλίαν ἀπέστάντες: Nileus & reliqui Codri filij in coloniam dimissi. & plura vterque
 ille scriptor de totâ re distincit. Inter Latinos etiam Tertullianus, de pallio: Iones Nilci co-
 mites Asiam novis urbibus instruit. Et Annius: Milesij inter Ionas alios in Asia
 per Nileum multò antè locati, Codri illius filium, qui se pro patriâ bello fertur
 Dorico deuouisse. Quin & Plutarchus Nileum in hac deductione nominat, libello De Exsi-
 bio. Iam ratio in te, à tempore. Verus ille & vetus Ion, Xuthi filius, ducentis panè annis maior
 hac deductione: quia vixit Danaï atque Eumolpi aeo. Quomodo nunc igitur colonia dux? Ag-
 noscimus vel hinc Velleij τὸ παράλογον, pro quo nullus mihi quidem color.

23. Homeri illuxit ingenium, sine exemplo maximum.] Vel quia nemo
 poeta ante eum, vel quia nemo postea ad eum, id est, quia sine comparatione maximus, & cui
 neminem adæquas. In aère volat hic Pegasus, ceteri pedibus pulsant terram.

Arist. in Arte
poët.

Ibidem.

Ibidem.

In Ionc.

Quintil. x.

24. Qui magnitudine operum, & fulgore carminum, solus appella-
 ri Poëta meruit.] Amo, amo te Vellei, ob hac iudicia. Ille verò non summus solum
 poetarum, sed solus. Nam qui aliorum non peccat? at iste μόνος τῶν ποιητῶν ἐκ ἀρροειῶ
 δὲ πῶτεν αὐτῶν. Solus poetarum non ignorat quid factu scriptuque decorum sit. Ita
 magnus Aristoteles censuit. quem Iulius Scaliger cum vbiq; audiat, cur hinc spreuit? Ille
 Aristotelem quasi Deum habuit, at hic Homerum. Alibi inquit: Θεπέσιος ὁ μὲν ποιεῖ
 τὰ ἀλλοις: diuinus Homerus præter ceteros. Iterum: Δέξει δὲ δαυοί πάντας ἐπὶ θέλῃκα:
 Dictione & sententiâ cunctos supergressus est. Atque hac ille vir, qui laudum & beni-
 gnioris iudicij valdè parcus. Quid Plato? ille ipse qui ciuitate eiecit, calo ostendit dignum.
 Ὁ μὲν, inquit, αἴσος καὶ θεῶτα τῶν ποιητῶν: Homerus optimus & diuinissimus
 poetarum. & passim talia præconia in eius scriptis. Alios quid accumulemus? nemo tam con-
 sentienti iudicio sapientum omnis aui laudatus est: & id ab iis maxime, qui ipsi laudatissimi.
 Abi igitur Imperita aut Liur. tu capere, tu carpere, non potes immortalē hanc, cele-
 stem que naturam.

Plin. xxv,
cap. 14.

25. Quòd neque ante illum, quem ille imitaretur; neque post illum,
 qui eum imitari posset, inuentus est.] Vtrumque verum est. Nam & Homerus pri-
 mus doctrinarum & antiquitatis parens, nec post eum natus, qui germanitus expri-
 meret aut referret. Non ergo ipse Virgilius? non, Velleio quidem iudice: atque etiam acri
 illo Fabio, cuius hac verba: In verbis, sententiis, figuris, humani ingenij modum exce-
 dit: vt magni viri sit virtutes eius non emulatione quod fieri nõ potest, sed intelle-
 ctu sequi. Et profectò ita est. Omnium rerum, omnium artium, omnis non prudens: sed solum,
 sed sapientie, vestigia, aut expressa aut recondita sunt in illo. Quem haud temerè Themistius
 dixit, ἀεστὰ πνεύματα ἀρχέγονα τῶν Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους λόγων: primum parentem aucto-
 remque Platonis & Aristotelis sermonum. Et Dionysius: Κορυφαῖοι πάντων ἐπί σκοπῶν,
 ἔξ ὧν πάντες ποταμοὶ καὶ πάντα θάλασσα καὶ πάσαι κρήναι: verticem omnium & quasi sco-
 rum ex quo cuncta flumina, cuncta maria, cuncti fontes. Sed diffundor in laudes vi-
 ri, quem fatcor me non assumare, sed venerari, nec venerari, sed panè dicam adorare.

26. Hic longiùs à temporibus belli quod composuit, Troici, quàm
 quidam rentur, abfuit.] Omnia in hoc homine siue (fas sit dicere) Genio obscura;
 Parentes, Patria, Aetas ipsa. Sed de Aetate, certum antiquissimum esse: & Iosephus con-
 tra Appionem asserit. Nullum omnino apud Græcos, de quo constet, scriptum exsta-
 re, quod sit Homeri carminibus antiquius. Crates & alij LXXX, circiter annis à bel-
 lo Troiano remouent. Aristoteles CXL. tempore nempe deductæ Ionum colonie. Herodo-
 tus CLXXIII. At Velleius noster inferiorem multo facit: & ex eius computatione (tu
 si voles, numeras: facile est) anni ad Homerum à Troia sunt paulo plus CCLX. Quo ipsa La-
 tinorum

tinorum plurium opinio est: expressa etiam in Agellio, sed nunc corrupta. Ille libro XVII. in capite illo Chronico: Homerum ante Romam conditam vixisse Siluii Albæ regnantibus: annis post bellum Troianum, vt Cassius in primo Annalium scriptum reliquit, plus centum atque sexaginta; ante Romam autem conditam, vt Corn. Nepos in primo Chronicorum de Homero dixit, annis circiter centum & sexaginta. Tu emenda: Annis post bellum Troianum plus ducentis atque sexaginta. Numquam aliter scripsit Cassius: & enunciat ipsa Agellij insequens scriptio. Nam ponit eum vixisse ante Romam conditam annis circiter centum atque sexaginta. Atqui si prior ille numerus verus: ergo à Troiâ captâ ad Romam natam fuerunt modò anni CCCXX. Palàm id falsum: & Chronologi consensu statuunt supra annos CCCCXXX. alij plures. Eusebianum etiam Chronicon hîc fœdatur: facile emendatu ex hisipsis.

27. Imperium Asiaticum ab Assyriis, qui id obtinuerant annis ∞ . LXX. translatum est ad Medos.] De numero ambigo. Larior ille certe in aliis: vt Iustino, qui mille trecentos annos Syriaco imperio tribuit. Vt Diodoro Siculo, qui mille quadringentos. nec longè ab eo Georgius Monachus qui ∞ . C C C L X. Eusebius etiam, ∞ . C C X L. His adducor, vt in Velleio quoque scribam ∞ . C C X X X. qui est Orofianus ferè numerus, lib. II. cap. III.

28. Abhinc annos ferè DCCLXX.] Ergone hoc gestum post Romam conditam? non, ex ipso Velleio & temporum textu. Adde omnino centenariam notam, & scribe DCCLXX.

29. Tertio & tricesimo loco ab Nino.] Diodoro Siculo est, Tricesimo loco saltem: at Eusebio, Tricesimo sexto. Quid miremur varietatem hanc in re locis temporibusq; remotâ? Sanè res Syriatica parum perspectè cognita Græcis Latinesve.

30. Vir generis regij.] Ita. Nam ab Aristodemi filio Procle originem duxit, qui rex & posteri eius Sparta. Suidâ corrige: Αριστοδემος Πρωκλέως Σπάρτης, imò Προκλέως. Idem error in Plutarchi Lycurgo, vbi stirpem hanc inquirat: Αλλά Πρωκλέως μὲν τῷ Αεγεσίδημυ γενέσθαι Σόω. iterum Προκλέως. Sed & in Platone hoc mendum III. de Legib. Καὶ Γασπιδῶς μὲν Ἀργεὺς Τήμενος ἐστὶν Ἰο. Λακεδαιμόνων δὲ Πρωκλέως καὶ Εὐρυθένης. Tolle, tolle. Nam certum ex Apollodoro, Pausaniâ, Scholiaste Pindari, aliisque, Proclum ei fuisse verum nomen. Aemilius Probus in Agesilao: Mos est Lacedæmonii traditus, vt duos semper reges haberent ex duabus familiis Proclis & Eurythenis, qui Principes ex progenie Herculis Sparta reges fuere. Cur autem duo simul, causa sine occasio à Panygyrico scriptore promittitur, ad Maximianum: Sic fit vt tantum vobis imperium commune sit, & planè, vt gemini illi reges Lacedæmone Heraclidæ, temp. pari forte teneatis, quanquam hoc vos meliores & iustiores, quòd illos mater astu coëgit, cum nemini fateretur, quem prius edidisset in lucem, pari ætatis auctoritate regnare: vos hoc sponte facitis.

31. Seuerissimarum iustissimarumque legum auctor, & disciplinæ conuenientissimæ vir.] Conantur emendare: continentissimæ. sed conantur. Nos scribimus, conuenientissimæ viris. De Lycurgo sermo est, quem auctorem ait seuerissimarum legum & simul disciplinæ aptissimæ viris. Nonne ita est? Spartana illa disciplina & institutio, adstricta, rigida, & qua verè faceret viros.

32. Caranus vir generis regij.] Iterumne hoc commation, vir generis regij? Atqui paullo antè prauit de Lycurgo. Censeo hîc ineptè insitum. deletor. Quid si nec e regibus Caranus? non legi: sed hoc tantum. Κάρονος εἰς τῶν ἠεγελείδων: Caranus vnus ex Herculis posteris. Ita Suidas. Vide & Solinum cap. XV. & Pausaniam lib. IX. extremo: & diffusè Iustinum libro VII.

33. A quo magnus Alexander cum fuerit septimus decimus.] Vide iterum varietatem, & vide. Duodecimus est Iustino: vigesimusquartus Eusebio. Iam in totâ summâ quàm differunt? Iustinus triginta modò reges ad Persea Philippi F. numerat: Eusebius

Eusebius quadraginta: *Livius non nisi viginti. Ideo male curiosi illi, qui hic ex Iustino Velleium corrigunt.*

34. *Materni generis Achille auctore.*] Nam Alexander per Olympiam genus ad Neoptolemum referebat. auctor Plutarchus. Hoc aspectu sequentes quoque Macedonum reges Achilleum genus iactarunt: ut Philippus ille pater Persis, cui bellum Romani fecere. Silius:

Hic gente egregius, veterisque ab origine regni
Acacidum sceptris, proavóque tumebat Achille.

Et ita interpretandi Propertiani isti versus:

Et Persen proavi simulantem pectus Achillis,
Quique tuas proavus fregit Achille domos.

Interpretandi: imò & corrigendi. Nam in vet. scriptisq; libris reperio, stimulantem. bene, si amplius etiam emendes, proavo, & Achille. Ordo & sententia verborum hac est: Testor Persen, qui stimulat excitebatq; se ad magna, proavo Achille; siue memoriâ rebusque gestis Achilla. Omnino hac sententia, Vulgata friuola aut falsa. Quomodo Perses simulaverit pectus magnanimi heróis, qui ipse palam timidissimus & ignavissimus hominum? Res gesta atque exitus eius leguntur.

35. *Æmilius Sura de annis populi Romani.*] Sicutne hac integra, & sine hiatus, imò sicutne Velleiana, addubito. Non solet inserere aut aduocare verba auctorum, nec in Compendio isto valde decet. Tamen sunt. Quis iste Æmilius Sura? non reperi. Hoc tantum, in Plinij Indicibus aliquoties laudari Manilium Suram. An illum teneas, an hunc substituas, tu vide.

36. *Inter hoc tempus, & initium Nini regis, intersunt anni ∞ . DCC-CCXCV.*] Cautè lege. Quod hoc tempus? an Velleianum, uti solet numerare? minimè, sed hoc, quo summa verum, vidis Macedonibus & Antiocho, pervenit ad Romanos. Ab eo inquam tempore sursum computando ad Ninum, tot sunt anni. Nisi obseruas, numeri nimis falsi.

37. *Huius temporis æqualis Hesiodus fuit.*] Cuius item temporis? non iam dicti, sed retrorsum flecte oculos ad Casanum. Cum ille ad regnum venit, hic ad Musarum fontes. Ista ipsa coniunctio temporum suggerit, totum illud Æmilianum insititium esse, & ab alio quam Velleio adtextum.

38. *Circa cxx. annos distinctus ab Homeri ætate.*] Scio quid iam olim, quid hodie, super hac re scriptum: tamen venia mihi vnus liberioris iudicij esto. Arbitror & imbibit Hesiodum vetustiorum Homero esse. Quin alter ab altero versus & hemistichia pluscula sumpserit, negari non potest: sed meis auribus atque animo maior simplicitas, & ut sic dicam, rudior antiquitas in Hesiodo compareret. atque ille praverit magnus vates maximo varum.

39. *Patriamque & parentes testatus est, sed patriam, quia multatus ab eâ erat, contumeliosissimè.*] Exstât hodieq; ij versus male amici in natale solum:

Νέσαστο δ' ἄχ' Ἐλικῶν ὄϊζυρῆ ἐνὶ κῶμῳ

Ἄσκη, χεῖμα κακῆ, θέρ' ἀρραλέη, ἐδ' ἔποτ' ἐδλή.

40. *Aiunt à Tuscis Capuam Nolamque conditam.*] De Capuâ conditâ varie sententia, & alibi prompta: nec libet exsequi. De Nolâ, ab Iapygibus conditam eam Iustinus ait: at Solinus cap. VIII. à Tyriis. Quod Solinianum iure miratus sum. nam quæ alia opida, in Italia eo tractu, Tyrij condiderunt? nos non legimus, & fidenter rescribitur, à Tyrrhenis: ut consentiat cum Velleianâ traditione. aut si forte, Thuriis. Sanè & Polybius Tyrrhenos habitasse aut Phlegreos campos, qui circa Capuam & Nolâ sunt.

41. *Certamen Olympiorum initium habuit, auctore Iphito Elio.*] Varia super origine nobilium ludorum dicta scriptaq; sunt: sed nemo tamen initium ad Iphitum hunc retulit, dumtaxat instaurationem. Atque aded à primo initio ad huius tempus sunt anni ceteri CDXXX. Non ergo putamus Velleium περὶ οὐνοῦ ita sensisse siue scripsisse.

In pri-

In primogenia editione est: auctorem Iphitum Elium. Hinc lego: Certamen Olympiorum initum, habuit auctorem Iphitum Elium. Tunc nouiter, inquit, initum, longo scilicet post institutionem interuallo. Ipse certe statim adiungit, & fatetur ab Atreo eos primitus institutos.

42. Iseos ludos mercatumque instituit.] An potius restituit? Tamen ferocetiam Instituit, nempe perpetuos istos & certâ quâdam lege. Potest & Institutio ad Mercatum referri, quasi non is antea. Sic autem appellat, quod Græci πανήγυρι. Strabo de templo Olympiæ, lib. V III. Τὸ ἀρχαῖον ἔλαβε διὰ τὸ τὸ πανήγυρι, καὶ τὸ γὰρ τὸ Ὀλυμπιακόν.

43. Ante annos quàm tu M. Vinici consulatum inires DCCCCIV.] Atqui prima Olympias Iphitæa præcedit dumtaxat natalem urbis (ex Velleij mox sententiâ) annis XXVI. Sunt autem ab illo ad consulatum Vinicij anni DCCCLXXXI. Itaque clarum est, scribi debere: DCCCIV. detractâ centenariâ notâ.

44. Abhinc annos fermè ∞. CCL.] Ergo aliter paullo, & laxius quàm alij, Velleij putat. Nam Clemens Alexandrinus, à ludis primis ad Iphithæos spatium facit CDXXVII. annorum: Eusebius, Bedas, alij, CDXXX. Atqui ex hac Velleianâ summâ necessum est fuisse CDXLVI. Malim certè hic scribere, ∞. CCXL. vt minus paullo exorbitet.

45. Atreus cùm Pelopi patri funebres ludos faceret.] Rara aut noua hac sententiâ, vt multa nobis in Velleio. Nam plerique alij, non ad Atreum, sed ad Herculem gloriam hanc referunt: quia, vt ille inquit, quidquid vbique magnificum est, in claritatem eius referre consensimus. Atqui Velleius vult Herculem dumtaxat hic certasse, nec ἀγωνιστῶν fuisse, sed ἀγωνιστῶν. Illud etiam alibi reperio, ludos hos factos in honorem Pelopis de functi, & fuisse funebres. Clemens Ad Gentes: Pisa autem vobis, ô Græci, est sepulchrum autigæ Phrygis, & Pelopis inferiæ. Ipse Apollodorus, qui Herculem auctorem facit, tamen Pelopis aram exstructam hic agnoscit, grande argumentum pro sententiâ Velleianâ. A quo enim iustius tales ludi aut honos, quàm à filio? Verba Apollodori: Ἐνθάδε ἔσται τὸ Ὀλυμπιακόν ἀγῶνα, Πειλοῦ τὸ βωμὸν ἰδὺν ἀποδοῖτο: Instituit & Olympicum certamen, & Pelopi aram posuit. Opinio autem quæ Herculem auctorem fecit, originem habuit à Homero: qui de quattuor equis certatoribus & victoribus meminit, interceptis ab Augeâ Eliensium rege. Vide, si voles, locum ipsum Iliados. Itaque passim Grammatici & Historici transeunt in hanc partem: imò & Pindarus disertis verbis Olymp. Eid. β. Ὀλυμπιακὸν ἔσται τὸ ἠγῶνα κλέος ἀποδοῖται πολέου. Non dissentit tamen solum, sed refutat Strabo lib. VIII. & docet Homericis versibus non hanc esse mentem. Verf. 6, 7.

46. Quo in ludicrò omnis generis certaminum Hercules victor fuit.] Videtur dicere Herculem victorem fuisse in omni genere certaminum. At damnat reijciturque valde Pausanias: qui abundè & accuratè de his talibus libro V. Ille igitur tradit, primis ludis Iolaum curru, Iasium equo singulari, Castorem cursu, Pollucem cestibus vicisse: ipsum Herculem, famâ ferri, luctâ & pancratio. Itaque malim verba hac sic distingui & accipi, vt sit: Quo in ludicrò Hercules victor fuit, ludicrò inquam omnis generis certaminum.

47. Tum Athenis perpetui Archontes esse desierunt.] Quando? & quò referretur Tum? an ad Olympiadem primam? Videtur ex serie sermonis. Tamen ratio aut certè auctoritas dissuadet: alijque volunt, Archontes istos desisse demum Olympiadis septima anno primo. Ita clarè Eusebius, & Dionysius Halicarnassæus, vbi de conditu urbis Romæ. Aut benignè igitur laxèque interpretare, Tum, id est annis aliquor post: aut potius mecum cense biatum defectumque hic esse, & perisse quæ interseruit à primâ Olympiade ad sextam. Lib. I. Anti-
quæ.

48. Vltimus Eryx.] In Eusebio est Eryxias.

49. Sextâ Olympiade.] Omnino, nec aliter potest, ex ratiocinatione quam adiungit. Nam scribit, post viginti duos annos à primâ, Romam conditam. Id necessarium est Sextâ Olympiadis anno tertio. quæ ipsa Varronis sententiâ, Plutarchi, Eutropij & aliorum est. Dissentiunt alij: non miror. Hoc valde, viram magnum, vbi argumentum hoc ex

hoc ex professo tractat, scripisse, Velleium sentire conditam Romam Septima Olympiadis anno secundo.

50. Romulus yltus iniurias aui.] Dehinc ad res Romanas iam delabitur. Vbi ergo Latini Albanij, reges, & omnis illa stirps Aenea? An credibile est eum initia ipsa rerum Romanarum omisisse, qui tam curiose exsecutus sit externa non potest. & hic quoque aut ante alibi lacuna grandis.

51. Id actum post Troiam captam annis CDXXXVII.] Qui largissime computant, efficiunt tantum CDXXXII. plerique alij pauciores. Et hercules a Troia captâ ad primam Olympiadem Africanus annos interponit ccccviii. Tatianus ccccvii. e. Latinis plerique & Eusebij Chronicon, cccvii. aut ccccv. Quibus si addas Velleij istos xxii. medios ad natam Romam, non explebis vulgatam summam. Ego igitur recidendam Septenariam notam censeam, siue manuis Denariam. Vtrouis modo accommodes ad aliquam e sententis predictis.

52. Adiutus legionibus Latini aui sui.] Obsecro, an Latino nomen fuit aui Romuli? quem testatissimum est Numitorem fuisse. Nisi tamen sententia rarioris adfectator Velleius, quam in Dionysio quoque habes: natum Romulum ex Electrâ Latini filiâ. Sed vix opiner, & potius litterula ad textu scribam, Latinis. Vult legiones fuisse e Latio.

53. *quàm timuerat hostis, expetit.] Defectus clarus, & alius iam notatus. Scito autem deesse Romanos omnes reges, Romanos omnes consules Tribunosve militem, vsq; ad annum DLXXXII. id est, plus dimidiâ parte scripti Velleiani. Et aliquis credet cõiecta hac omnia in libellum vnum priorem fuisse? non qui attendet. Sed in hispsis verbis, quid narratum, aut qua sententia? de Perse rege Macedonum fuit: quem ait grauiorem multo hostem fuisse, quàm expectassent. Itaque legam, exstitit, non expetit: quasi fuisset, grauior quàm timuerat, hostis exstitit. Timuerat autem, nempe Populus Romanus.

54. Biennio adeo variâ fortunâ rem gessit.] Biennio tantum? at quadriennium tenuit hoc bellum. Sed rectè tamen Biennium: quia priores duo anni saltem in fortunâ variâ, reliqui magis prosperi Romanis.

55. L. Aemilius Paullum, qui & Prætor & consul triumphauerat.] Ab Antiquariis nostris (Sigonio & Manutio) erroris damnatur Velleius, aut exscriptor: nec vnquam in Prætorâ triumphasse Paullum. Ergo corrigunt: Paullum qui & priore consulatu triumphauerat, sed ipsi corrigendi. Ego rectè & verè aio a Velleio ita scriptum. Lapis Roma:

L. AEMILIVS L. F. PAVLLVS

COS. II. CENS. AVGV. R.

TRIVMPHAVIT. TER.

Si ter triumphauit Paullus, quando primum nisi in Prætorâ? Nam duo alij triumpho manifestè in consulatu utroque interuenerunt: prior de Liguriis, hic de Perse. Triumphasse autem in Prætorâ etiam Plutarchus satis argumento est: qui ait, missum Paullum adhuc prætorem in Hispaniam Proconsulari imperio, cum fascibus duodecim, ibi cecidisse ad xxx. hostium. In Licio xvii. millia legas, libro xxxvi. sed nempe de solis Lusitanis. Si autem tot millia caesa, nonne debuit triumphus? Imò & delatus, quod ex Licio ibidem colligas, qui mox addit decretam supplicationem, ob res ab Aemilio in Hispaniâ gestas: at ea semper ferè dux triumpho. Sed & idem Licius de triumpho indicat in Epitomâ XLVI. Triumphauit ergo, & marmori ac Velleio hoc credamus. Adde & Suidam in Adxv.

56. Ratione magis, quàm vi persuasit.] Velim oratione magis.

57. Affidua eminentis fortunæ comes inuidia.] Atque etiam (et as omnis vidit) fame eminentis. Licius in hac ipsâ re dixerat: Intacta inuidiâ media sunt, ad summa ferè tendit.

58. Bis millies centies HS.] Variant in summâ. Licius ait, Summam omnis captiui auri argenti que fuisse HS. millies ducenties: nimis infra Velleianum calculum.

nisi emendas (ego ita optem) bis millies. Nam in Plinio quoque, intulisse Aemilius Paullus legitur, Prædam pondo trium millium: siue, vt manu scripti, sestertium ter millies. Itaque hoc quoque fecerit augendo numero Liuiano, quoniam grandius quam vel illud Velleij.

59. M. Popillius Lænas.] Plinius errat, qui hūc C. Octauium appellat, & historiã siue facta duplicia miscet ac confundit. Qui nuper Plinium recensuit & adnotauit, frustra est in viro defendendo. Tu, si voles, fontē ipsum erroris eius reperies in Ciceronis Philippicâ Nonâ.

60. Sic cogitationem regiam Romana discicit constantia.] Non negabis aptius esse: contationē regiam. Tardabat enim respondere, & deliberaturum se dixerat.

61. Fuluij Cenforis frater, & quidem confors.] Placebat legere, concors. sed desino, cum in Liuiio quoque legam libro XLI. Frater germanus, &, vt Valerius Antias tradit, cenforis etiam confors erat. Consortem autem hūc interpretor, cum Glosis priscis, *νοῦός τῶν, eiusdem mensa eiusdemq; tecti.*

62. Cui ex virtute Macedonici nomen inditum.] Probè, non tamen purè. Nam in primogeniâ editione est: inditum erat. Scribo: inditum hæret.

63. Duabus ædibus sine inscriptione positis, quæ nunc Octauix porticibus ambiuntur.] Plinius de hisdem: Neque Sauron & Batrachum obliterari conuenit, qui fecere templa Octauix porticibus inclusa. Sed an Aedes ea sine inscriptione: afferit Velleius: negat idem Plinius. qui sic lib. xxxvi. cap. v. Intra Octauix porticus in Iunonis æde, Aesculapius ac Diana. Et eodem capite sub finem, alterum templum inscribit Ioui. Quid nos dicimus? Velleium de aliâ inscriptione sensisse, non numinus, sed hominis, eiusq; qui dedicauit.

64. Hanc turmam statuarum equestrium.] An de istâ Plinius capiendus, libro xxxiv? Alexandrum amicorumque eius imagines summâ omnium similitudine Lysippus expressit. Has Metellus, Macedoniâ subactâ, transtulit Romam. Apparet. turbat tamen quod Amicos appellat, qui alii non nisi milites sunt, atque aded Arriano sociates. Ipse ita libro I. *Μακεδόνων δὲ τῶν μὲν ἐταίρων ἀμφὶ τὴν ἐπιτοχὴν καὶ τὴν τῆς φιλίας ποσειδῶνος ἀπὸ θεῶν, ἢ τῶν πᾶσι χαλκῶν εἰκόνας ἐν Δίῳ ἐστάσαν, Ἀλεξάνδρῳ καὶ δεσποτῶν Ἀύστρατον ποσειδῶνος.* E Macedonibus circiter viginti quinque primâ aggressione ceciderunt, eorumque æneæ imagines in Dio opido positæ, Alexandro iubente à Lysippo eas fieri. Similia in Alexandro Plutarchus. Sed Plinius in opinione fuisse, quâ Velleius, videtur: qui scribit hos equites ex ipsius (Alexandri) turmâ apud Granicum cecidisse. Si è turmâ regiâ; profecto assidui apud eum, aliis digniores, & quasi amici. Quod autem Arrianus notat Statuas eas in Dio positas: alij Iouis templum verterunt. nec valde repugnem, nisi quod de Dio opido magis signatè & probabiliter ceperis, quoniam Liuius prodidit hanc urbem exor-
Lib. XLIIII

65. Hic primus omnium Romæ ædem ex marmore molitus.] Quid intelligit? Vtrumne marmoream ædem primitus à Metello in vrbe Româ structam: an potius, vrbis ipsius Romæ templum? Nam cultam eam vt Diuam, ac templa arasq; passim positas alibi à nobis doctum. Si hæc mens, (& puto:) notabile sanè principium adorationis huius siue adulationis. Quod Smyrnai apud Tacitum III. Annal. gloriantur se primos templum vrbis Romæ itatuisse: à sententiâ nos non demouet, quoniam de primis provincialium hoc capendum est. At si prior sententiâ cuiquam placeat, illi expediendum est que sit ista Aedes, & cui Deo? cur non nominet? Nam de priuatâ ipsius Metelli (vt omittam, quod Aedes eo sensu magis scripsisset) non potes capere: quia marmor seriùs adhibitum ad ædificia priuatorum. Plinium vide. qui tamen originem primam marmoris que sicut magis, quam inuenit. Eò magis Velleij hæc notanda.

66. Nam præter excellentes triumphos.] Pluries ergo Metellus hic triumphauit: non inuenio. imò semel, & de Macedoniâ tantum. Itaque Valerius de hac ipsâ eius felicitate, libro VII. Speciosissimi triumphi prætextam largita est. Vnum ecce agnoscit. Rescribi velim: præter excellentem triumphum.

67. Magis inuidiâ imperij, quàm vllius temporis noxiâ.] *Edictio pri-
ma: quàm vllius eius tēporis. Hinc fecerim: quàm vllis eius temporis noxis. Non enim
vult numquam eos peccasse aut no.uisse, sed non illo tempore cūm decretum. Idq̄, verum est.*

68. Ante annos CCXCV I.] *Iusta computatio, CCXCII. Paulo ante etiam, CLXXV.*

69. Neque se Roma securam sperauit fore, si nomen vsquam stantis
maneret Carthaginis, adeo odium certaminibus ortum, vltra metum
durat, & ne in victis quidem deponitur: neque antè inuisum esse definit
quàm esse desuit.] *Plurcula verba adscripsi, quia confusio & corruptio sparsa per circum-
ductionis huius corpus. Implexa omnia aut inepta: tu sic expedies. si nomen vsquam
stantis maneret Carthaginis: (adeo odium certaminibus ortum vltra metum du-
rat, & ne in victos quidem deponitur.) neque antè inuisa esse desuit, quàm esse
desuit. Egregiam acutamq̄, sententiam sic efficitur. obserua. Primum parantibi inclu-
denda Gnome est, quam opportunè narratiuicula huic miscet: in quâ victos legimus, non vi-
ctis, hac mente: vt velit odium diuinâ emulatione aut contentione firmatum radices ita
agere, vt nec in victos subiectosq̄, deponatur, & certent non de honore sed de vitâ. Tum dein-
de continuanda iterum oratio & narratio: legendūque Inuisa, non Inuisum, vt ad Car-
thaginem ipsam referatur: itemq̄, Desuit, non Desinit. Atque ita lucem fecerimus, nisi f. l-
lor, sententia vniuersa.*

70. Omnifq̄: doctrinæ & auctor & admirator fuit.] *Nimia pro Scipione
laus, fuisse doctrina omnis auctorem. Scribo, fautor: & id Principi ac militari viro conuenit.*

71. Statui priorem huius voluminis posterioremq̄e partem non
inutili rerum notitiâ in arctum contra ctâ distinguere.] *Obserua. Ergone in
priori libelli huius parte catalogus similis? ipse palam dicit. Sed quæ fuerit huius volumi-
nis prior pars, id verò non liquet. An cœpit ab vrbe conditâ? an potius ab eâ captâ? Hoc ego
crediderim, ratiocinatione factâ ex mole & congerie rerum. Ibrigitur opportunè Colonias
recensuit, sed eas dumtaxat quæ deducta à natâ vrbe ad eandem à Gallis captam. Fuerunt
autem numero septemdecim, nota omnes & pleraque inclita. Fauet nostrâ coniectura hoc:
quod, nisi illic recensuisset, cur hic omitteretur, cur de industriâ & testatō ordiretur, post se-
ptem annos, quàm Galli urbem ceperunt? Sanè omisio illa aliter prætexi aut excusa-
ri non potest.*

72. Per idem tempus ciuitates propagatas.] *Quas ciuitates? legi & flocci.
Scribe: ciuitatem propagatam, singulario numero: & accipe de Romanâ. Ego, inquit, co-
lonias recensebo: & eâdem operâ, communicatam cum finitimis ciuitatem. Vtrumque enim
ad ampliationem imperij spectat: siue cum nisi in exteris è ciuibus coloni, siue cum exteri ad-
misi in ciues. Clarum hoc ex ipso contextu Velleij: cui passim inseritur, Aticini in ciuita-
tem recepti, item: Aceranis ciuitas data. & plura tu vide.*

73. Campanis data ciuitas.] *Imo antè data, si Linao fides, libro VIII. Cam-
panis equitibus, honoris causâ, quia rebellare cum Latinis noluisse, sine suf-
fragio ciuitas data. Id ipse refert in Consulibus L. Furium, C. Meuium: esse q̄, quadrienn-
nium ante Velleij notam. Sed enim Linius ibi signatè de equitibus tantum commemorat, no-
ster de Campanis vniuersis. Illi ergo beneficio hoc priores affecti.*

74. Eoisso anno quo Alexandria condita.] *Idem Parauinus conditam vult
C. Poetilo, L. Papirio Cursore Coss. & Solinus cum eo, cap. xxxv. itemq̄, Cassiodorus. Hoc
esset quadriennio serius, quàm pro Velleij calculo.*

75. Luceria.] *Decennio toto Linius dissentit. Quid ista fastidiosè colligam? Commen-
tarius proprius huic rei instituendus sit: quam tamen satis industrie libarunt Sigonius &
Onuffrius boni vindices rerum Romanarum.*

76. Quanquam apud quosdâ ambigitur.] *Ita. Nam Linius ecce lib. xxxiv.
deductos Pureolos vult anno DLX. quod esset ante Bononiam, Potentiam, & omnesiam dictas.*

77. Cui in demoliendo eximia ciuitatis feneritas.] *Sententia clamat le-
gend. emoliendo. Caperat moliri theatrū: emoliri non potuit, ciuitate & Scipione resistente.*

78. Consul Cæpio.] Scipio scribendum, idq; certum est: sed an tunc Consul? Consularem eum fuisse, & iam abuisse honore illo, Epitoma Lini & Fasti euincunt. Nam de Scipione Nasica sermo est, qui Consul secundum fuit, biennio ante Valerium Messallam & Cassium Longinum Censores. Quomodo ergo Consul id impeditur? Tamen hanc temerè in Velleio matrem, qui tempora fortassis censura huius aliter digessit, præsertim cum Appianus pro eo I. Ciuil. Τὸ δ' αὐτὸς γέγονε, inquit, Σκίπιον ὑπὸ τοῖς κατὰ τὴν τὸ βίαιον ἔδωκεν Κόκκτος ἤπειρο: Eodem tempore Scipio Consul diruit theatrum, quod cœperat Lucius Cassius.

79. Neque faciliè memoriæ mandauerim, quæ nisi militaris, post hoc tempus deducta sit.] Videtur ergo duo genera Coloniarum facere, Ciuilem & Militarem. Illam dicere, quæ ex ciuibus togatis & miscellis deducta: hanc, quæ e legionibus cohortibusve. cum militiâ scilicet defuncta collocabantur in opidis & agris, & id quasi præmiis habebant sanguinis pro rep. f. si. Sed tamen Velleius, quidquid excuset, ne Togatas quidem illas cum curâ satis enumerauit. Video omittas in hoc recensu colonias ad XIX. & quasdam ex his vel maxime illustres. E Lilio disces.

80. In eam formam, & in idem artati temporis congruens spatium.] Congrua magis lectio: in eandem formam. itémque: congruant. Velim etiam interrogatione clausulam attolli.

81. In vnum quoque corpus congregantur.] Scribe, quæque. & paullo ante: alioue.

82. Nouam comicam Menandrus.] Vox comicam redundat, & ascititia est. Statim, imitandam, pro imitanda scribe.

83. Philosophorum ingenia omnium, quos paullo antè enumerauimus.] Vbi enumerasti: nusquam in iis qua nunc sunt. Perit ea quoque pars, & doleo.

84. Adeo quidem artatum angustiis temporum.] Luber legere: adeoque iisdem artati.

85. Per Cæciliam, Terentiumque, & Afranium.] Ergo Plautum inter laudabiles Comicos omittis: quò tibi mens, quæ antè recta? Sed iudicio hoc factum, non neglectu aut contemptu: quia Plautus paululum istis maior, nec fecerit ad Velleiana opinionis firmitermentum.

86. Sub pari ætate.] Corrige, suppari.

87. Et in studium par & in emolumentum.] Inspicienti legendum mecum vid. bi. u. emolumentum. Nam hoc ait, Ingenia congregari à quoque saculo & in idem studium, & in parem ferè effectum. Volunt idem, & idem ferè emoluntur. Tamen & vulgatum fero, ac capio.

88. Sequiturque vt frequens ac mobilis transitus maximum perfecti operis impedimentum sit.] Resisto. Perfecti patrauiq; operis quomodo aliquod impedimentum esse potest? nec dii quidem, vt vetus verbum habuit, reuocauerint aut impeditur facta. Vide num legend. indicamentum sit. Velleij mens ita suadet, qui iamante dixit difficilem in perfecto moram esse: & ingenia noua laudis stimulo aliorum trahi, & querere illibatam materiam. Itaque nunc addit: maximum hoc esse perfecti operis indicium, transiri vulgò ad aliud opus.

89. Ad conditionem temporum & ad vrbium.] Legendum docuimus, ab conditione temporum. Quod notatum quoque video Iac. Scegkio eximia spei iuueni, si manet in viâ rectâ. Nam immodestia multorum cogit me adolescentiam timide laudare.

90. Pluribus annis eloquentiâ, quàm vniuersa Græcia, operibusque floruit.] Scribebam: eloquentiâ, quàm v. G. operibus effloruit. Vel magis: eloquentiâ quàm v. G. vberiusque floruit. Duo celebrat in celebribus illis Athenis, quod & diutius illic eloquentia & quod copiosius profuerit.

91. Quæ vrbes, & multæ aliæ.] Tria hæc postrema verba ab alienâ manu esse arbitramur: eoque inducenda.

AD LIBRVM II.

1. **T**VM Scipio Nafica in Capitolio porticus.] *Quando? an euersâ Carthagine? minime, sed remoto tamen eius metu. Cùm iaceret Carthago, insurgere luxus apud Romanos cepit: & structa hæc, quæ dicit. Scipio quidem porticus hæc fecit Censor, vt ipse paullo post adnotat: hoc fuit decem circiter ante versam Carthaginem annis. Simile de Metello, & de Octauio. Tum igitur, benignè interpretabere: & quasi dixisset, sub id tempus.*

2. Numquam \bar{x} . plura quàm propriæ iuuentutis armavit.] *Transposita videntur, ordinandaq;: numquam plura quàm \bar{x} . propriæ.*

3. Promulgatis agrariis legibus, omnibus statum concupiscentibus.] *Nobis hæc impura. Quid est concupiscere statum? aut quis sic è prisco Latio? Quid hoc etiam ad Gracchi leges? Emendo: omnium statum concutientibus. Et profectò verum est. Leges istæ Tiberij, inquit, omnium fortunas & statum concutiebant. Quomodo? quia agros iamdiu possessos, alienatos, venditos, in dotem datos, iterum vindicabant in publicum, & auferabant dominis priscis. Itaque omnes in metu, & fortuna plurimum incerta. Appianus & Plutarchus pulchrè hoc diducunt: ille primo Ciuilium, hic in Gracchus. Tu vide. Quod ad phrasim, imò quod ad mentem, pariter Velleius infra de Caij legibus; Nihil immotum, nihil tranquillum, nihil denique in eodem statu sinebat.*

4. Agris diuidendis coloniisque deducendis.] *Colonias ergo deduxit Tiberius? caue credas. Litterula ne te induxerit, quin magis tolle. Nam scripsit Velleius, coloniisque. Intellegit autem hos quibus agri assignari, quiq; in eos deducendi, futuri coloni eorum siue cultores. $\gamma\alpha\pi\pi\upsilon\varsigma$ inquam, & $\alpha\tau\alpha\iota\kappa\upsilon\varsigma$.*

5. Post duos consulatus, duosque triumphos.] *Cur omittit Censuram & Auguratum? quæ vtraque in prisco lapide:*

P. CORNELIUS PAULI. F. SCIPIO
AFRICANVS COS. II. CENS.
AVGV. TRIVMPHAVIT. II.

6. Decessit anno fermè LV I.] *Metæ temporum, quas Velleius mox ponit, emittunt scripsisse eum LIV.*

7. Longè maiora & acriora repetens.] *Acutius veriusq;: & acrior repetens. Ipse, inquit, Caius maiora molitus est quàm frater, & eod. m. illo acrior. Ita est. vis ingenij & oris apud Caium multo maior.*

8. Viuâ adhuc matre Corneliâ, vitæ mortisque habuere exitum.] *Non omittatur ob raritatem, exemplum femine roboris. Seneca De Consol. ad Martiam: Ex vnâ tibi familiâ duas Cornelias dabo. Primam Scipionis filiam, Gracchorum matrem: duodecim illa partus totidem funeribus recognouit. Et de ceteris facile est, quos nec editos nec amissos ciuitas sensit: Tiberium Gracchum & Caium, quos etiam qui bonos viros negauerit, magnos fatebitur, & occisos vidit & infepultos. Consolantibus tamen miseramque dicentibus, Numquam, inquit, non felicem me dicam, quæ Gracchos peperit.*

9. Rei tantæ parum ad notitiam pertinens interponatur.] *Melius fuerit, Rei tantæ parua.*

10. Factum Opimij, quodd inimicitiarum quæsitæ erat vltio, minor secuta auctoritas: & visa vltio priuato odio magis, quàm publicæ vindictæ data.] *Vex vltio inconcinne reperitur: me arbitro, delenda. faciendumq;: & visum priuato odio m. q. p. vindictæ datum. Quid visum? factum nempe Opimij.*

11. Cùm liscius IIII. æstimaretur.] *Non grandis omnino hæc multa iudicialia, vt series & scopus indicat Velleiani sermonis. Tamen Franc. Hotomanno visa iusto mi-*

nor, rescribitq; : quadringentis millibus. Non assentior. Quid? Cicero duobus locis an
 parte fiducia corrigitur, qui minoris summa auctor? Ille sic III. in Verrem: Quâ in ci-
 uitate C. Carboni clarissimo homini H. ss. xviii. ∞. lis aestimata sit. Ite-
 rum IV. in eundem: Quo damnato (Catone, tum cum seuera iudicia fiebant, H. ss.
 xviii. millibus lis aestimata est. Siquid ergo hic mutandum (& certe opinor) Ciceronis nu-
 meri obtineant, & reponuntor.

12. Namque Mucius iuris scientiâ, quàm propriâ eloquentiâ nomi-
 ne.] Lego: Nam Q. Mucius, & propriè, ut sit ἐπισημα.

13. Vti ante hunc nobilissimâ simplicitatis iuuenem.] Locus quem haud
 temere transeam, à verbis corruptum, ab historia inuolutum. Quid illud Vti? corrigunt VII.
 & receptum id iam in libros, quasi certum. Ego miror. Nam ad vestigia scripturâ haud im-
 probum hoc fateor: quid tamen ad Velleij mentem, aut historicam fidem? Ecce Velleius
 ait; peculiarem quamdam & artatam numero felicitatem Domitiâ familiâ se
 notare. Vbi ea hic & quodne septem in eâ consules? nam illic referunt. Ridiculum. ego
 triginta gentes Romanas dabo, in quâ longè plures: dabo vnâ Claudiam, in quâ vigin-
 tiocito. Denique quomodo fides constabit, de septem triumphis? nam hoc additur, omnes
 pænè ad triumphum insignia peruenisse. Atqui volue reuolue Annales, duos modò Trium-
 phos in Domitiâ gente reperies, quod Suetonius notat diligens & fidus obseruator talium re-
 rum. Hac incommoda in istâ correctione sunt. Nos ergo legimus: IV. ante hunc, id est,
 quattuor, istâ mente. In vnâ familiâ fuisse quattuor singulis parentibus genitos, ipsosque sin-
 gulos (nam hoc illud rarum quod intellegit, ex vnicis vnico semper natos;) & eos omnes ad
 consulatum peruenisse, ad Triumphum pænè omnes. Velim igitur etiam scribi: singuli
 parentibus geniti, clariùs ad hanc sententiam exprimendam, non, singulis. Quod ta-
 men si retines, eodem trahere. Ab hac nostrâ correctione Velleij verba sunt, artata numero
 felicitas: & de paucis ostendit se loqui. Etiam Suetonij Domitianum Gemma, quod initio
 Neranis legis. Ibi enumerat ab Domitio Allobrogico, quattuor parentibus suis vnico, ad Do-
 mitium vsque patrem Neronis: qui est isteipse Velleianus nobilissimâ simplicitatis iu-
 uenem. Hac ergo liquent: & omnes isti consules. Sed de Triumpho quid? vbi quattuor?
 Nego esse debere. nam dixit Velleius (cuius verba iure pensito) pænè omnes. Ergo perue-
 nerint vno minus. Sed hos ipsos tres quomodo expedio? Ex eodem Velleio: qui dixit non Tri-
 umphos, sed Triumphum insignia. Ergo sunt duo triumphum, alter Domitij Allobrogici no-
 tus; alter Domitij Caluini de Hispanis, anno DCCXXI. Tertius autem Domitius, auus
 Neronis, donatus est sub Augusto ornamentis triumphalibus, ex Germanico bello.
 Suetonius auctor. Lamine tenebrose notula lux facta: mihi videtur.

14. C. Marius natus equestri loco.] Alij originem vitiorem Mario tribuunt. ut
 Auctor de Viris illustribus: qui ait, humili loco natum. ut Plutarchus qui scribit πομπησος
 γενεαν πατρῴαν ἀδελφῶν, οὐκ ἀπὸ πτωχῶν ἢ καὶ πενήτων: natum parentibus planè igitur, &
 operariis atque pauperibus. Et iuuenalis:

— Volsorum in monte solebat

Poscere mercedes alieno lassus aratro.

15. Metelli triumphus fuit clarissimus & meritum, virtutiq; cogno-
 men Numidici inditum.] Mauelin: & merita virtutibus cognomen.

16. Quippe intra XII. fermè annos huius tēporis, Consules fuere Me-
 telli aut Censores, aut triumpharunt amplius XII.] Iterum in obseruatione
 istâ haremus. Si verba, vti posita scriptaque, accipis: falsa sunt. Non enim profectò in-
 tra tot annos, amplius XII. Consules aut Censores aut Triumphales fuere. Quid si no-
 tulas detrahas, scribasq; amplius X? Id certe verum sit: & reperio ab anno DCXXIII.
 ad annum DCLVI. (qui sunt anni XII.) reperio inquam in gente Caciâ Consules quinque,
 Censores duos, Triumphales quattuor. Ergo vndecim, nisi quid in vestigando me fugit. Car-
 rige me, non corripere, si ita est.

17. Iam tunc ut præcauentibus fatis.] Tentata enim patriæ cauentibus fatis:
 quasi

quasi compendio scriptum verbum fuisset. nec nunc pariter. Hæc autem referenda ad necessitudinem, qua more prisco inter Consullem & Quæstorem est, qualis inter patrem filiumque. Cicero non vno loco.

18. Amplius CL. hostium, priore ac postero die, ab eo trucidatis.] Bene postero die: & tunc iterum pugnatum. Plutarchus aliq̄, consensu tradiderunt. Orosio quid visum dissentire, sic scribent: Quarto die rursus productæ utrimque in campum acies, vsque ad meridiem pænè pari pugnauère discrimine. Non potest, vt hæc res fuit, de quarto die. Audacter emendo: Otto die.

19. Cæsa aut capta amplius C. M. hominum.] Vt alijs summas cæsoꝝ ca-pitorumve concipiunt, videatur gemmunda centenaria hic nota: CC. M. hominum.

20. Quàm eius optimè ab ipso cogitata.] Voces, ab ipso superfluere censeo.

21. Immèsâ illâ & incognitâ multitudine cinctus.] Possis etiam incoditâ.

22. Immunis ab omnibus hominibus.] Prima editio optimè, ab omnibus arbitris. Arbitri sunt inspectores, censores, quiq̄, facta tua aut verba arbitremur. Plautus:

— Potare, amare vult, nequi sciat

Né ve arbiter sit.

Iterum:

Secede huc nunc iam si viderur procul,

Né arbitri dicta nostra arbitrari queant.

23. Seruium Prætorem.] Etiam Orosius C. Seruium Prætorem appellat: At Liuij Epitoma Q. Serulium Proconsulem, vti & Appianus.

24. Per omnes annos atque omnia bella duplici se numero militum equitumque fungi.] Frustrâ vexatur hic locus, qui valet. Tamen legendum aliquis censeat duplici munere: ab imperitiâ aut certè incogitantia moris prisici, qui fuit, vt socij duplici militum ferè darèt præ Romanis. Liuius sepe ingerit, vt lib. xxxvi. Decretum vtriuororum militum tria millia duceret, & trecentos equites: ita vt in iis duæ partes socium Latini nominis, tertia ciuium Romanorum esset. Libro xxxv. Imperatum L. Quintio, vti duas legiones ciuium nouas scriberet, & socium ac Latini nominis viginti millia peditum, & equites octingentos. En, manifestò numero duplici: quoniam legiones tunc nondum sex millium facta. Exempla plura obseruitabis: atque ego alibi distinctius, cum deo, dicam.

25. Militum equitumque.] Ergo equites sciuncti à militibus? Itâ, genere quodam loquendi. Nam Pedites, quia plurima & præcipua militia pars, è $\chi\eta$ quadam veniunt sepe soli in Militum nomen. Cæsar III. de Bello ciuili: Cum ipsi numero militum equitumque præstarent. Hirtius in bello Africo: Aduectis militum equitumque copiis. Et alibi quoque in iis libris.

26. Amplius CCC. M. iuuentutis Italicæ abstulit.] Non dubito, pro cladibus & cadibus quas passim lego. In Eutropio tamen minor multo numerus: qui de bello Sociali & Ciuili simul, libro v. scribit: Consumperunt vltra CL. M. hominum, viros consulares xxiv. Prætorios vii. Edilitios lx. Senatores ferè ccc. Sed ego profectò ibi scribam ad-auctis notis, D. M. hominum. nec minus fuit in vtroque illo bello.

27. Ipsum viritim ciuitate donando.] Id valet: solum & seorsum ciuem faciendo, non vnâ cum alijs & in turbâ. Quod certè ad honorem eius facit, & amorem simul indicat Romanorum. Volui aliquando scribere: Ipsum Quiritium ciuitate donando. nûc desisto.

28. Eum honorem vndequinquagesimo anno ætatis affecutus.] Plutarchus, quinquagesimo. $\tau\eta\tau\theta\mu\epsilon\upsilon\sigma\iota\mu\epsilon\upsilon$, inquit, $\epsilon\tau\omicron\varsigma$ $\delta\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\upsilon\tau\alpha\iota$ $\pi\epsilon\tau\eta\kappa\alpha\tau\alpha$ $\epsilon\tau\omicron$ $\gamma\epsilon\upsilon\epsilon\upsilon\delta\epsilon$.

29. Aliquando fortunâ, semper animo maximus.] Malim, aliquamdiu, Sed de magnitudine animi huius regis, emendetur Sallustianum fragmentum (apud Fabium, si memini:) Mithridates corpore ingenti, perinde & armatus. Facito: perinde & animatus.

30. Iussu I. I. viri.] An potius, II. virum? Duo enim certè in coloniis.

31. Marius

31. Marius aspiciens Carthaginem, illa Marium intuens, alter alteri posset esse solatio.] *Egregie exprimit & subiicit lubricum istud & incertum rerum humanarum. Placuit Lucano, & mutatus est:*

— Solatia fati

Carthago Mariusque tulit, pariterque iacentes
Ignouere deis.

32. Sub ipsis moenibus, sociisque urbis Romanæ pugnantis spectantibusque.] *Difficent, nec germana sunt. Socij Romanæ urbis, duriter dicuntur: iidem pugnasse & spectasse, falsò. Nam ciues quoque parte vna pugarunt, nec socij sanè spectatores vli sed actores. Denique copula in voce sociisque, non pro sermonis textu. Nos credimus fuisse: sub ipsis moenibus oculisque (sue oculisque) urbis Romanæ pugnantis spectantibusque quam fuerit exitiabilis. Hac pugna, inquit, commissa, non vt alie procul à patriâ, sed apud Ianiculum, sub ore atque oculis Romana urbis, quam tristis funestaque fuerit & pugnantis & spectantibus, ægrè dici potest. Sic mihi videtur: & rogo nequis ἀπειρὸν ἢ νεκρῶν νεκρὸς ἔστω.*

33. Loco nuper calce arenaq; perpolito.] *Verius fuerit, perlito.*

34. Sex. Lucilium qui priore anno Tribunus plebis fuerat, saxo Tarpeio deiecit.] *Plutarchus in Mario, ipsum Marium auctorem huius facti edit: sed in eodem legas, Σέξτον Λυκίον: Sextum Lucinum: Nostrium, an illum rescribis?*

35. Magi ex notis corporis respondissent cælestem eius vitam & memoriam futuram.] *Suspecta mihi vocula. Nam cur Sulla vita cælestis? imò scelestæ reuera, & facinorosa plena. Si ad famam & nomen respicit prædictio: cur non immortalem, aut, quod ego velim censeamq; nunc substitui, celebrem dicat? Celebrem inquam lego: & in Plutarcho magorum hoc præsagium breuiter sic concipitur, μέγιστον φησὶ.*

36. Dum vincit, iustissimo lenior.] *Iusto lenior, magis ferrem. Quid si etiam mitissimo lenior?*

37. Nam & Consul, vt prædiximus, exarmatum Q. Sertorium.] *Vbi hoc, sodes, prædixisti Vellei? ne potuisti quidem. nam profectò nihil harum rerum Sulla gessit Consul, sed Proconsul. Clarum id est. Correctiuncula igitur nos expeditur: Nam & Consullem, vt prædiximus, exarmatumque Sertorium. Ita sanè est. Sulla clementiam lenitatemque exhibuit & in Consule: quo illo? Scipione, quem ante dictum, cum exercitum ipsumq; in potestatem redegerit, dimissum sine noxâ: & in Sertorio, qui Sueßam frustra occuparat, atque in Hispaniam aufugit. Appianum vide.*

38. Gratus Dianæ, cuius numini regio illa sacrata est, soluit.] *Grates legendum, res & alij dixerunt. Sed de templo hoc Diana apud Pausaniam legi non omittendum. Ille libro v. vbi disputat de elephantum dentibus siue cornibus: ait, se vidisse ἐν γῆ τῆς Καμπανῶν κεντρῶν ἐλέφαντος ἐν Ἀπτείδῳ & ἰερῶν. & addit: σὺ δὲ τοῖς ἴσιν περιόχοντα ἀπέχει μάλα κατὰ τὸ ἰερόν: in terâ Campanorum, castrum elephantis, in templo Dianæ, quod abest maximè à Capuâ triginta stadiis. Certe hoc ipsum est in quod Sulla tam munificus.*

39. Aquas salubritate in medendisque corporibus nobiles.] *Totam hanc periodum sic, me arbitro, rescribas. Aquas salubritate medendisque corporibus nobiles, agrosque omnes addixit deæ. Huius gratæ religionis memoriam in scriptio templi affixa post, hodièque tabula testatur ærea intra ædem. Inde Consules Carbo. Præiit nobis prima editio, tum alibi ingenium, quo fas in his talibus modicè modestèque vri.*

40. Nequid vnquam malis publicis deesset.] *Malim, vsquam.*

41. Nunc virtute eminent, patriâ latet.] *Corruptum hoc esse dicam, & dicam tantum. Non enim me deor. Certe patria eius non latet, & Romanam fuisse nomen genisque euincunt, Calpurnia Bestiæ filia.*

42. Vir domi bellique fortissimus.] *Primâ editione, animi bellique.*

Nec reicio, cum simile sit illi Corneliano, Ingens animi.

43. Contractis circiter XL millibus.] Pene duplicant numerum Appianus, Orofius, Eutropius, scribuntq; millia LXXX. Annon hic saltem LX?

44. Abhinc annos XL. Kal. Nouembribus.] Aldus reposuit, annos CXI. Recte. sed de Kalendis Nouembribus etiamne rectum? ambigo. Nam paullo infra scribit: Felicitatem eius diei, quo Samnitium Telesinique pulsus est exercitus, Sulla perpetuam ludorum Circensium honorauit memoriâ, quibus sine nomine Sullanæ victoriæ celebrantur. Atqui profecto perpetui ij ludi in Calendario Romano sunt notati, non Kalendis Nouembribus (tunc enim nulli) sed VII. Kal. Nou. atque ibi sculptum: LVD. VICT. sicut & sequenti quatrinduo, LVDI. Nisi fallor, istiuspi sunt, & ad hunc numerum Velleiana lectio reformanda.

45. Magnificis proeliis.] Non muto. etiam paullo post, magnificentissimas res gerere inuenies.

46. Videbantur finita belli ciuiliis mala, cum Sullæ crudelitate aucta sunt.] Suspicor scripsisse Velleium, nata sunt. Haud paullo argutior sic sententiâ, & av-
ndis exornata.

47. Quippe Dictator creatus (cuius honoris vsurpatio per annos cxx. intermissa. nam proximus post annum quam Hannibal Italiâ excesserat: vt appareat populum Rom. vsurpatorem Dictatoris non tam desiderasse, quam timuisse potestatem imperij; quo priores ad vindicandam maximis periculis reip. vsi fuerant) immodicæ crudelitatis licentiâ vsus est.] Parum hac inter se apta. Distingui scribitq; mauelim: non tam desiderasse, quam timuisse.) potestate imperij, quo priores ad vindicandam m. p. r. vsi fuerant, immodicæ crudelitatis licentiâ abusus est. Ex hac distinctione, & transposita notâ parenthesos, longè alia clariorq; sententiâ, quam que vulgatur, maxime si mecum potestate, pro potestate scribis: tremq; abusus, non vsus.

Epistolic.

48. Iudicium histrioni exoleto redditur.] * Alibi tentauimus hunc locum, etiamq; alij. Nunc placeat: iudicium in histrionem ex albo. Nam id verum est. & legibus XII. animaduersi actores aut histriones, qui carmen alit assent quod infamiam flagitiumve faceret alteri. In bonâ omni Rep. ita solitum: hodierna licentiâ quam effrenis solutaque es!

49. Sed ex dignitate constantiaque in illam conueniens amplitudinem, fortunam quoque eius ad vltimum vitæ comitata est diem.] Arbitror hac legenda: ex dignitate constanti, quæ in i. c. amplitudinem fortunamque, eum ad v. v. c. e. diem. Considera, & mecum facies. De graui autem hac & ditionem Pompeij formâ, ex Silio aliquid capies lib. XIIII.

Ille hirtâ cui subrigitur coma fronte, decorum

Et gratum terris Magnus caput.

50. In reconciliandâ gratiâ fidelissimus.] Imò reconciliatâ. Nam ibi fides locum habet, vti facilitas in reconciliandâ.

51. Pænè omnium votorum expers.] Nimum est pro Pompeio. & quis vel Socrates ad hunc sapientiæ gradum venit, nil vouere? Aldus igitur vitorum fecit, haud malo. Possis & notarum: ac consequenter, inter maximas. Vt velit nihil esse culpandum notandumq; in Pompeio, præter nimiam estimationem sui & studium excellendi.

52. M. Crassum, mox Romanorum omnium principem.] Non sanè omnium: nec Caesar aut Pompeius concesserint. Quid si, opibus? id verum sit. nec displiceat etiam omitti vocem, omnium, atque induci.

53. Interdum persona, vt exemplo nocet, ita inuidiam auget aut lenat.] Quid noxa exemplorum hic ad rem? Examina, videbis frigidum hoc totum esse aut ineptum. Censeo legendum: Interdum persona, vt exempla docent, aut inuidiam auget. Hoc scilicet per occasionem, sententiâ modo, addit: Sæpe in eadem re aut culpâ inuidiam

diam

diam maiorem minorive esse, & voces attolli aut minus, aspectu persona magis quam meriti. idq; exempla testari. Suprà hoc ipsum dixerat: Familiare esse hominibus, invidiam rerum non ad causam, sed ad voluntatem personarumque dirigere.

54. *Æqualiter inter vtrumque ordinem partitus est.] Aliter hoc se habere certum est, nec inter duos ordines sed tres diuisum à Comitibus iudicandi munus. Nesciuit, aut neglexit Velleius? vix credam. magis de vitio: scribamque, inter ordines partitus est. Statim etiam malo cum Aldo, loca constituit: aut, instituit. Nam certe Orto rei eius primus auctor.*

55. *Prædonesque per multa proelia multis locis victos.] Prime editioni abest vox prælia. Admira explenda sententia videtur. & fortean fuit, per multos, multis locis. Per multos, legatos nempe Pompeij & duces.*

56. *Sunt qui hunc carpant.] Scribo, hoc carpant.*

57. *Et bello pænè inuictus, pecuniæ expellebatur cupidine.] Vnde expellebatur? aut quâ conuenit hoc verbi? Lego, debellabatur. Vir, inquit, ab hoste inuictus, a pecuniâ vincebatur.*

58. *Cùm Pompeius Lucullo infamiam pecuniæ, Lucullus Pompeio interminatam cupiditatem obiiceret imperij.] Puto rectius, infamem: & refero ad cupiditatem.*

59. *Neutërque ab eo quod arguebatur mentitus argui posset.] Vide num verius, cerie clarius: neutërque adeò, quod arguebat, mentitus argui posset. Neuter falsus conuinci arguque in eo posset, quod arguebat. Vterque vtrique veram culpam obiiciebat.*

60. *Neque Pompeius quenquam animo parem tulit.] Animatorum ergo inspector & arbi ex Pompeius? non opinor. nec hoc illi agrè, si quis animo aquaretur, sed si re & specie externâ. Fortasse, omnino, pro animo legendum. Quid si etiam vox alia inclusa in simili priorè? ut sit quemquam æquo animo parem.*

61. *In quibus rebus primus esse debebat.] Diuino, esse hauebat.*

62. *Vt qui eos vt libentissimè iniret, ita finiret æquo animo; & quod cupisset arbitrio suo sumere, alieno deponeret.] Lego, & qui eos, item, sumeret. Hæc ipsa autem Cato de Pompeio iam mortuo apud Lucanum in ix. inuasit ferrum, sed ponere norat.*

Prætulit arma togæ, sed pacem armatus amavit:

Iuuit sumpta ducem, iuuit dimissa potestas.

63. *Magnus Pompeius Xerxem Togarum vocare assueuerat.] In Plutarcho leges, cognomen hoc incozum Lucullo inditum à Q. Ælio Tuberone.*

64. *Coniurationem singulari virtute, constantiâ, vigiliâ, curaque eripuit.] Ineptè, eripuit. Repone, eruit. Nam hoc Cicero ipse vbique in laude suâ ponit, quod coniurationem repperit, in lucem produxerit, vindicandam comprimendamq; Senatui præbuerit. Etiam Florus: Industriâ rem patefecit.*

65. *Principe illo familiæ Porciæ.] Nota Familiam pro Gente: nisi si dictio Porciæ aliena sit, & à glossulâ. Tamen infra quoque Casarem genitum nobilissimâ Iuliorum familiâ dixit.*

66. *Catilina non segnissimè nota obiit.] Alij aliter. Puto, nota obiit. Id est, non minus animosè semel à se nota peragere voluit, quàm mouere ea coperat. Vtrobique audax, in ordiendo, in exsequendo. Probè etiam, vota obiit: ea que vouerat destinaueratque.*

67. *Supplicio reddidit.] Imò prælio. atq; ita iam aliis correctum. Velleius infra: Ceionius auctor deditiois, supplicio quàm prælio mori maluit.*

68. *Saneque Crassum, Catonem, Sulpicium.] Lego: vnâque Crassum. Hæc ipsâ ætate, inquit, floruerunt pariter in eloquentiâ Crassus, Cato. Crassum autem illum.*

Diuitem intellegit, quem & Cicero eo nomine laudat, & Plutarchus inter Romanos fuisse eloquentissimum ait. Est qui senemque Crassum legat, & de illo Lucio, qui cum Antonio vixit floruitq; intellegat. Valde errat. palam hic Velleius de iis oratoribus qui M. Tullio compares, aut suppare certe fuerunt. Nam Catonem, intellegit Vircensem: Sulpicium, Seruum illum eloquio & iuris scientiâ laudatum. Denique de altero illo Crasso iamante a Velleio & suo loco dictum.

69. In suspecti operis sui carmine.] Cur non suscepti? nec enim aliud vult, quam Catullum nullo minore in opere & materia quam elegit. In magnis alij magni, hic nihil iis minor sed in paruis.

70. Princeps carminum Virgilius, Rabiriusque.] Vetus editio communitur hunc Principatum cum Rabirio, scribitque, Principes. Credimusne tam magnifice sensisse de poetâ hodie vix noto Velleium? fortassis per amicitiam, aut aliâ de causâ. Ouidius quoque laudat:

— magnique Rabirius oris.

Et Seneca VI. de Benefic. Egregie mihi videtur M. Antonius apud Rabirium poetam exclamare,

Legend.
habes.

Hoc* habui quodcumque dedi. —
Fabius contra remittere de eo sentit: Rabirius & Peto non indigni cognitione, si vacet.

71. Et confectus Sallustium Liuius.] Viro docto atque optime (rem dico) de Velleio merito transposita hac verba videntur: & iis quæ supra subiungenda, Emulumque Thucydidis Sallustium. Cur enim, inquit, poetis admisceatur historiarum scriptor Liuius? Ratio aliqua est, sed hic vana, quia non studiorum similitudinem in iungendo, sed temporum Velleius spectat. Liuius autem illis prioribus inferior, & tantumnon cui Velleiani. Obiit enim (Eusebio sic traditum) quarto Tiberiani imperij anno.

72. Tigranemque socerum perit.] Omnes tradunt generum fuisse. Vacillauit memoria Velleij? potuit. Sed hoc quoque potest, error in scripto. Iff: & forte vetus germanumq; socer eius perit. Ipse socer generum suum perit.

73. Quæ omnis, sicuti Pompeio moris erat, redacta in quæstoris potestatem.] Nōne idem mos alius? & nōne semper pecunia publica appensa Quæstoris? Ita, sed non pari fide. Luculli, Crassi, & eiusmodi rapones, partem plurimam in se deruebant. Significat igitur & laudat integritatem Pompeij, qui publica pecunie abstinentissimus fuit. Tamen Cato apud Lucanum, libere, & vt Cato, profert, aliquid eum quoque delibasse: Immodicas possedit opes, sed plura retentis Intulit.

74. Quæ cuiusque ductu gens redacta in formulam prouinciæ stipendia pacta sit.] Quasi pacis gentes victa cum hac victrice de stipendiis soleant. Rarè aut non hoc factum, ipsa superbe imponebat. Meâ voluntate scribas, stipendiaria facta sit.

75. Notauimus facilius, vt quæ partibus simul vniuersa conspici possint.] Scribendum, Notabimus, vt facilius, quàm partibus, simul vniuersa conspici possint. Hac mente. Ego simul & vt in tabula proponam, vt lector ea magis vno obrutu capere & simul animo inspicere, quàm varic ducta, possit.

76. Sed post CCIV. annos P. Scipio.] Nisi omnis calculatoria me fugit, superest hic centenaria nota. Nam ecce Africa inuata anno CCCCXVII. Carthago deleta, DCVII: quid amplius quàm iusti in eis sunt anni CC? Tolle ergo grande hoc ἀπὸ τοῦ ἑξήκοντα. Etiam minutum hoc quod sequitur.

77. Abhinc annos CLXXXI.] Nam ἀπὸ τοῦ ἑξήκοντα euincit, CLXXV. Facile colligere ex anno Carthaginis deleta iam dicto.

78. Mox ab Attalis possessam regibus.] Sineplacet Attalici. Ita enim Pergami reges dicti, quia aliquot Attali nomine. Strabo lib. XLII. Περσέων ἐπιφανὴς πόλις, ἔστι πρὸ τοῦ οὐρανοῦ ἕξ ἡμερῶν χροῖον τῆς Ἀταλίδου βασιλείου: Pergamum, illustris ciuitas, & diu felix sub regibus Attalici. Ibi quoque origo eorum, & stemma.

79. *Cypro deuictâ.] Melius, Cypri deuictâ.*
80. *Quippe Sc^{to}.] Certum est klevis hoc scitum non Senatui fuisse: eoque summo virorum Cuiacio visum hic reponi, PS^{to}.*
81. *Pænè idem quod totus terrarum orbis.] Quæ mens? an tantum ferè stipendij conferre diuites illas Gallias, quantum reliquum orbem? tumidum & vanum est. An discrimen aliquod tribuiti Gallicani a reliquis prouinciis indicat? nuga, nec hic locus. Verbulum hoc turbans ego traucio, & lego: idem quod pænè totus. Probe & cautè veritati nempe consultum ut Velleius, & quia illa abnuat de toto orbe stipendiario, addidit pænè totum.*
82. *Ignauum conferunt stipendium.] Aly volunt, in ærarium conferunt. Quid opus mutatione? Reuera ignauum stipendium, & eius pensio parum virilis. Tamen siquid opus, legam: in annos.*
83. *Quarum titulis forum eius prænitet.] An hîc ergo Index ille rerum Augusti tangitur? de quo Suetonius scripsit, & qui hodieq; lacer visitur Ancyra Galatia vrbe. Sunt qui censent: non ego. Nam ille quidem ante Mausolæum Augusti statutus in æneis tabulis: at hi tituli in foro. Loca igitur discrepant: sed nec res eadem. Nam in illo breuiarium, quiddam belli aut domi Augustus gessit: hîc saltem gentes ab eo, siue auspiciis eius, victæ, & tituli ducum triumphales. Denique tangit Velleius hoc, quod Suetonius cap. xxxi. in Aug. Proximum à diis immortalibus honorem memoriæ ducum præstitit, qui imperium populi Romani ex minimo maximum reddidissent. Itaque & opera cuiusque manentibus titulis restituit, & statuas omnium triumphali effigie in vtraque Fori sui porticu dedicauit.*
84. *At Tib. Cæsar, quàm certam Hispanis parendi confessionem extorserat, parem Illuriis Dalmatisque extorserat.] Historia & fidei interest hoc corrigi. Nunquid enim Tiberius Hispanos subegit, & domuit? nusquam factum, aut scriptum. Imò Augustus ipse, atque ita antea traditum, hoc ipso Indice: Hispania vniuersa ducta Augusti facta stipendiaria est. Huic sensui emendo: confessionem extorserat parens, Illuriis Dalmatisque extorsit. Tam certam, inquit, Tiberius Dalmatis & Illuriis parientiam extorsit, quam parens eius (Augustus) Hispanis.*
85. *Cuius reditum fauorabilem opinio fecerat.] Certum est hoc esse contra mentem scriptumq; Velleij. An hoc fauorem Pompeio fecit, quod cum exercitu rediret & oppressurus libertatem crederetur? imò odium prorsus. Aldus igitur legit, formidabilem. Ego, infauorabilem: nouo, sed apposito verbo. Quidni istud, ut Defauere & Defautio, qua in Tertulliano scio mihi lecta?*
86. *Longeque maiorem omni ante se illatâ pecuniâ, præterquam à Paulo, ex manubiis intulit.] Plus ergo Paulus intulit, quam Pompeius? Supra de Paulinâ summâ vidimus: at hîc Plutarchus auctor, Pompeium tulisse eis τὸ ἀμύσιον πένητον ἐν νομισματι καὶ κατὰ συνθήκας ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ διακοσμία τάλαντα, πορὲς ἑξῆς εἰς πένε σέξπταται δὲ δούρατον: in publicum ærarium in pecuniâ & apparatus argenti arque auri viginti millia talentum, præter ea quæ in milites dilargitus erat. Confer cum illo bis millies Paulli: altero tanto vincit. Ergo iure hîc & ingeniose rescriptum, præterquam Capitolio intulit. Ad quem sensum etiam fac: maiore, non maiorem.*
87. *Vt ludis Circensibus coronâ aurâ, & omni cultu triumphantium vteretur.] Parum periti rerum morumq; Romanorum, qui auream coronam hîc locarunt. Non fuit ea triumphantibus, sed è lauru. Et hæc ipsa Pompeij Laureâ, ex Dionis claris verbis, lib. xxxvii. Δακρυοποιεῖν τὴν αὐτὸν διὰ πάσας τὰς πανηγύρεις, καὶ πάλω πολλῶν ἤ περὶ ἀγχιλῶν ἐν πάσας μὲν αὐταῖς, ἢ ἢ ἑπιπέσον ἐν τοῖς ἑπιπέτων ἀγχιλῶν ἐν δὲ αὐταῖς: Ipsum autem Laurum ferre (in capite) per omnes ludos, & Togam prætextam; Triumphalem autem, per ludos Circenses. Sunt hæc ipsa decreta, quæ Velleius dicit: & tu corrige.*
88. *Nobilissimâ Iuliorum genitus familiâ, & quod inter omnes antiquissimos constabat, ab Anchise ac Venere deducens genus.] Vide ne fuerit: & quod inter omnes constabat, antiquissimâ. Nobilissimâ, inquit, gente natus;*

certè, omnium consensu, antiquissimâ. Nam potest, ritu Romano, vetustas esse in familiâ; non tamen imagines multa, & nobilitas.

89. Animo super humanam naturam & fidem euectus.] *Probum est, sed de animo tamen, quia iam nunc præiuit, odiosè repetiturum. Fortasse, omnino super.*

90. C. Mario sanguine coniunctissimus.] *Istène patricius huic plebeio? Hoc saltem in Plutarcho lego, Iuliam Cæsaris amitam nuptam C. Mario fuisse, ex quâ minor Marius natus. Ergo seniori Mario adfinis, iuniori cognatus fuit.*

91. Motu suo destituerit. Legendum, metu. Est etiam in primâ editione destituere: quod retineo; & paullo antè, qui obtinebant Asiam magistratus, multitudinis numero lego.

92. Cùm idem enim Asiam eam quam obtinebat.] *Verba implexa. Scægius vocibus eiectis edidit: tum idem enim Asiam obtinebat. Manutius putat fuisse: Is enim Asiam tum obtinebat. Scriptura vetus mihi præit: Tum idem enim Asiam, eamque obtinebat. Hoc sensu. Tum, & illâ etate, vnus idemq; proconsul Asia & Bithynia erat: aliter scilicet quàm nostro auo. Hæc planè pro Velleij sermone & mente videntur: an pro vero? Nam ecce Bithynia illo tempore non Prouincia, sed Regnum. Et nõne Cæsar ipse tunc desedit apud Nicomedem eius regem? Ita est, sed suspicari oportet partem aliquam regionis auulsam, & attributam Asia fuisse. Romanis sæpe sic soliti incidere pennas regum. Sed hæc quia suspicio; valeat, si visum, sententia aliorum.*

93. Venditurumque captiuos dixisset.] *Mallem, vindicaturumque. Illud atrox responsum, hoc pro re, quia reuera captiuus Proconsulis erat, in eius prouinciâ & administratione capti. Minatur ergo se vindicaturum eos & asserturum.*

94. Quippe absens Pontifex factus erat, cùm in Cottæ consularis locum pænè puer à Mario Cinnâque Flamen Dialis creatus id sacerdotium amisisset.] *Valde hic sudant, & vt culpe manifestus vapulat Velleius. Bis, inquit, errat, quòd & Cottam Flaminem Dialem facit, & Casarem ei dat successorem. Nam Tacitus clare scribit, duobus & septuaginta annis post Cornelij Merulæ cædem neminem suffectum. Dio pariter lib. LIII. Sub Augusto primùm post Merulam Flaminem Dialem creatum. Quomodo igitur aut Cottæ Flamen, aut Cæsar? De Casare facile est, creatum dicit, non dicit inuisse aut gessisse. De Cottâ, vocula vna, traiecta soluet nodum. Scribe: absens Pontifex factus erat in Cottæ Consularis locum, cùm pænè puer à Mario &c. Ipsa res est. Pontifex, inquit, factus (non sanè Maximus: postea adeptus) in locum demortui Cottæ Pontificis: cum antea Flamen quidem designatus esset, sed Sulla violentiâ honor ille ei ademptus. Hæc ita esse cùm res clamat, tum iuuat nonnihil (vnicum & sollenne hic nobis auxilium) Editio prisca: in quâ prius illud cum nusquam compareret. Ego autem suo loco reposui, aut potius repperi & eduxi, cum latitaret in verbo, locum.*

95. Hoc igitur Consule, inter eum & Cn. Pompeium, & M. Crassum inita potentiae societas.] *Imò non illo Consule, sed Consule designato. Suetonius ita narrat, cap. XIX. & Liuij epitoma: C. Cæsar Lusitanos subegit, eoque consulatus candidato, & captante temp. inuadere, conspiratio inter tres Principes ciuitatis facta, Cn. Pompeium, M. Crassum, & C. Cæsarem. Idem Appianus. & addit Varro librum in hanc conspirationem fuisse, cui titulus Temælo.*

96. Et ius ab his restitutum post annos circiter CLII. quàm Capua in formam præfecturæ redacta erat.] *Cl. Puteanus inter lumina Gallia (heu quàm tenebrosa nunc & adstricta!) leg. censebat: Ius Ciu. his restitutum, id est, ciuitatis. Certè rem tangit, & liquet hanc esse Velleij mentem. De verbo tamen ambigo: & quid si fuit, ius his restitutum, delet à voce quæ imperitè irrepsit? Ratio & historia non abnuat. Nam ius apud eos nullum aut iurisdictio: sed petebant Româ. Liuius: Ceterùm habitari tantùm, tanquàm urbem, Capuam, frequentarique placuit: corpus nullum ciuitatis, nec Senatum, nec plebis concilium; nec magistratus esse. Præfectum ad iura reddenda ab Româ quotannis missuros. Tamen à Puteano nondum abeo, & viri & rei causâ.*

97. Intra

97. Intra biennium.] Satis laxè scriptum. Omnino intra biennium: atque aded absuit tantum Cicero menses ipsos quattuordecim. Pulsus enim anno DCXCV. circiter Kal. Apriles: rediit anno insequenti, Mense Sextili. Plutarchus tamen menses XVI. computavit, parum exatè.

98. Legem tulit ut is Quæstor cum iure Prætorio.] Atqui diu antè Caro Quæstor, quod notum est. Medetur Aldus, & legit: Quæstor. ego felicius: Quæstorius.

99. Cuius integritatem laudari nefas est.] Aldum hic culpat Rob. Titius, qui inmissa negatione legit (profectò male) non laudari. Sed Titius ipse an extra culpam? Lectionem retinet, in sensu parum videt. Nam sic explicat. aded præstabilem esse Catonis integritatem, ut quasi polluat, si laudibus eum quis prosequi velit. Et dat auctoritatem eius interpretamenti Aristotelem, qui primo ad Nicomachum ait: ὁ μὴ ἀπίστων ἐκ ἐστὶν ἐπιτιμῶν: quòd optimarum rerum non sit laudatio. Itaque & deos felices beatosq; prædicamus, & virorum eos qui diis proximi: non autem laudamus. Sed nos Titium tam liberè à te discedimus, quàm tu à recto sepe & à vero. Nihil minus Velleius voluit. Quid ergo? hoc argutè saltem dixit, Nefas esse laudari in Catone integritatem & à pecuniâ abstinèntiam, cum alia sint eius magis eximia, magis rara virtutes. Integritas in alium aliquem etiam è vulgo cadat: in Catone laudetur, quidquid in alio haud temerè existet. Ita Claudianus in laudatione Malli:

Nam speras quis opes, intactaque pectora lucro
Commemoret? fuerint aliis hæc fortè decora,
Nulla potest laus esse tibi quæ crimina purget.

Planè ad hanc sententiam est: etiam illud Taciti de Agricola: Integritatem atque abstinentiam in tanto viro referre, iniuria virtutum fuerit.

100. Inuictum par Consulium Cn. Pompeius, M. Crassus.] Age, Pompeius inuictus esto (etsi Cæsar aliter docuit:) quid? etiamne Crassus? Inconueniens planè verbum. Scribo: inclutum par.

101. Utile Imperatoris damnū saluo exercitu fuisset reip.] Ne crede tam malignè de Crasso sensisse aut scripsisse Velleium, ut censeat utilem patriæ fuisse eius mortem. Honestius veriusq;: vile Imperatoris damnū. id est, exigua, nec in magno, iactura.

102. Amplius CC CC. hostium à C. Cæsare cæsa sunt, plura capta.] Valde atterit Cæsarianam laudem (si modò laus è cadibus:) atterit inquam præ aliis & libat. Nam ecce Plinius scribit, Præter ciuiles victorias, vndecies centena & nonaginta duo millia hominum occisa ab eo præliis. Et Appianus in Celiis: Μυριάσι τε ἃ ἀνδρῶν ἀπέθανον, ἐν τοῖς δ' ἔκτα ἔτεσιν ἐν οἷς ἐστρατηγήσασι, ἐς χεῖρας ἡλθον, εἰς τὸ ὄψ' ἐν τὰ μέγιστα στρατῶν, τετρακοσίων μάλιστα. Καὶ τούτων ἕκαστον ἢ ἐξ ὀχθισίων, ἕκαστον ἢ ἐν αὐτῶν πόνεσσι κατέθανον: Quadragies centena millia ferocium hostium (si quis partes in vnum & in summam redigat) decem illis annis quibus Gallia præfuit, manus cum eo conseruère. è quibus decies centena millia capta fuere, decies altera in ipso certamine periere: reliquis scilicet elapsis. Nec aliter Plutarchus per occasionem enumerat, in Pompeio. Quis ergo ambiget hîc rescribere CC CC. id est, octingenta millia hostium? Etiam si quis amplius voler, per me liceto.

103. Pugnatum sæpe directâ acie, sæpe in agminibus.] Malim ad Liuianum exemplum, sæpe agminibus. Ille XXI. Magis agmine, quàm acie, in viâ concurrerunt. Agminibus concurrere est, non explicatis ordinibus distinctaq; acie.

104. Septimo fermè anno Cæsar morabatur in Galliis.] Septimum ferè annum, ego.

105. Cùm medium iam ex inuidiâ Pompeij malè cohærentis inter Cn. Pompeium & C. Cæsarem concordia pignus Iulia.] Difficet suspicandum, est in primore loco nomen Pompeij. Si rectum, quid ita statim Pompeium repetit? cur non potius scribit, inter eum & C. Cæsarem? series & mos stili sic postulabat. Cur etiam solum Pompeium: causam facit infide huius concordia? peccauit enim non minus Cæsar.

far. Denique primogenia lectio nulla habet Pompeij nomen. Illa sic: ex inuidiâ Ponti ac Camilie. Profecto legendum: ex inuidiâ potentia inale. Nam sicut compendio scriptum, pōntiæ. Bona præ vulgata veraxq; hæc sententia. Obiit, ait, Iulia vnicum pignus sine vinculum concordia malè iam herentis, quia alter alterius potentia inuidebant: hic illius crescenti, ille huius adultæ. Lucanus ad Iulium:

Morte tuâ discussa fides, bellumque mouere
Permissum ducibus, stimulos dedit æmula virtus.

Emulationem mutuam expressit, vti & hic Velleius.

106. In coërcitionem ambitus exercuit.] Potius, exercuit.

107. Cuius animo, voluptatibus, vel libidinibus, neque opes vllæ, neque cupiditates sufficere possent.] Polylogia displicet. Malim, cuius animi voluntatibus. Primum enim quasi honestius loquitur de Curione, & animi voluntates varias appellat: mox se corrigens, libidines. Sed Cupiditates, quod sequitur, quomodo rectum? An cupidines, cupidines expleant? Vide nunc, ciuitates, hoc sensu. Eius libidines tam auidæ, tam capaces, vt non suffecerint in explendis satiandisq; aut opes aut ciuitates. Da aurum, da optima tota, Curio hiat.

108. An accepto centies HS.] Iure in summâ ambigit Aldus, & spernit vt minutam. Mallet, trecenties. Ego alterum addo, & scribo sexcenties. Causam habeo: quod Dio Castus auctor lib. XL, omni ære alieno, quo ingentis erat obstrictus, Curionem à Cæsare liberatum. atqui forum nostrum, ait Valerius lib. IX, cap. I. Curionis filij sexcenties festertium æris alieni aspexit. Causam etiam alteram, quod Plutarchus & Appianus consentiunt, Paullum consulem emptum à Cæsare mille quingentis talentis: Curionem autem maiore etiam summâ: Si ita est, cum tot ista talenta, paulld minus quadringentes HS efficiant: quidni Valerium audiamus in maiore summâ?

109. Quietâ aut certè non præcipitatâ.] Clarius insertâ dictione qua delituit: quietâ eâ, aut. vti ad remp. referas.

110. Et anno LXXIIX, quàm tu M. Vinici.] Scribo: & ante septuaginta octo.

111. Consules Senatúsque causæ, non Pompeio, summam imperij detulerunt.] Ego verò hæc non capio. Quid est causæ deferre summam imperij? Illa igitur imperant: exercitus duxit, instruxit nuge. Nos arbitramur fuisse: causâ nominis, Pompeio. Illud sane constat, regimen & imperium in hoc bello delatum ad Pompeium, idq; (vt Velleius per me nunc dicit) causâ fama & nominis Pompeiani. Ille enim triumphis victorisq; celebrer, & in ore omnium Magnus. Lentulus ipse Consul, qui more maiorum aliqui dux, apud Lucanum auctor huius sententia:

Consulite in medium Patres, Magnúmque iubete
Esse ducem. Læto nomen elamore Senatus
Excipit, & Magno fatum patriæque luúmque
Imposuit.

Cæsar 111. Ciuil. in oratione Bibuli: Potestatem se eius rei nullam habere: propterea quod de Consilij sententiâ summam belli rerúmque omnium Pompeio permissiferint.

112. Legionibusque Corfinij, quæ cum Domitio fuerant, potitus.] Cæsar in hac re legiones non nominat, sed cohortes XXXIII. quæ nondum fuisse videntur sub legionum suarum signis. Sunt autem illæ ipsæ cohortes, quæ, in iudicio Milonis, præsidium iudicibus & Pompeio. Lucanus ad Domitium:

— tua claffica seruat

Oppositus quondam polluto tiro Miloni.

Vbi mirum nisi scribendum, Pullato: id est sordidato & reo. Talis enim, Romano ritu, eorum vestis. Pollutum autem cur appellet? quâne pollutum illum & sædum interemit?

113. Tum Cornelius Balbus ingressus castra hostium, sapiusq; cum Len-

Lentulo collocatus Consule.] *Observare Politici. mira & audax hæc corruptio, sed sine quâ perierat Cæsar. Talia firmiter & pertinaciter tentanti vix deest successus. Idoneum autem instrumentum hic Balbus, quia amicus, & ab interiore notâ, Lentulo. Ipse ad Ciceronem (inter Epistolas ad Atticum lib. VIII. ep. XV.) Quod Lentulum Consulatum meum voluisti hic remanere, Cæsari gratum, mihi verò gratissimum mediastidius fecisti. Nam illum tanti facio, qui non Cæsarem magis diligam. Et plura, quæ addit.*

114. *His incrementis fecit viam, quibus non Hispaniæ suæ natus, sed Hispanus in triumphum & Pontificatum affurgeret.] Obscurum ait Ablus: vere. Sed quantula lux quam ipse afferret? Legit, natus esset. id est, inquit, Consularet & splendorem afferret. Sed sic quoque locus parum splendet: quem in clarorem fortasse magis dabit noster Phœbus. Ille suadet: quibus non Hispaniæ, sed Hispanus. Affirmata se rem habere. Huc audaciâ, ait Velleius, effectum, ut Balbus ille, non dicam civis è Latio aut incola Hispaniæ saltem, sed verè Hispanus & externus, Roma perveniret ad sacerdotium & triumphum. Certè hoc novum. Nam plene civibus, hoc ius magistratum & imperiorum tantum. Plinius clare ab hac sententiâ, de Africâ & Garamantibus: Omnia armis Romanis superata & à Cornelio Balbo triumphata, vniuersi omnium externo curru & Quiritium iure donato. Quippe Gadibus nato civitas Romana, cum Balbo maiore patruo, data est. Atque idem de Balbo maiore: Fuit & Balbus maior, inquit, Consul, primus externorum, atque etiam in Oceano genitorum usus illo honore, quem maiores Latio quoque negauerunt. Videtne exteros non admissos ad magistratus, etsi in civitatem admissos? In viroque igitur Balbo hoc novum, in altero, quod Consul primus externorum; in altero, quod Pontifex & Triumphalis. Sed de vocum quoque discrimine (proprie enim & signatè Velleius scripsit) Yaddem. Sospiter: Cum dicimus Hispanus, nomen nationis ostendimus; cum autem Hispaniæ, cognomen eorum qui provinciam Hispaniam incolunt, et si non Hispani. Martialis: Ne Romam, si ire decreveris, non Hispaniensem librum mittamus, sed Hispanum. Idem discrimen passim apud scriptores in Scythia, & Sardinia; Græco, Græciensi; Germano, Germaniano; & talibus. Vide Festum in Corinthienses.*

115. *Neque antiquius quidquam habuit, quàm in omnes partes (ut militari verbo & consuetudine utar) dimitteret.] De Clementiâ Iulianâ sermo est: sed quid ad eam dimissio hæc in partes? Scribe: ut omnes partes. Mens. Nihil prius Cæsar habuit, quàm ut omnes aduersarios suos incolumes dimitteret, gladiis & militari scimitra subduceret. Nos autem tales vocat Partes, id est, militari verbo, inquit: quia durum videbatur in civili dissensu dicere Hostes. Usus huius vocis crebrum alibi notauimus: tu hic originem vides, & nondum tritum id satis fuisse hoc significatu. Cur enim aliàs excuset? Quod quidam Patres legunt, sperno. Nec enim militia aut castrorum, sed Curia hoc verbum. Vide etiam an non aptius, militari verbo ex consuetudine utar. Ex, inquam, pro, & copulâ. Quæ enim hic consuetudo proprie? queminò hoc dictum voluit, uti se verbo militari: id est, ex consuetudine, & quia diu nules.*

116. *Tam facilis esset annorum digestio:] Probum est, tamen editio vetus: tam felix: An fuit, tam non fallax?*

117. *Vtrique summo Imperatorum; alteri superstiti meritis poenas luere supplicii.] Suspiceret aliquis membrum deesse, alteri mortuo: cui rectè subiunctum, alteri superstiti. Etiam, meritis, melius quàm meritis.*

118. *Nusquam erat Pompeius corpore, adhuc vbiq; Iubæ nomine.] Titius legit, vbiq; ibat nomine. Merito reuocit is qui eum consecit Iuo: atq; ipse vult deleri ut superuacuum Iubæ nomen. Assentior, etsi haud male rescripseris, vbiq; vivebat nomine.*

119. *Ante biennium quàm exstingueretur.] Profecto Triennium est, si quidem duxit eam in totius sui Consulatu, Plutarcho notatum. Nec tamen muto. Solennes eiusmodi dissensus.*

120. Ibi primò variâ Fortunam expugnauit viâ.] *Ferent hoc pure & La-
tiare aures? spernant mea. Lego firmiter: primò variâ fortunâ, mox pugnauit suâ.
Acute. Initia, inquit, belli ambigua, latus exitus & à fortunâ planè Caesariâna. Risit enim
semper illi viro, & in bellis utique visus eam habere in mancipio & potestate. Ipse gloriatur
apud poëtam, quem sensuum & honesti acuminis causâ amo:*

Lucan.

quem numina numquam

Destituunt, de quo malè tunc Fortuna meretur

Cùm post vota venit.

121. Pecunia ex manubiis lata paullo amplius sexies millies HS.] *Haud muto, & videtur hæc ipsa pecunia esse qua deposita postea ad Opis, quam septies mil-
lies fuisse Cicero non semel indicat, & postea Velleius. Iuriconsulto celebri an adsentiar
sexagies millies reponenti? opido enim tenuis, inquit, est hæc summa. Miror. Nam
sexies millies, faciunt aestimatione Budaanâ (quam haud temere quis mihi carpat) centies
quingagies centena millia aureorum. Et an Paullus Æmilius tantum intulit? an ipse
Pompeius? longe infra. Illud tamen fateor, paullo maiorem summam in Appiano me repper-
isse: qui tulisse in triumpho Casarem dixit Μοειάδας & καὶ ἡμῶν ταχάρτων: sexaginta-
quinque millia talentum. Ea essent quasi decies sexies millies HS, computatione Ro-
manâ: haud dubiè supra Velleianum numerum, sed longè infra immanem illum correcto-
ris. Nam sexagies millies, fecerit centum quinquaginta aureorum (cum vulgo lo-
quar) milliones.*

122. Adiectis etiam consiliariis cædis.] *Tentabam, consiis aliis cædis.*

123. Cuius cum fortunam mutare constituit.] *Primò editi: cuius quem.
Facito, cuiuscumque.*

124. Hispaniensis militiæ affecutum se postea comitem habuit.] *Scribo,
Hispaniensi militiâ. Suetonius cap. viii. Aug. Profectum, mox auunculum
in Hispaniam aduersus Pompeij liberos, per infestas hostibus vias subsecutus,
magno opere demeruit.*

125. HS septies millies depositum à C. Casare ad ædem Opis.] *De-
lemus τὴν ædem. idq; paullo verius, quam Batauiæ lumen alterum Had. Iunius τὸ septies.
Nam inductus à Plutarcho, qui in Antonio quattuor modò millia talentum in hac re nu-
merat, vult hic fuisse HS. millies: quod responderet Grecanicè illi summe. Sed verè inductus,
Cicero nonne aliquoties cum Velleio? vt Philop. 11. Vbi est septies millies, quod est in
tabulis, quæ sunt ad Opis? Iterum: Septies millies falsis proscriptionibus dona-
tionibusque auertit. Atque alibi vocat pecuniam maximam: & pecuniam in-
numerabilem.*

126. Infertis falsis, ciuitatibusque corruptis commentariis.] *Videò ab
aliis edi, indubitatèque corruptis: anne à coniectura? Fas & nobis eâ vri: commuta-
tisque & corruptis.*

127. Et D. Bruto, quòd alieno beneficio viueret, decretus triūphus.] *Ineptè,
quasi illa causa aut præscriptio triumphi. Lege, qui alieno.*

128. Primò per colloquia repulsus à Lepido.] *Minimè. sed probo quod in
editione primâ est, primò spe colloquij repulsus. Id est, deiectus etiam à spe colloquij: quia
Lepidus nec miscere sermones cum eorum iniuria volebat. Dio clarè lib. XLVI. alij.*

129. Tribuni sanguine commissa proscripcio, Ciceronis vel satiatio
Antonio poenâ finita.] *Aptius atque apertius: velut satiatio. Cremutius Cordus:
Quibus visis (capite & dextrâ Ciceronis) lætus Antonius, cum peractam proscrip-
tionem suam dixisset, essetque non satiatus modò cædendis ciuibus, sed defec-
ctus (corr. defessus) quoque, pro rostris exponit.*

130. Citiusque in mundo genus hominum, quam cadet.] *Pauillo Ma-
nutio placuit: genus hominum concideret. Nos explemus: quam eâ cadet. Ea, nempe
laus Ciceronis, de quâ prædictum. Vide textum, Vniuersus autem hic locus expressus ab Arzel-
lio*

lio Fusco: Quoad humanum genus incolume manserit, quamdiu v'sus litteris, honor summæ eloquentiæ pretium erit, quamdiu rerum naturæ aut fortuna steterit, aut memoria durauerit. admirabile posteris vigebis ingenium, & vno proscriptus sæculo proscribes Antonium omnibus. Vbi præcipuos legi velim: honor scientiæ, eloquentiæ pretium erit, elegantius magisq; membratim. atque etiam verius, quia non hos tantum eloquentiæ pretium, sed Opes & fructus. Scribo item: rerum naturæ aut forma steterit: non fortuna.

131. Ne deslere quidem quisquam satis dignè potuit, adeò nemo exprimere verbis potest.] *Absert vet. editioni illud potuit. rectè.*

132. Nequid vlli sanctum relinqueretur.] *Scribo, vllibi.*

133. Neque enim persona vmbra actæ rei capit.] *Vmbrosum hoc sanè, quid si & mendosum? Arbitror, & emendem: vmbra ac tenebras capit. Non est ille Cælius, inquit, homo genere ingenioq; nobilis, qui latere in vmbra silentij ac tenebris debeat. Extraham etiam nunc, etsi alieno loco & tarde.*

134. Dum in acie Pharsalicâ Africaque de summâ rerum Cæsar dimicat.] *Considera, falsum reperies hunc contextum. Tempus seditionis Cæliana indicare voluit; an hoc igitur, cum Cæsar in Pharsaliâ & Africâ dimicat? De Pharsaliâ, verum est: sed de Africâ, certe diu post Cæly motum & mortem illud bellum. Quin præcessit Ægyptium siue Alexandrinum, alterumq; cum Pharnace. Denique Cæsar etiam interea in vrbe. Omnino falsa hæc signatio: per Velleianâ incuriam, an scriptoris? Hunc culpari natus est, & sôxos fortasse emendè: dum in acie Pharsalicâ circaque. Nihil pronius, quam Africanam ex eo fecisse, si littera finalis adhaesit, vt solet, capiti sequentis. Interpretet autem: Dum Cæsar in Pharsaliâ pugnat & circa, nempe ad Dyrrhachium vicinisq; locis oppositus Pompeio. Pugnas autem & ibi aliquot fuisse, notum. Quod tueri vulgatam aliquis conetur, quasi de Africano bello Curionis in Iabam & Varrum sentiat: frustra sit. Nam nec Cæsar ibi dimicauit: nec certè de summâ rerum. quod vtramque hic scriptum.*

135. Auctoritate Coss. deterreni.] *Hoc valet, Consulum. Atqui, ne iuuentus erret, Cos. siue Consulis scribendum est. quia vnus Seruilius tunc in vrbe, cui Cæsar collega, sed absens & in bello.*

136. In vrbe seditionem magis, occultè autem bellicum tumultum mouens.] *Argut ab ar: in agris occultè. Nam ita res fuit, Roma seditionem, in agris bellam mouebat per Milonem. Cæsar lib. XI. Clâm nunciis ad Milonem missis, euocatoque in Italiam: eum in Thurinum ad sollicitandos pastores præmisit.*

137. Compfam in Hirpinis oppugnans.] *Cæsar ad Cosam scribit interfectum in agro Thurino. Etiam Eusebius, sed a nobis corrigendus: M. Cælius Prætor, & T. Annius Milo exsul oppressit, res nouas in Tiriano Brixioque agro molientes. Scribendum: in Thurino Bratioque.*

138. Ultra fortem temerarius.] *Imò verò sortem. Magis audax scilicet quam pro conditione exsulis, cuius est iacere ferè, nec attolli.*

139. Dolabella in Asiâ C. Trebonium consularem, cui succedebat.] *Succedebat non à senatu, sed a se & scelere suo missus. Nam prouincta illi Syria erat, atque in eam ibat.*

140. Capito patruus meus vir ordinis Senatorij.] *An Atticius Capito Iuriconsultus ille nobilis? Factum sit non abhorrens ab ingenio viri, qui adulator, & cuius obsequium dominantibus probabatur, aut Tacitus. Sed vereor, vt tunc non tam grandi & Senatoriâ ætate fuerit. quippe qui obiit demum nono Tiberiani imperij anno. Vide Tacit.*

111. Ann. extremo.

141. In Macedoniam & apud urbem Philippos.] *Sic est. Philippi isti in Macedoniâ extremâ Ptolomæo locantur, alius in Thraciâ primâ. Sunt ad Strymonem fluium, & subiacet planities aptissima pugna. Victus in eâ Cæsius & Brutus. Dilecti omnino ab istis Philippi sunt in Thessaliâ, vbi Pompeius victus, ad Peneum flumen. Ergo iure miror quid poëta aliquot*

aliquot in mentem venerit confundere hæc loca & vrbes, quasi si vtrumque civile bellum in
eisdem campis depugnatum. Lucanus ianuit :

Romanas acies iterum videre Philippi.
quem tamen excuset, quasi Philippi iterum viderint, sed non videtur Manilio quid fa-
cias? qui sic lib. 1.

— — — — — Lucibus iurata cruentis.

Arma Philippæos implerunt agmine campos.

Vix etiam sicca miles Romanus arenâ

Ossa virum lacerosque prius superastitit artus,

Pérque patris pater Augustus vestigia vicit.

Nam vult in isdem campis atque adeo vestigiis pugnasse Augustum, quibus patrem : & mi-
lites superstruxisse cadavera & ossa. Quid potas culpa? Florus historicus idem peccat : Brutus
& Cassius, comparatis ingentibus copiis, eandem illam quæ fatalis Cn. Pompeio
fuit, arenam insederant. Hoc autem tam verum est, vt centum aliquot millia sint in-
teriecta. Vide Dionem XLVI. & Appianum I. III. Civil. quorum vterque situm Philippo-
rum, vbi Brutum prælium, accuratè designat & describit.

142. Nam Varro ad ludibrium monturus Antonij.] Quis autem iste
Varro? videatur meritissimè & ego noster ille intellegi, cui Fama quam Aternitas magis
æqua. Illa nomen eius seruat, hæc scripta non adspexit: quorum tamen feracius vix fuit aliud
ingenium Græcum aut Romanum. Sed videatur inquam iste intellegi, non tamen potest.
Nam proscriptus quidem a Triumviris Varro, sed certantibus de salute eius quibus aliqua
honesti cura, vicit Fufius Calenus amicus Antonij, & eum ad se recepit. Ità tempestatem illam
evasit. Pugna autem Philippensi non opinor interfuisse. Aetas militiæ & is ætionibus vrum
sotuebat: & aliquot sanè annis post vixit. Quid verba facio? in lectulo suo obiit, non properatà
aliquâ morte: vt clare scribit Valerius lib. VI. Terentius Varro, non annis, quibus
sæculum æquauit, quàm stilo viuacior fuit. In eodem enim lectulo & spiritus eius,
& egregiorum operum eius sus extinctus est. Ergo alius iste Varro, quem velim omnino
magis Velleius retexisset.

143. Commissâ sibi parte exercituum.] Prima editio: exercitu. Malim
vniuersis numero, exercitus.

144. Quippe nullum habentibus statum, quilibet dux erat idoneus.]
Interpretor, nullum statum firmumq; ducem habentibus. Posis etiam scribere & distingue-
re: nullum habentibus, statim quilibet. Facile, inquit, & cito quemcumque ducem ar-
tipiebant, qui habebant nullum.

145. Manu promptus, cogitatione celer.] Primitus editi: cogitator ce-
ler. Certum mihi scribere: concitatu celer. Depressum enim hic vbique Pompeium istum
Velleius it, reuera vilem, bardum, & patri dissimillimam prolem. Et fuit reuera concitatu ce-
ler, magis quàm cogitatu (quod in laudem valeat:) id est, ἄϋδου & ἄργυ. — —

146. Vindicatum armis ac ductu patris sui mare infestare piraticis
sceleribus.] Cogitabam leniter an, piraticis celeribus. Vulgatum tamen absit vt
dammem.

147. Qui iuste diuisione prædiorum.] Reuera iniuste, vel potius iniustè.
Nec sensit aut scripsit aliter, etsi adulator Velleius.

148. Quis non diuersa præsentibus, contrariaq; expectatis, aut spe-
ret aut timeat?] Vera quomè, & ità viuatur: a siuè natamus inter spei mei uq; futus.
Dea illa incerta nos quoque habet incertos, dico eos, qui ab eâ pendent. Manilius:

Et subtexta malis bona sunt, lacrymæque sequuntur

Vota, nec in cunctis seruat Fortuna tenorem.

Sapientissimus Romanorum Seneca: In secundis nemo confidat, in aduersis nemo de-
ficiat. alternæ sunt vices rerum. Quid exultas? ista, quibus veteris in summum ne-
cis vbi te relictura sint. Quid iaces? ad imum delatus es, nunc est resurgendi lo-
cus.

* Appianum
vide, &
Ageil. 112.
cap. X.

cus. Plato quoque bonâ imagine: πάντα τὰ ὄντα ἀπερχοῦς, ὡς περ ἐν Ευρίπῳ, αἶρα καὶ κατὰ σπεί-
ρεθ: Quidquid est, velut in Euripo, sursum deorsumque voluitur.

149. Proximus à Cn. Pompeio ipsoque Casare, ex equestri ordine
Consul creatus.] De Saluidieno Raso sermo est, qui Consul creatus (ait Dio XLVIII.)
nondum Senator. Atque hoc est, quod ait ex equestri ordine. Proximus autem à Pompeio
& Casare idco: quia illorum, quoque uterque ad hoc fastigium venit, priusquam in Cu-
riam aut Senatam, nec post eos alius, ante hunc Saluidienum. Casarem porro accipies,
Octavianum.

150. Aruntium Acium restituit reip.] Gentilitia duo nomina perperam
iuncta. Scribes, Aruntium ac Titium. M. autem Titius Dioni nominatur, & Velleio
bis infra.

151. Interfectoque legato Antonij.] Atqui ille se interfecerat. Florus:
Saxa, ne veniretin potestatem, à gladio suo imperrauerat:

152. Speciosum per id tempus adiectum supplementum Campanæ
coloniæ. eius reditus erant publici, pro his longè vberiores redditus duo-
decies HS. in Cretâ insulâ reddit.] Tota hac res explicata ab vno Dione, libro
XLVIII. qui de hac ipsâ seditione, & eius placamentis: Οὕτως γὰρ τότε τοὺς στρατιώταις κατέ-
σπισε, καὶ τὸ πᾶν ἀργύριον ἀντίθετα, ἢ τὴν χώραν ἢ πολλὸν ὑπερον ἀνταῖς ἐδωκεν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκ ἐξήκοντον
ἢ ἐν τοῦ δημοσίου τότε ἄντα, ὡς ἐστὶν ἐστρητο ἄλλως τε καὶ πᾶσα Καμπανίῳ, ἐπὶ τῇ Καπὼν ὀικίαντων
συχλίῳ (καὶ γὰρ ἐπὶ κίον ἢ πάλαι πολλῶν ἐδείτο) καὶ ἀνταῖς τὸ μεῖον ὄρα τὸ ἰσχυρὸν ὀνομασμένον, ὑφ'
καὶ τὰ μέγιστα διὰ πάντων ἡ γάλλον, τὴν τε χώραν ἢ Κροσίου, ἢ καὶ νῦν ἐπ' ἑαυτοῦ, ἀν-
τέδωκε: Atque ita milites tunc quidem composuit: & argentum statim, agros non
multò post iis dedit. Quoniam enim publici, qui tunc erant, non sufficiebant,
etiam alios emit à Campanis illis qui Capuam incolunt, eosque multos. (multis
enim colonis indigebat ea vrbs.) & ipsis tum aquâ Iuliam, quâ maximè omnium
gaudent, tum certam Cnosiam (Gnosiam melius: estq; Gnosus in Cretâ): quâ etiam
nunc fruuntur, eorum loco dedit. Omnia hac quasi de industria scripta ad Velleij lu-
cem: & quis scit si non à Dione istinc sumpta? Quod tamen hic scribitur: eius reditus erant
publici, prauum est. Quid reditus ad rem presentem? nec eos sane emit Casar, sed agros. In
editione primâ: eius relicti erant publici. Certum habeo, eius reliqui: Id est, Capua re-
liquos habebat agros publicos, qui nondum attributi, & qui non venerant in diuisionem. Hos
(Dione palam narrante) ab iis emit Casar.

153. Hoc M. Antonio acto illis legionibus.] Emendam, atque legioni-
bus, ego, ac tot legionibus.

154. Cùm in omnia, & in omnibus vœnalis.] Nōne æquivalent, in om-
nia vœnalem esse, & in omnibus? ego discrimen non video. Puto delendum posterius τὸ
in, faciendumque, in omnia, & omnibus. Duo obiicit, vœnalem ad omne facinus ac fla-
gitium fuisse, & sine discrimine omnibus vœnalem. breuiter: Ad quæuis à quouis trahi
auro potuisse.

155. Cùm Glaucum saltasset, in conuiuio refrigeratus ab Antonio,
ob manifestarum rapinarum indicia.] Moneo distinctumculam mutandam: sal-
tasset in conuiuio, refrigeratus ab Antonio. Saltasse enim eum vult in conuiuio, non il-
lic refrigeratum. Sed quid hoc verbi? significat intepuisse gratiam eius apud Antonium, &
calorem illum amoris mutasse in fastidium frigus. Vtebantur & in re actionis siue recitationis hoc
verbo. vt in Suetonij Claudio scriptum, cap. XL I. Cùm primùm frequenti auditorio
commisit, agrè perlegit, refrigeratus sæpe à semetipso. id est, frigore & fastidio
sæpe affectus à sese. Rem enim ipsam, & teporem illum gratiæ siue amicitia, vocabant Fri-
gus. Plinius lib. VIII. epistol. XLV. Interim Paulo (recitanti) aliena deliratio aliquan-
tū frigoris attulit. Fabius: Rusticitas, & rigor, & deformitas adferunt interim fri-
gus. Sed propius ad Velleij mentem Seneca epist. CXXIII. Votienus Montanus & ami-
citiâ Tiberij notus & frigore. quem silicet Tiberius & ardeniter amauit, & subitò
fasti-

fastidiuit. Nec peccet, qui Horatium sic explicet:

— maiorum nequis amicus

Frigore te feriat.

etsi aliò quoque hoc commode duci haud negem. Suetonij locum nouiter corrigo, Aug. cap. LXVI. Desiderauit & M. Agrippæ patientiam, & Mæcenatis taciturnitatem: cum ille ex leui rigoris suspitione, & quòd Marcellus sibi anteferretur, Mitylenas se contulisset. Nam quis rigori hic locus? nec suspicio de eo esse potest, sed sensus. Scripsit verò frigroris: hac ista nostrâ mente. eoz, inquit, secessit Agrippa, quòd aliemorem sibi Augustum suspicaretur, & præferri atque in gratiâ esse Marcellum. Terentij illud hoc quoque fecerit: Nimirum hîce homines frigent. Atque omnino amor, ardor est: fastidium aut defautio, frigus.

156. Vigebat in hac parte miles atque Imperator, illâ marcebant omnia: hinc reges firmissimi, illinc inopiâ affectissimi.] Torst me olim, cum publice tegerem, hic locus: credo & illum, quisquis intente leget. An reges à Casare firmissimi, ab Antonio inopes & imbecilli? planissime contra est: nec dicam plurimi aut potentiissimi, sed panè omnes reges ab isto steterunt. Palam & verè ita Dio, Σωματάρχων, inquit, τῶν Ἀνατολῆς οἱ τε βασιλεῖς καὶ οἱ δυνάσται πάντες, ὡς εἰπεῖν, οἱ τῆ Ἰσθμῶν Πρωτοκίων ἀρχῆ τὸς ἐπὶ ἐκείνων ὄντες γειτνιαῖντες, οἱ μὲν αὐτοῖς, οἱ δὲ ἐτέρων: Commilitabant & auxiliabantur Antonio reges dynastæq; omnes, vt breuiter dicam, quicumque Romanum imperium, quod duobus iis tunc parebat, attingerent; alij ipsi coram, alij per alios & submissos. Quinetiam in Plutarcho index, in quo nominatim reges Antonio adherentes recensentur, non solum Orientales plerique omnes, sed transmarini. Si voles, vide. At apud Casarem contra quæ nemi sem reperio: imò vix esse potuerunt. quia in illius partibus dumtaxat Italia, Illiricum, Gallia, Hispania, Africa, & insule interiectæ. In iis autem omnibus regionibus qui tunc reges, nisi si forte in Africâ? Ex eâ ipsâ Bocchû eripit nobis & transfert ad Antonium Plutarchus. Iure ergo, vt dixi, habebam. Quid autem est in re? Velleiane adulatio, vii tunc censebam? minime. nec in scriptore, sed in scripto culpa, quam detectam nunc tollo. Scripsit Velleius: hinc remiges. Vide uerè Collo! à sceptris venimus ad remos. Sic oportet. & docebunt te Plutarchus & Dio, Antonium hac parte maxime peccasse, quod hiemem capitis suis interposuerit: atque ita clasis, quam paratam habuerat, valde viribus imminuerit. quoniam plerique remigum vel inopiâ aufugiebant, vel morbo peribant. Ita necessum habuit ex afflictissimâ Graciâ, ait Plutarchus, corripere viatores, agafones, messorum, adolescentulos, iisq; ægrè etiam impleuit naues. Ergo verè hic scriptum remiges fuisse inopiâ affectissimos (quæ ipsa phrasis non aptè cadit in reges:) contra firmissimos Casari, recentes videlicet & bellis Siculis probè exercitatos.

157. Rex Amyntas meliora & vtiliora fecutus: nam de illis exemplis vitæ natura Dolabella ad Cæsarem.] Atrax & aperta plaga: cui leue adhuc fomentum. Est qui legat: Inde illius exemplo, vir audax Dolabella. alius: inde illius exemplo maturè Dolabella. Vno verbo, nihil ad Bacchum. In autographo fuit (certè editio prima sic refert:) nam de illius exemplis vitæ natura Dolabella. Vide nostram medicinam: Nam Deillius exempli sui tenax, vt à Dolabellâ ad Cassium. Nihil iuueniliter iactamus, sed prima illa sagaciter & verè eruimus de Q. Deillio, siue vt aly, Dellio: qui naturâ transfuga, & irrisus palam illo euo. In hac re & historiâ, transfugisse apertè scribit Plutarchus Q. Dellium historicum. Dio hoc amplius ostendit cum Amyntâ illum fuisse: & paullo post de transfugio addit. Quod si est: nōne appositè hic quoque Amynta Velleius eum subiungit? Sed cur aut eum exempli sui tenacem? ludit, & merito in hominem nusquam & numquam fidum, & cuius iamante nobilia at quod transfugia. Ecce Seneca patris verba: è quibus hoc quoque quod emendauimus à Dolabellâ ad Cassium, liquebit. Ille in Suforius: Bellissimam tamen rem dixit Deillius, quem Messalla Coruinus desertorem (melius & venustius scripti libri, defultorem) bellorum ciuiliū vocat: quia à Dolabellâ ad Cassium, à Cassio dein transiit ad Antonium, ab Antonio ad Cæsarem. Et de

Deillio

De illis quidem certum est: hoc de Dolabella sicui displicet, is legito: exempli sui tenax fuit & illo bello. Quod certe haud sperno. nam & editionibus quibusdam absunt illa verba, ad Caesarem, & videntur omnino huc translata e tertiâ abhinc lineâ, transmissit ad Caesarem. Ceterum vtro modo cumq; leges, distinctiuncula & parenthesi sic inuabû: Rex Amyntas meliora & vtiliora secutus (nam Deillius exempli sui tenax fuit & illo bello) virque clarissimus Cn. Domitius &c. Noto amplius, videri in fine periodi legendum: transmissere ad Caesarem. quia textus omnino sermonis exigit Amyntam quoque comprehendi.

158. M. Lario.] Lurio est in Dione, & rectè.

159. Sosioque commissum.] Verius, Sossio. Plutarchus hac omnia longè aliter, nec Sosium inter duces agnoscit. Dio verò etiam mortuum illum facit in leui pugna contra L. Tauresium: in qua, superuentu Agrippae, ipse & Tarcondimotus sint cæsi. Hoc paullo ante Aethiacam pugnam. At ecce viuum eum iterum facit initio libri sequentis, & inter eos ponit quibus ignouerit Caesar. Quid dicam nescio, nisi haud vnum Sosium fuisse.

160. Ut dubites suone an Cleopatrarum arbitrio.] Cur Rhenanum non audiuerunt verissime emendantem, Viderit è suone? Nam in autographo erat, Videbit è suone. Phrasis nota, & crebra veteribus in reiectione aut contemptu.

161. Victoriæ suæ facturum fuerit triumphum.] Ineptè, triumphum. Idem autographum, modum. At quæ sequuntur hiulca & mutila sunt: nec vllum ingenium expleuerit.

162. Mox diu clementiâ suâ luctatus Caesar.] Velim, cum clementiâ.

163. Quippe vixit angusti clauis pæne contentus.] Alij, angusto clauo: rectè. Sed non pæne an conuenit? Ille verò planissime contentus vixit, nec opus voculâ hac imminuente vel ambigente. Magis ad Mæcenatis ingenium: benè contentus, vel, planè.

164. Nec minora consequi potuit, sed non tam concupiuit.] Sententia legi postulat: nec maiora consequi non potuit, sed nunquam concupiuit.

165. Seruilia Lepidi vxor.] Alqui nupta iuniori Lepido fuit Antonia, M. Antonij Triumviri filia: quod ita in Dionis XLIII. extremo libro leges. Scire licet cogitur, illâ spretâ aut mortuâ, alteram superduxisse.

166. Caesar autem reuersus in Italiam atque urbem occursum, quo fauore omnium hominum, ætatum, ordinum exceptus sit.] Alterutrum scribe, siue: Caesaris autem reuersi in Italiam a. v. occursum, siue: Caesar a. reuersus i. l. a. urbem, quo occursum, quo fauore. Notat autem Dio ad hanc rem, Decretum à Senatu, ut ei urbem ingredienti virgines Vestæ, Senatus populusque cum coniugibus ac liberis occurreret. Libro LI.

167. Pacatusque victoriis terrarum orbis.] Nec incommodè, peragratulq;.

168. Scriptorem fatigans.] Legendum, fatigent.

169. Oculis animisque subieciimus.] Subieciemus res ipsa vult. Dicit enim, non dixit.

170. Coalescentibusque reip. membris, & coram altero, quæ tam longa armorum series lacerauerat.] Tria hæc verba, & coram altero, Aldus tollit, atque alij illo duce. Nec nego sententiam absque iis probam esse: vnde tamen sic frustra irrepserint? Mutari melius videatur: & curante eo quæ tam longa: Nempe Augusto salutarem curam & medicinam adhibente reip. lacerata.

171. Dalmatia xx. & cc. rebellis.] Obscurum, siue mutilum est: & intellege, annos, aut adde. Hoc sanè vult, annos cccxx. medios esse à quo tempore vinci Dalmatia cepit ad nunc victam. Primum autem bellum in Illurios & Dalmatas fuit sub Teutâ eorum regina: anno dxxiv. Postremum nunc cum victi & domiti ductu Tiberij, auspiciis Augusti, anno dcccxlvi. Facilis supputatio.

172. Contumelioso xx. annorum bello sub duce Viriatho.] Qui plurimum nup. erant, annos fecerunt xliii. belli Viriathini: ut Lini epitoma, & Florus. At Appia-

Appianus, annis *ducentis* octo id bellum gestum aperte scribit. Aperte inquam, atque etiam exacte. Nam ille numerat ab anno DCVI. quo proprie id cepit: Livi & Florus ab anno DCI. quo Lusitani rebellant, non tamen Viriatho duce. Sed quia connexa bella fuerunt, confundant. Quorsum haec? ut praelargum falsumque, esse Velleianum numerum constet, & parte altera truncandum. Contumelioso x. annorum bello, legito: & Iustinum auctorem habeto. In tantâ seculorum serie nullus illis dux magnus, praeter Viriathum, fuit: qui annos decem Romanos variâ victoriâ fatigavit.

173. Ut per quinquennium diiudicari non potuerit.] Atqui octo annos bellum hoc Sertorio duce gestum, & octavo ipso casus. An ergo octennium hic legimus? An vult priores quinque annos ambiguos, reliquos non sic fuisse?

174. Ut ei Praetura continuaret.] Non quia bis Praetor: sed hoc modo vult, continuasse eum & iunxisse Praeturae Aedilitati. Opus enim interuallo annorum erat à magistratu ad magistratum: Egnatius id neglexit. Ipse Velleius ita interpretatur paginâ sequens ait: Praeturae Aedilitati iunxisse. Dio idem indicat lib. LIII.

175. Regnum eius Artavaſdi tradidit.] Consensu aliter Romani exteri scriptores. Omnes Tigrani regnum datum à Tiberio asserunt, non Artavaſdi: Tacitus, Suetonius, Dio, Iosephus. Nostra, si vis, ad I. Annal. vide. Ergo Velleius solus hoc nesciuit, aut melius sciuit? durum dicere. & certe in rebus Tiberij sui, tam recenti memoriâ, fade errasse Velleium picularis sit culpa. Mihi sedet mutilum defectumque locum esse (nonne multa in hoc libello?) & fuisse antea: regnum eius Artavaſdi ereptum, Tigrani tradidit, aut tale in hunc sensum. Nam etsi Tacitus & Iosephus Artaxiam regno deiectum volunt, non Artavaſdem: tamen pro Velleij hac descriptione etiam Dio sit, qui lib. LIII. in actis annis DCCXXXIII. disertè scribit Tiberium missum ut Artabazen (idem ille cum Artavaſde) regno pelleret, & Tigranem ei imponeret.

176. Cuius rex quoque Parthorum.] Puto, cum rex.

177. Plancus timere deberet, ne quidquam obicere posset adolescentibus.] Argutius & verius: timere deberet. nec quidem. Periodum totam vide.

178. Subinde bellum Pannonicum, quod incohatur Agrippâ, Marco Vinicio auo tuo eos.] Verba & rotatio quae viros doctos late induxit in errorem. Nam censent ij qui Fastos nobis industrie & perite collegerant (Sigonius & Onufrium me dicere palam est): censent inquam, Agrippam Vipsianum quartum fuisse consulem, atque ita adnotant, alter in anno DCCXXXIII. alter DCCXXXV. Quinetiam mirantur in Lapide Coloriano, vbi accurata recensio suffectorum Consulium, Vinctum poni, negligi aut non exprimi Agrippam. Ego, illos ab errore non reuocari (ubi erant in communem locum) sed lectori caueo & inclamo ne cum is erret. Non fuit hoc anno aut aliis M. Agrippa quartum Consul. Tertium ille consulatum non transcendit. Quo teste? ipso Velleio supra, vbi de Agrippa laudibus: Quem usque in tertium Consulatum amicitia Principis ceterarum. Nonne maius aliquid esset, si in quartum: & Velleius hoc neglegat aut omittat? Quin testes Fastos veteres & memorias omnes aduoco: nusquam Agrippa nisi tertium consul. Ita & Martialis aperte, libro VII. Epigr. LXVI.

Felix purpura, tertiusque Consul.

Pompeio dederit licet Senatus,

Et Caesar genero sacros honores,

Quorum pacificus ter amphiat

Ianus nomina.

Quae ad ternos Agrippa consulatus spectant: & licet interpretes non ultra errant. Tertium igitur Consul, non quartum. Atqui Velleius hic clare. Numquam ipse, numquam. Librarius errant, cum ille scripserit: quod * incohatur ab Agrippâ, Marco Vinicio auo tuo Consule. Hoc dicit. Agrippam missum ad hoc bellum, eumque id primum administrasse, illo anno quo * Vinicius Consul. Nōne hac clara, & quod dicitur, Solis radio scripta: ite nebula, & locum date huic luci. Colorianum marmor, quod fallere non potest, Consules hos ita uigilavit.

C. SEN-

* Fasti & legere incohatur Agrippa.

* Ita etiam infra Vincti Consulium citat: Patre tuo P. Vinicio Consule Ti. Nero reuer-

sum.

C. SENTIVS SATVRNINVS Q. LVCRETIVS VISPILLO

SVF. M. VINVCIVS. P. F.

nec collegam vllum Vinucio adiungit: qui ane solus fuit? an potius, quia cum Q. Lucretio Vespillone: quem ex *Dione discoserius paulo electum, & cum Saturninus aliquantisper solus in Consulatu fuisset. merito igitur diutius etiam eundem gessit. Sed quidquid huius rei sit (nec est tanti): credetne aliquis M. Agrippam, illum generum Augusti, illum Tribunicia potestate praeditum, inter suffectos consules fuisse, & quidem post Sentium & Vinucium? non qui res moresq; antiquos noverit.

In Ais
huius anni
DXXXV.

179. Tot tantarumq; virtutum, quot & quantas natura mortalis recipit, vel industria percipit. Ego omnino mauelim: industria perficit. Nam semina quadam & igniculi virtutum in nobis sunt, quos elicit industria & ad frugem maturitateq; perducit. Quintilianus eo sensu: Virtus etsi quosdam impetus a natura fumit, tamen perficienda doctrina est.

180. Visendi eius gratia ad quem conuenientes. Nos olim restitimus, in Epistolicis lib. III. cap. VIII. Aiunt pendulam sic sententiam esse. mihi non videtur, nec muto.

181. Se & Gallo Caninio coss. Id fuit anno vrbs DECLII. Dio tamē Cassius valde ab hoc calculo abit, qui relegatam Iuliam comemorat anno DCCXLVIII. C. Antistio Vetere, P. L. alio Balbo coss. Sed moneo iuuentutem manifestum illic biatum defectumq; historia esse. Postea quidē annotatur ab interprete: ac hic debet ante Fruentationes & Naumachia ludos. E. Velleio discitur: tum etiam e Macrobio, non fallaci argumento. Ille II. Saturn. indicat Iuliam hanc pessimam simul & argutissimam feminarum, tunc cum pulsa a patre fuit, egisse annum circiter trigesimo octauum. At qui nata ea (ex Dione didici) anno vrbs DCCXV. Ergo ad hunc annum DECLII. iusti intercedunt, vt Macrobius voluit, anni XXXVIII.

Plurima
annorum res
perierunt.

182. Vtriusq; ordinis viri, quasi cuiuslibet vxore violata, poenas pendere. Non culpo. nempe relegati ipsi aut pulsi, qua poena Iulia de adulteris. Tamē Tacitus aliter longē adstruit III. Annal. Vt valida, inquit, D. Augusto in remp. fortuna, ita domi improspera fuit, ob impudicitiam filie ac neptis, quas vrbe depulit, aduulterosq; earum morte aut fugā puniuit. Nam culpa in inter viros ac fæminas vulgatam, graui nomine lesarum religionum ac violatę maiestatis appellando, clementiam maiorū suarq; ipse leges egrediebatur. Sed vterq; aspectu aliquo verus. Velleius, si relegationem intueare istorum quos nominat, Tacitus, si mortem aut exsilium quorundam.

183. Voluntarij exsilij permanfit comes. Lego, Voluntaria. Non enim ipsius Iulia exsilium voluntarium, indictum planē & coactum: sed huius Scribonia, quam pietas filia comitem dedit.

184. Antē aliis prouinciis ad sidendum obitis. Lego, ad visendum obitis.

185. Conuento prius Ti. Nerone, cui omnem honorem vt superiori habuit. An Velleius ita scripserit, Principi suo, vt saepe seruens, nescio: contra scripsit planissimē Dio, libro LV. Τὴ δὲ Γαίῳ συνέλθῃ ἐς τὸν ὄρος Ἀρμενίῳ πόντικον, ὃ Τιβέριος ἔστι Χίῳ ἐλθὼν, αὐτὸν ἐξέπραξε: Caio misso ad bellum Armeniacum, Tiberius Chium traiciens ipsum coluit & veneratus est. Idem Zonaras. Nec sanē Caius illi se dedit, vt superbia & fortuna adolescentuli fuit: idq; Suetonius clarē indicat, Tib. cap. XII. Priuignum Caium Orienti praepositum, cum visendi gratia traiecisset Samum (Chium dixit Dio) alieniorem sibi sensit ex criminationibus M. Lollij. Et omnino abiectior tunc despectiorq; fors Tiberij, tantum non exsulis: vt fortasse Velleius scripserit, qui omnē. Tamen, vt dixi, adulatio familiare scriptori meo in huius aui rebus viriū, facile defederit quod vulgaratur.

186. Cum rege Parthorum iuvene excelssimæ insulæ. Consensu emendant: iuvene excelssimo, in insulâ. De insulâ rectē. de iuvene, cur tam in cōspecū? Phraates enim hoc tempore Parthorum rex, & cum eo colloquium. Ergo ille iuuenis? imo annorum & regni vetus. Ille est, qui bellum cum M. Antonio gessit, ille qui obsides liberos ad Augustum ante annos aliquot misit. Emēda verissimē iuuenis excelssimus. Hoc dicit, cum summo rege in colloquij iosse summum iuuenem (is est Caius) & ad spem imperij ab Augusto destinatum.

c

187. Per

187. Per Parthum indicata, Cæsaris ira euulgauit.] Male, nec quidquam per iracundiam hic Cæsaris. Editio prima: Cæsaris iam euulgauit. *See* iampridem (in Epistolicis lib. 3. cap. 8. indicata Cæsari, fama vulgavit. In re arcana & cui non ipse arbiter, nisi famam auctorem dare callide & caute Velleius voluit.

188. In vrbe Lyciæ, Limyram nominant, morbo obiit.] Clare & distincte Velleius in Lycia obiisse Caium vult, vrbe quoque expressa. Et Limyram quidem fluvium, Limyram urbem, in Lyciâ Ptolomæus collocat: qua in Stephano Lamyra scripta. In eadem cum Velleio sententiâ Suetonius: Caium & Lycium in duodeuiginti mēsiū spatio amisit ambos: Caio in Lyciâ, Lucio Massiliæ defunctis. Etiam Ioh. Zonaras, qui a Dione vt solet (nam ipse Dio hac parte mutulus) hausit: Ο ἵ Γαίος ἐς Λυκίαν ἐν ὀκτώδεσι μηνῶσιν, ἐνθα δὴ καὶ πενήνηται: Ipe Caius in Lyciam onerariâ nauī prouectus est, vbi & obiit. Hoc isti censent, probi, fidi, & talium curiosi scriptores. Tamen ecce qui dissentiunt (miramur in fato illustris iuuenis) & in Syriâ obiisse volunt. Grande autem, ne nescias, inter Lyciam & Syriam interuallum, & Pamphylia ac Cilicia tota interiecta. Seneca pater, qui ipse illius aui: Cū mortuo in Syriâ C. Cæsare, codicillo questus esset Augustus. Florus pariter: Massiliæ Lycius morbo soluitur: in Syriâ (ita omnes scripti libri) Caius ex vulnere. Etiam Festus Rufus: Caius vulneratus, reuersus in Syriam obiit. Quid dicemus? inclinabā ad priores: sed reuocat Bellonij, viri fidi & industrii, vt mihi videtur, observatio, qui narrat lib. 11. Urbē Hamam esse, Arabibus Hamazam, Latinis olim Emesam vel Emisam, iuxta quam sepulchrū sit δὲ ἑσθον, in modum quadrangulæ Pyramidis fastigiatum, valido cæmento exstructum: in quo C. Cæsaris epitaphium Græcis characteribus inscriptum legatur. Si ita est: (& vtinam expressisset ipsum scriptum!) quis ambiget quin ad hunc C. Cæsarem pertinuerit? atque ita firma probaq; sit altera sententia: quia Emesa illa circa controuersiam Syriæ in Phœnicie vrbs est.

189. Ante vtriusque horum obitum, patre tuo P. Vinicio Consule, Ti. Nero reuersus Rhodo.] Id ipsum Suetonius adfirmat cap. xii. & xv. in Tiberio: atque adeo rediisse illum Caio permittente. Quomodo igitur Dio verus? qui sic libro 1 v. Ζωὴν δὲ τοῦ καὶ τῆς Τιβέριου ἐν Ρόδῳ ἀπέθανε, Ἀρκίῃ καὶ Καίῳ τελευτήσαντων: Accidit post ista statim, vt Tiberius Rhodo rediret, Lucio & Caio defunctis. Profecto hac falsâ, etiam ipso Dione arguente. Si post ista statim redijt Tiberius: (id est, post ingressum Caii in Armeniam, & renouata fœdera cum Partho, ita narrat.) quomodo Lucius & Caius iam defuncti? Nam Caius certe aliquanto post lesus, & post vulnus quoque diutule superuixit. Puto negationem è Dionis textu excidisse, scribendumq;: Ἀρκίῃ καὶ Καίῳ τελευτήσαντων, siue volēs, ἐδέχτο. Confirmat, quod Zonaras quoque (affecta aut ex scriptor fere Dionis) significat Tiberium rediisse ante vtriusque obitum.

190. Id vnum dixisse iuuat quàm ille omnibus fuerit carus.] Duo verba, iuuat, & carus, nulla fuerunt in autographo quo vsus Rhenanus: ipse fatetur indidisse. Tentabam igitur legere: Id vnum dixero, quàm ille omnia omnibus fuerit. Prouerbialis loquendi modus, in gratiosis, aut qui apud aliquem possunt. Demosthenes in Philip. Πᾶν ἐκεῖν & ἢ αὐτοῖς. Diogenes Laërtius in Hipparchiâ: Ἀλλὰ πάντα ἢν Κρέτης αὐτῷ. Lucianus: Καὶ οἱ πάντα Κομβὰς & Λύ. Idem: Καὶ σὺ τῆς, καὶ δ' ἐργίτης, καὶ πάντα Λύ ἐγώ. Varro: Hic enim omnia erat idem Sacerdos, idem Parochus, idem Senatus, idem Populi caput.

191. Antè meritis ac viribus, quàm nomine Cæsarem.] Superbius videtur. An vires imperatoria Tiberio ante imperium? dici aliquid possit, sed malim ego: meritis ac virtutibus.

192. Trāsitus Visurgis.] Apud Dionē in hac re narratā nēdū: Τιβέριος μέγιστε ἰε ἴ ποταμῷ ὑπερῶν μὲν τῆ Εὐρύγῃ, καὶ ἴ τῆτο καὶ ἴ Ἀλβίῃ προσέχρησεν: Tiberius vsq; ad flumē primū Erygrū, deinde ad Albim progressus est. Scribe, ἴ Ονεσέσου, reductā syllabā à vocali priorī.

193. Pietas sua Cæsarem, pænè obstructis hieme Alpibus in urbem traxit, ad tutelam imperij: eum veris initio reduxit in Germaniam.] Melius & continuis: in urbem traxit: at tutela imperij eum veris. Pietas in vtrumq; parentem &

tem & desiderium videndi duxit eum in Italiam: tutela imperij (quod defendendum ei contra barbaros) reduci in Germaniam.

194. Ad caput Iuliæ fluminis.] Feci Lupiæ pridem. Perseuero: nisi si Iulij faciendum, quasi in honorem C. Iulij Octavianiani flumen sic nouiter appellatum.

195. Ab inaudito atque incognito ante mari.] Nego. Drusus frater eius iam ante nauis auerat.

196. Nostra quidem, inquit, furit iuuentus.] Adulatoria oratio & inepta, nec pro indole aut ferocia Germanicâ. Æst qui legat, fugit iuuentus: malè, malè. Imò verò fure illam vult, nec esse sue mentis qua cum diu belligeretur.

197. Nihil erat iam in Germaniâ quod vinci posset, præter gentem Marcomannorum.] O vanitatem! Sed hæc & plura magnifice, imò seruiliter, Velleius narrat, in Tiberij sui Laudes. Αἰν' ἐὼς ἔπιδοῦλω.

198. Excita sedibus suis atque in inferiora refugiens.] Verius, interiora. Loca magis interna perierunt & disita a limite Romano.

199. Legiones Boiohæmum.] Sententia ἀτάκτῃ. Addendum videatur: Boiohæmum duceret.

200. Saturninum admoueri placuerat. pænè æquali diuisa interuallo.] Lego, admoneri, certiore nempe reddi de suo aduentu. Sequentia etiam sic expleam: placuerat, cuius copiæ pænè æquali.

201. Pars in Macedoniam eruperat.] In autographo: Macedoniam effugerat. Faciendum: Pars se in Macedoniam effuderat.

202. Proxima duobus Batonibus ac Pinneti ducibus auctoritas erat.] A quibus Proxima? nemo enim ante istos. Ad Maraboduum refert? frustra: non ille mixtus huic bello. Alter utrum. aut Prima duobus, scribito: aut à Pinnete, nempe vt isti proximo loco post Pinnetem. Qui autem Batoni h. c. fecerunt, peccarunt. Nam duo Batones in hoc bello, quod Dio extremo libro LVI. te docebit.

203. Itaq; vt præsidium militum resp. ab Augusto ducem in bellum poposcit Tiberium.] Non probo ducem præsidium militum esse, magis regimen. Scripsit Velleius: præsidium vltimum. Velut ad extremum auxilium, inquit, & ad sacram anchoram, decursum ad Tiberium: & ille dux de postulat in graui grandiq; hoc bello. Nec Velleiana tantum adulatoriuncula est: ipse Augustus, Suetonio teste, Tiberium epistolis aliquot, vt peritissimum rei militaris, vtque vnicum populi R. præsidium prosequitur. Habes ipsum istud elogium.

204. Necdum Senator æquatus Senatoribus, & iam designatis Tribunis plebis, partem exercitus ab vrbe perduxit.] Emendant & ita edant: etiam designatus Tribunus plebis. non pro Velley mente. Vulgata retinenda est: qua hoc vult, sese æquatum Senatoribus, id est Tribunis designatis, nondum Senatorem. Quâ in re? quod præfuerit copiis, æquè ac Tribunis; earumq; partem duxerit ad Tiberium. Nam Tribuni hoc tempore eligi non poterant nisi è Senatu. Vide sodes, (& adde hunc ipsum locum opportune) qua notauit II. Flechor. cap. XIIII.

205. Furentes eorum vires vniuersas euasimus artibus.] Editio primitiua, partibus bene: sed velim etiam, inuasimus, magis ex dignitate Romanâ. Nec enim effugisse aut elapsam Tiberium vult copiis paruis: sed magis, inuasisse grandes illas copias & carpsisse per partes.

206. Pars exercitus eorum proposita ipsi duci.] Malo, opposita. Hostiles copia bipartita. pars vna Tiberio ipsi resistere debebat: pars altera legatis.

207. Neque instantem sustinere, neque facientibus copiam pugnantibus. Lego: neque aut fac. In eadem: dirigentibusque etiam. quod omnino amplector: & vt Dirigere positum est ἀνατάκτως. Dirigere, est aciem in ordines disponere. Sed & velim, instantes sustinere, numero plurius, vt ad Romanos referatur.

208. Sed Romana virtus militis plus eo tempore vindicatum gloria, quàm ducibus reliquit.] *Palàm verum: Romana virtus militibus. Causa vi-
ctoria milites maximè fuere, cum duces parum explorato profecti incidissent in hostes.*

209. Qui multum amore Imperatoris sui crepantes.] *Non capio, nec pu-
ra censeo. Quid si, properantes, pro crepantes? Quid si etiam, vltum? vt velit festinaſſe ad
vindictam, & ad detergendam ignominiam à regis acceptam.*

210. Non incruentis centurionibus, quibus etiam primi ordines ce-
cidere.] *Editio vet. quinetiam primi ordines, haud improbo ſenſu. Tamen velim: qui
etiam primi ordinis. Vult enim Centuriones aliquot primorum ordinum cecidiſſe.*

211. Cōtractis in vna castra decē legionibus, LXX. amplius cohortibus,
XIV. sed pluribus quàm decē veteranorū millibus.] *Deſiderari vocè censeo, &
ſcribo: XIV. alis, & pluribus quàm. Valde enim probabile de equitum etiam numero dixiſſe.*

212. Batonemq. & Pinetem excellissimos duces, captum alterum,
alterum deditum.] *In veteri eſt: captum alterum à ſe deditum. Suſpicio fuiſſe: ca-
ptum alterum, alterum à ſe deditum. Nam Bato ſponte veniſſe ad Tiberium videtur,
& ſe deditiſſe. Vide Dionem LV. ſub ſinem.*

213. Omnibus copiis à Cæsare M. Lepidus præfectus eſt, vir nominis
ac fortunæ eorum proximus.] *Omnino, à Cæſaribus. Sic ſupra: Legati quos ad
Cæſares mittebat. Nam & Tiberius iam in hoc nomen venerat, adoptatus ab Auguſto
& imperij conſors. Sed cur Lepidus hic nominis (ſue nomini) ac fortunæ eorum proxi-
mus? Puto, quia à Sullâ & Pompeio genus ducebat, qui ipſi quaſi Principes in re Romanâ.
Tacitus docet 111. Annal. de Lepidâ: Cui ſuper Emiliorum decus, inquit, L. Sulla
ac Cn. Pompeius proavi erant, defendente ream Manio Lepido fratre. Et vide ne
hic ſit iſte ipſe Manius, atque ita prænomen in Velleio nautandum.*

214. Ampliſſimorum honorum, quibus triumphans eum Cæſar do-
nauerat.] *Velim, donorum. Mox de eodem fratre & ſe: Quem (triumphum) mihi fra-
triſque meo inter præcipuos præcipuiſque donis adornatos viros comitari conti-
git. Notus mos triumphorum, in quibus corona, torques, falera, bello meritis dari ſolebant.
Si tamen honores tenes: capere poſſis Triumphales.*

215. Nam & Seianus vir antiquiſſimi moris.] *Suppoſitum nomen eſt, & pri-
ma editio reſert: Nam & etiam antiquiſſimi. In Seianum certè hac nox conueniunt, qui
equeſtri loco, prouincias aut exercitus non rexit. Tacitus te docet lib. 1V. Annal. vbi vita &
facta viri. An ne, Nam & Iunius? Cauſſa ſuſpicionis ex loco Velleij *infra, vbi Iunium Bla-
ſum in Illyrico celeberrimâ militiâ fuiſſe ait, cum imperio in ſummâ pace & quiete
continuiſſe. Et interſeri, vt prædiximus. Vbi autem de Iunio aut Illyrico aliquid prædi-
ctum, niſi ſi hic: Adde, quòd in eum conuenit Africa præfectura, cuius hic quoque mentio. Tur-
bat tamen, quòd ait eum defectum materiâ adipiſcendi triumphalia: niſi ſi hoc adſtrin-
gitur ad Germaniam & Illyricum tantum. Nam ex Africâ certè ea rettulit.*

216. Ne occupato duce, & cauſſa perſona moram exigit.] *Mutilum eſt.
Videtur fuiſſe: ne occupato duce ſauiret. Sed cauſſa & perſona moram exigit.*

217. Quod, niſi expertus, vix credebat.] *Facito, credat.*

218. Per Segesten indicatur: sed præualebant iam fata conſiliis.] *Ne-
gat editio vetus hac germana. Illâ eſt: indicatur poſtulabat etiam fata. An tale aliquid
fuit? indicatur, qui vinciri poſtulabat etiam. Nam apud Tacitum Segestes ipſe ita nar-
rat: Dilatus ſegnitiâ ducis, vt me & Arminium & conſcios vinciret flagitauit. An
potius ſic? indicatur. Obſtabant ſed iam fata. Nam hac talia ſepe per p. litteram ſcri-
bebant aut ſculpebant (lapides docent) Opſtare, Opſides, Opſitæ: atque hinc librarij error.*

219. Ut plerumque qui fortunam mutaturus eſt, conſilia corrup-
pat.] *Alta ſapientia gnomo. quam ſic conceperis ex editioe veteri: vt plerumque fortu-
nam mutaturus Deus, conſilia corrupat. Nam in eâ rō eſt, nullam eſt: eiuſq. loco,
Deus. Hac cauſſâ etiam illud qui delendum cenſui, natum ex repetitione.*

220. Paterni auitique exempli successor se ipse transfixit.] De patre Sex. Quinctily habes supra in bello Philippiensi : Varus Quinctilius cura se insignibus honorum velauisset, liberti manu interfectus est. De auo, non tam obuium. Reperio tamen apud Casarem 1. Civil. Sex. Quinctilium Varum Quæstorem L. Domitij fuisse Corsini, vt probabile sit eum sic perisse in Pharsaliâ, aut in Africâ.

221. Arminio terro, quem arguisse pater & patria contenti erant.] In vet. Arma interfecti quem. Stabilis manet nostra olim emendatio: Arma infert, que arcuisse. Rhenum, inquit, transgreditur, & vltro petit in suis sedibus Arminium, quem arcuisse à nostris abunde satis habebat Augustus & ciues.

222. Hereditatēq; excisi exercitus, in quantum voluerit, ab eo aditâ.] Imo, valuerit. id est, quantum in ipso sit, opibus scilicet, pecuniâq; quâ repperit, in se trāslatâ.

223. Calvus Cælius, vetustate familiæ suæ dignissimus.] Ex vestigijs antographi: Calvus Cælius, ac vetustate f. l. dignissimi.

224. Inter seuerâ præcipuè nostrorum vltionē.] Vellem: præcipuè auctori.

225. Poena in malos fera, sed aliqua.] Fortasse: sed æqua.

226. Vt D. Augustus M. Agrippâ, & maximè ab eo, Statilio Tauro.] Ferri intellegiq; potest: ego tamen Μαρτύριος, ὅς ἐστι θυμῶ

Αδελφῶν Καίλων.

& puto fuisse: M. Agrippâ, & Maximo Fabio. Notus vel è Tacito est Fabius Maximus, qui inter fidos Augusti amicos, & conscios arcanorum. At enim, inquiet aliquis, ille nobilis: hic de nouis hominibus sermo. Ouidius quidem, fateor, nobilem eum fecit, sed nescio an historica fide: nec putem fuisse è priscis illis Fabiis. *Vide not. Strū Com. lib. 1. An.

227. M. Catonem nouum etiam Tusculo vrbis inquilinum.] Scribe: nouum & à Tusculo.

228. Et qui M. Fulvio tantum tribuere, vt pænè assentatione suâ, quibus vellet, principatus conciliaret.] Quis verò iste M. Fuluius? Primum, nec gens Fulvia inter nouas est, vetus, & multâ copiam honorum: nec in eâ quisquam, in quem tam inuidiosa potentie elogium conueniat. Verè & auidè corrigo: M. Tullio. Omnino, nostra illa Romanâ suada est, in quam hæc omnia cadunt. Ille nouus, quod ipse aliq; testantur: ille potens, & cælesti suâ linguâ Senatus populiq; rector. Assensione suâ ita verius, quàm assentatione: nisi præfers, assertione) prouincias, exercitus, & tantum non regna dedit: Cæsar ipse & Pompeius testes. quorum illi Gallias prorogauit, hunc ad Piraticum bellum misit. Denique iam palam Regnare in iudicijs, in concionibus dicebatur: atque adeò inimici obiiciebant, *Tertium peregrinum Romæ esse regem. In M. Antonium etiam quæ fecerit, dixerit, & quomodo habenas reip. tenuerit, scimus. *Orat. pro Sullâ.

229. Confortisq; eiusdem imperij euocauit.] Edit. vet. vox inseritur: imperij formam euocauit. Facio ex eâ, Romam. Atque ita res est.

230. Vt Senator & iudex, non vt Princeps, & causas pressius audit?] Hæueo scribere: etiam causas præfens audit? Nam ita fecit. Suetonius de eo: Magistratibus pro Tribunali cognoscentibus plerumque offerebat se consiliarium, affidebatque mistim, vel ex aduerso in parte primori.

231. Apud aures deorum de his queri.] Acutius, de diis queri. Si fas est, inquit, hominem apud deos, deos accusare. Et ita sanè facit, queriturq; quod dii à calamit. attribus immunem eximiumq; non habuerint Tiberium, ipsum quoque scilicet futurum diuum.

232. Auctor ac stator Romani nominis Gradiue Mars.] Magis probem, stator Romani nominis. Genitor enim & pater Romanorum Mars, quia Romulum sensisse dictus.

233. Protegite hunc statum, hæc pacem: eiq; functo longissimâ statione mortali. Vox deest, quam fidenter repono: Hanc pacem, hunc Principem: ei que functo. Ad Principem enim certè pertinent, quæ adit. xit. Tu vere, tu magne, tu vne Deus, Europæ aliquando salutarem pacem, & eius amantes Principes dato.

VARIANTES LECTIONES IN VELLEIO.

TYPOGRAPHVS LECTORI S.

N tibi, beniuole Lector, Notas aliquot in C. Velleium, partim ab Aldo & Scegkio annotatas; partim ex doctis LIPSI ore exceptas: quas ille aut ab aliis animaduersas, aut rei leuioris, in Animaduersionibus suis non ponendas duxit. Eas mihi adiungere hoc tempore visum fuit, tum quia Textum Aldi expressimus parum vbique correctum, tum vt quisque iudicio suo vti possit in eligendo. Tuum est interim nostram vtilitati vestrae studendi voluntatem bene interpretari.

AD LIBRVM PRIMVM.

- PAG. 11. **C**VM sociâ consiliorum omnium sorore Electrâ.] *Vocula cum abest à Lib. vet. Legendum igitur censebat Lipsius, consciâ. Pactæ eius.] Non vt Aldus, pactæ ei. Pacta enim eius, eo modo hic dicitur, quo sponsa eius. Nonium vide. Penthelus & Tisamenus.] Scrib. cum Græcis, Penthilus. Teminus, Cresphontes.] Ex ij, dem Græcis, Temenus.*
- PAG. 12. **Q**UOD CUM alij faciant, Tragicis frequentissimè faciunt.] *Delendum illud alterum faciunt, tanquam additiciu. Paulo antè Haletes.] Adrianus Iunius Animaduersorum lib. 6. cap. 25. Aletes sine aspiratione scribendum docet. Orti, vt prædiximus, Atticis.] Ante lineas aliquot dixit. Itaque vix dubium quin hæc glossæ sit illud, vt prædiximus. Quæ voces sapissimè toto hoc opere reperiuntur, & ob id meritisimò Lipsio sunt suspectæ. Magna vis Græcæ iuuentutis.] Rhenan. Græciæ iuuentutis, quod probat Scegkius. Pharum.] Lipsius, Parum.*
- PAG. 19. **Q**UOD sæpe illud vsurpat hoc enim.] *Lacunam hanc suppleuit Fuluius Ursinus hemistichio illo, quod ter in Iliade vsurpat Hæmerus Οἷοι νῦν ἔποροι εἰσι Mollitiis florentem.] Editio Rhenani fluentem. eleganter. Pharnaces Medus.] Emendandum ex Strabone, Athenæo & Oroso, Aruaces, censeat Lipsius. Arbaces Iustino nominatur, quo modo hic legèdum opinatur Fabricius & Bongarsius. Ante annos v. & l. x.] Dissenit a Liuiso, Virgilio & alijs, qui Carthaginem ante Æneæ aduentum in Italiam, conditam tradiderunt: idq; vt Aldus opinatur, verius. Caranus.] Rhenanus Toranus: contra historie fidem. Scegkius. Æmilius Sura.] Petrus Delbenius existimat hæc annotata esse à diligenti lectore, & hinc in textum irrepsisse, ad hæc verba, Inter hoc. Lipsius addit amplius, at textum esse vsq; ad verba, Huius temporis. Quia non faciunt ad contextum aut seriem Velleianam.*

Ad ex-

Ad exercitandam corporis animique virtutem.] *Vetus editio: Ad excitandam.*

Anni sunt DCCCLXXXII.] *Rhenani editio DCCCLXXXI. Corrupte.*

PAG. 14.

Annis CDXXXVI.] *Scægkius malit CDXXXII.*

Quamquam, iam Atylo facto.] *Plinius commodiusq; Aldus, quàm, iam Atylo f.*

In societatem suam perduceret.] *Lipsius scrib. cenfer, perduxerit.*

In eâ mortem obierat.] *Albertus Burreius notat in ms. esse: in eâ morte obierat.*

Hinc Scægkius In eo Marte obierat.

Erario contulerit.] *Lipsius malit, intulerit.*

Olympicum inchoavit.] *Melior lectio Olympicum. Quam probat Frid. Sylburgius.*

Vel ut alij, Olympium.

Tum regem Syriæ.] *Leg. Rex. ex Justin. lib. 34. & Liuiio lib. 45. Quod & Aldus vidit. & Scægkius edidit.*

Alterum ex iis quos in familiâ retinuerat.] *Aldus legi vult ex duobus: quasi ex II. factum sit, iis. Quod & Sylburgio placet.*

Cùm pars magna.] *Ald. cuius pars. m.*

Tracta erat.] *Idem fracta.*

Ita eodem tempore P. Scipio.] *Dua hæ voces eodem tempore à glossemate sunt; itaque delenda.*

Aut dixit, ac sensit.] *Aldus legit, aut sensit.*

Annis DCLXVII.] *Abit à se Velleius, si scriptura sincera. (suprà enim monuit Carthaginem LXV. annis ante urbem, conditam. Igitur exactius constaret cum Eutropio, qui DCLXX. annos exprimit. Scægkius.*

M. Manlio Cos.] *Car. Sigonius & Aldus M/*

Nam militarium & causæ & auctores.] *Ver. lib. causa.*

Sutrium deducta colonia est.] *Car. Sigonius dubitat an è Liuiio scrib. hinc Satricum. PAG. 17.*

Et post annum Setia.] *Melius Setia, cum Aldo.*

Tarracinam deducta colonia.] *Scrib. cum Lipsio Tarracina.*

At quintum Fabio, Q. Decio Mure quartum Cos.] *Lips. at Q. Fabio v. id est edidit: Ad quintum Fabioque Decio Mure, non Q. Decio M. quoniam prænomen ei Pub. fuit. Rhenan. Fabio, Q. Decio Mure. Quem bene reprehendit Scægkius.*

Ante annos ferme CCCXX.] *Verior supputatio CCCXIX. & paullo post pro Cossam malim Cossam.*

Abhinc annos ferme CCC.] *Iure hic illud ferme repetit, cum desint tres anni ad idem numerum CCC. supplendum.*

Postque XII. annos.] *Aldus secutus Sigonium legit XVII.*

Fregellæque.] *Car. Sigonius Fregensæque.*

Qui Sallues apud Aquas.] *Gryphij lib. Sallies. Aldus Manutius Salyes legit.*

Ferme CLVII.] *Emenda cum Lipsio, CLII.*

Vt prædiximus.] *Nec dixit, nec opportunitatem dicendi ullam suprà habuit.*

Annos circiter CLIII.] *Lips. credit leg. CXLVI.*

Post tres & viginti annos.] *Inter sunt anni tantum octodecim. Itaq; legit Manutius.*

In Vagiennis.] *Ver. ed. Rhenani habet Baciensis. Burrei. & Sigonius Baciennis.*

In eam formam.] *Bene Rhenanus eandem. Nec male vnam Lips.*

PAG. 18.

Artati temporis.] *Alij Artata.*

Nihilominus separati alienis.] *Vir doctus apud Scægkius, separata ab aliis. Nisi forte alienis pro alienigenis positum sit.*

Illustravit tragædias.] *Aut potius, ut Lipsius Tragediam.*

Ac nouam comicam.] *Bene Aldus at nouam. Comicam enim manifestum Glossema. Lipsius.*

Neque imitanda reliquere.] *Leg. cum Lipsio imitandam.*

Videri

Videri nequiverint.] *Aldus nequiverit. Vulgatam tamen non damnat Sylburgius.*
 In Attio circaque cum Romana tragœdia.] *Lib. Vet. Circaque eorum.*
 Ut quisque temporû institerit notis.] *Lib. Vet. quis. leg. quisquis. Rhenan. & aliq.*
 Eminentia cuiusque operis.] *Lib. V. & eminentiam, additâ copulâ. rectissime. Vt*
 & *Aldus emendavit.*
 Temporum claustris circumdata.] *Idem vet. circumdatam,*
 Incitationem accendit.] *Leg. imitationem, cum Rhenano, & aliis.*
 Naturaque.] *Lips. Matureque.*

AD LIBRVM SECVNDVM.

- PAG. 20. **I**N Capitolio fuerat.] *Ita etiam editio Wecheliana: dubium tamen non est quin legendum fecerat.*
 P. Africani patruus.] *Aldus ingeniosè patruus. Nam vulgata lectio planè falsa.*
 Cùm esset Consobrini Tib.] *Reuera sobrinus fuit. Sed historici saepe confundunt. quod tum Lipsius, tum Scegkii notarunt.*
 Ob eas virtutes &c. factus est.] *Includenda hæc parenthesi, auctore Lipsio. Aldus legit, ob quas virtutes. Et paullo pôst pro cum. datâ læuo brachio togelaciniâ, ex Valerio Max. lib. 3. cap. 2. emendat circumdatâ.*
 Sed M/ Aquillio.] *Inferendam voculam, & legendum sed à M/ monet Manutius.*
 Cùm omnis concio acclamasset.] *Alij cum Lipsio malunt, occlamasset.*
 Abhinc annos CL.] *Aldus legit CLVIII.*
 A. Bruti.] *Scribe cum Aldo, D. id est, Decimi.*
 Ingenti vi hominum. urbiumque portus numero.] *Illud numero Lipsio suspectum est tamquam glossema: nisi adverbialiter numero, sit pro citò, celeriter.*
 Contrebiam.] *Alij Trebiam nominant.*
 At Fabius Æmilianus, Paulli exemplo, disciplinæ in Hispaniâ fuit clariss.] *Lipsius hæc ita legit ac distinguit: at Fabius Æmilianus Paulli, (scilicet filius) exemplo disciplinæ, in Hisp.*
 Frumentum plebi dare instituerat.] *Vet. editio dari instit.*
 Armatos ad pugnam ciens.] *Eadem vet. ed. armatus.*
 PAG. 21. Inliso capite in pontem.] *Legendum ex Aldo. postem.*
 Rutilium.] *Scribe Rupilium, eodem auctore.*
 Opimiani vini.] *Ita repositum & editum ab eodem Aldo, cùm antea esset vici.*
 Anni CLI.] *Idem CL. mauult.*
 Quippe C. Cato Consularis.] *Lipsius C. Cato. Quo modo edidit Scegkii. Fuit autem C. Cato Consul A. V. DCXXXIX. cum M. Acilio Balbo. Gryphij liber M. Cato conf. C. Cato conf.*
 M. Metelli fratres.] *Pro M. censet reponendum II. id est, duo fratres, ex Eutropio lib. 4. Manutius. Verùm Scegkii edidit Circa eadem tempora Metelli fr. reiectâ M.*
 In Acidiani Manlij.] *Aldus Acidini.*
 Quod solis contigerat Scipionibus.] *Refellit eos Aldus qui Cæpionibus substituit.*
 PAG. 22. Sed opus belli ciuili Sullani.] *Vetus editio. bene habet Sullanique, id est, belli quod cum Mithradate gessit Sulla.*
 Et nouitate inuenti.] *Lips. putat leg. sed nouitate inu.*
 Persequamur notam seueritatem censorum, Cassij Longini Cæpionisque, qui abhinc.] *Lipsius, Prosequamur. Alij libri habent Persequamur notam simultatem.*
 Cassij Longini Cæsarisque, quæ abhinc.
 Annos CLVII. Lepidum Ælium.] *Bene, iudicio Lipsij, Aldus, CLV. Lepidum Æmilium. ut etiam edidit Scegkii. In gente enim Æliâ cognomen Lepidi non reperitur.*
 At punc, si quis tanti habitet, vix &c.] *Vulgati libri si quis tanti habeat.*

Vix ut senator agnoscat.] *Lipsius malit agnoscat.*
 Morandique in imperiis cupiditatem.] *Quidam lib. immorandique impe-*
riis cup.

Annos ferme cxxxix.] *Aldus leg. putat cxxxv.*
 Manliumque conf.] *Alij habent Maniliumque; idq. placet Manutio.*
 Aurelium Cos.] *Aldus legit consularem. quia Orojus cecidisse eum dicit, cum lega-*
tus esset, vna cum Capione.

Nomen erat Raudis.] *Caudiis leg. hic, errorēque ex eo quod antea Kaudiis scri-* PAG. 14.
pium fuerit, natum existimat Lipsius. Veteres libri Vineti, Radium. Florus Claudium
appellat.

Minoribus perceptis.] *Fortasse præreptis. Lipsius.*
 Malè cedebant.] *Idem malit, cadebant.*
 Abhinc annos cxx. cum id malum in vniuersa Italiâ ab Asculanis esset.] *Ma-*
nutius legit cxi. Vniuersa Italia, cum id malum ab Asculanis ortum esset.
 Seruium prætorem.] *Seruilium mauult Aldus. Vt & Scegkius edidit.* PAG. 15.
 Expulsum ciuitate L. Saturnino.] *Scegkius Aldum secutus, edidit à L. Satur-*
nino.

Consensu Reip.] *Idem consensu P. Rom. corrigunt & edunt.*
 Insteius Cato.] *Manutio leg. videtur, ex Cicerone, Eutropio & Appiano, Vettius.*
 Papius Mutilus.] *Legendum Mutilus. quo modo Orofio appellatur. Diodoro Apo-*
nus Motylus.

Campanorum principis celeberrimi, & fidelissimi viri.] *Distingue, cum Lipsio.*
 Campanorum principis, celeberrimi & fideliss.

Tum maximè dilucideq. Q. Hortensius.] *Lipsius legit tum maximè dilucidè*
 Q. Hortens.

Cuius pietati.] *Editio vetus inserit vocem ille. ex quo Lipsius legendum conijcit cu-*
ius scilicet pietati.

Quod appellarent Italicum.] *Melius videtur Lipsio, quod in vetere editione est, ap-*
pellarant.

Nisi quæ Nolani belli.] *Lipsius, nisi quod Nol.*
 Magno ciularu expromenti indignationem casus tanti viri.] *Scegkius legit ex-* PAG. 16.
promens. Gryph. & Stephan. Magno cum ciulatu se prodentem, indignatio-
ne c. t. v.

Sanguine consulis Romani, militis imbutæ manus.] *Distinguenda hæc sanguine*
consulis, Romani militis imb. m.

Ab exercitu Cn. Pompeij.] *Rhenanus ad exercitum.*
 Quam dux creauerat.] *Quidam rō creauerat, coniecturâ Burrevij licenter in exci-*
tauerat mutarunt. Scegkius.

Spes maior affuisset potentæ.] *Aldus bene affulisset.*
 Ante annos ferme clxiii. Q. Pompeius.] *Turpiter errauit Marlianus, dum le-* PAG. 17.
git lxxiii. & pro Q. quàm, vt habet Rhenanus, reponit. Sed legendum clxix. Leopar-
dum vide lib. 8. Miscellan. cap. 8.

Neque licentiâ immediocri sequitum.] *Legendum putat Lipsius: licentiâ gladiatorum*
in mediocres sequitum.

Excelsissimi quique eminentissimæ ciuitatis viri.] *Lib. vet. excelsissimi quoque*
atque eminentissimæ addit à copulâ. Ex quo Aldus Excelsissimi quique atque emi-
nentissimi ciuit.

Qui se sub aduentum Cinnæ consulis abdicauerat.] *Consulatu abdic. legit*
Scegkius: itaq. edidit.

Merces foret.] *Vocula illa foret auctore Lipsio deleto tamquam glossema.*

Nimirum veri vetustatisque ignarus est.] *Alij* nimium veri.
Fortè Mithradatem pepulerat prælio.] *Illud fortè suspectum est Lipsio. Lib. vet.*
ponte.

P. Lænas trib. pl.] *Aldus* Popillius *mauult.*
PAG. 29. Optimo quòque & fanissimo.] *Alij* sanctissimo.
Scipionem Norbanumque.] *Manutius* Scipionem Norb. *abnuente & repugnante*
Scegkio.

Dum vincit iustissimo lenior.] *Sylburgius* putat hîc substituendum debito, vel au-
sterissimo. *Lib. vet. ac* istissimo. *Lips.* olim faciebat mitissimo lenior.

Propinquant mox bello facem.] *Basil.* editio prò quanti mox belli facem. quod
sequitur *Scegkio.*

Animi magis quàm zui paterni, multa fortiterque.] *Quidam* libri interserunt vo-
cem, qui multa fort. quam tamen *vet. edit. non habet.*

Damasippus præter Domitium Scauolam etiam pontificem.] *Lips.* Domi-
tium, Scauolam, & pontif. *Aldus Manutius* Dam. pr. Domitium, Scauolam etiam.
Vet. D. pr. Q. Mucium Scauolam & pontif.

Non obscuratur eius memoria.] *Burrer.* cuius mem.

PAG. 30. Ofella Lucretius.] *Alij* libri male habent Afella.

Magnificis præliis.] *Aldus* legit magnis. *Nihil mutandum censet Lipsius. nam & ali-*
bi sic loquitur.

Per annos cxx. intermissa. nam proximus post annum quàm Hannibal.] *Vir*
iuris & antiquitatis consultus apud Scegkium leg. arbitratur. Per annos cxx. intermissa,
à proximo pòst anno, quàm Hannibal.

Vt appareat pop. Rom. vsum dictatoris nō tam desiderasse, quàm timuisse po-
testatem imperij.] *Rhenanus* diuinat: Haud deside metu à Ser. Tullio continuisse,
potestatem imperio (prò res ad vindicandum maximi periculi!) spoliantem.

In eâ iugulati cuius reip. constitueretur auctoramentum.] *De hoc loco vide Li-*
psum Elect. lib. 3. cap. 8. Cl. Puteanus: In eâ iugulati cuius R. (*id est Romani*) publicè
constitueretur auct.

Nec tamen in eos.] *Lipsius* tantum.

Dignitate constantiaque in illam conuenit.] *Aldus* dignitate constantiaque
quæ in ill.

Dux bello peritiss.] *Lips.* belli.

Pænè omnium votorum expers.] *Locum hunc alij aliter emendant: Scegkio* tolerat
vulgatam.

Etofcæ interem.] *Aldus* Etescas, aut potius Ofsca, cui adsentitur *Scegkio.* *Videtur*
hic fuisse Eleofcæ, nam & Ileofca dicta est Straboni.

Ex Hispanis triumpharunt.] *Hispaniis* reponit *Lips.* *Nam alioqui legendum esset*
de Hispanis.

PAG. 31. LXIV. fugitiui.] *Non displicet Lipsio numerus qui in Liuij Epitomâ legitur, LXXIV.*

Et per omnia maiore vi habebatur.] *Egregiè, Lipsij iudicio, diuinârat Rhenanus &*
pænè homine maior hab. itaque editum nuper. Possset tamen legi cum Aldo per omnia
maior euehebatur.

Orbem classibus, iam non furtiuis expeditionibus.] *Lips.* distinguit, orbem clas-
sibus iam, non furt.

Quo S. C.] *Cuiacius* in *Observationibus rectissimè* scribendum putat P. S^o *id est Ple-*
biscito. nam tribuno legem ferente populus eam sciuerat. Scegkio tamen *id improbat, &*
emendat quo scito. facili & prono errore imperiti librarij. Scito in SC^o mutantis. etsi
putat verius esse in Velleium hanc culpam, quàm in exscriptorem conferre.

PAG. 32. Horoscus.] *Aldus Manutius* legit L. Roscius. *Cui tamen non displicet (viti nec Lipsio)*
lectio Cl. Puteani, qui pro Horoscus reponendum censet Otho Roscius.

In theatro loca restituit.] Idem constituit aut distribuit legend. hic putat. Lips. instituit. Scegkijus probat & retinet communem ac vulgatam lectionem.
Expellebatur cupidine.] Lips. expallebat vel debellabatur. Aldus explebatur, quod tamen postea improbat.

Quod arguebatur.] Rhenan. quo arg. Scegkijus nihil mutat.
Vt primùm ad Remp. adgressus est.] Alij Vt primùm Remp. adgres.
Conuictibusque.] Aldus maualt conuiuiisque.
Ne ab huius quidem vsurâ gloriæ.] Ita restituit Aldus, cum antea legeretur vsuræ gloriâ.

In altissimo luminavit.] Lips. assentitur Rhenano, qui legit Altissimè illuminavit. P A C. 33.
Vt ardore oris orationem omnium.] Ed. vet. & ardore oris, vt orationem. Hinc Lips. pro & legit eo. Et postea ardore oris, vt orationem.

Ita consulis virtutem.] Prior editio habet consilij. Ex quâ lectione Lips. legendum diuinabat ita consilij sui rationem.

Quos prædiximus.] Hic non habet locum. ergo deletor.
Non segnîus nota obiit.] Aldus, mortem obiit, aut vitâ abiit. Vir doctus nota obiit.] Scegkijus voto obiit ex Sallust.

Annos LXXXII.] XCII. substituendum putat Aldus.
Perfectissimè in formâ operis sui.] Lips. perfectissimi. itaq; edidit Scegkijus. Manutius perfectissimæ metamorphosis. Alius Metamorphosi.
Sed discors patris.] Lege patri.

Societati commissurus.] Manutius potestati. Scegkijus editio habet fidei.
Notauius facilius, vt quæ partibus simul vniuersa conspici &c.] Quidam le- P A C. 34.
gunt notauius, vt quæ facilius, quàm partibus, simul vniuersa consp. Aldus notauius, facilius vt è partibus sim. &c. Scegkijus notabimus vt facilius partibus (aut è partib.) simul vn. Notatq; notabimus abesse libris vet.

Abhinc annos CCL.] Stricta computatio CCLIX.
Primùm Domitio Fabio nepote.] Manutius: à Domitio & Fabio. In lib. vet. est nepoti. Hinc Lipsius Domitio & Fabio nepoti.

Ab eodem facta Numidicus Ciliciam perdomuit, visa vicisset post bellum Antiochinum Vulso Manlius Gallogræciam.] Aldus Manutius locum hunc ita legit: Et eodem tractu Ciliciam perdomuit Isauricus, & post bellum Antiochinum Vulso &c. Vel: Et eodem tractu P. Seruilius Ciliciam perdomuit; cum descuisset post bellum Antioch. Scegkijus: Ab eodem facta Numidia. Ciliciam perdomuit Isauricus. & post bellum. Liber enim Bonhom. habebat facta Numidici. Ex quo Signonium secutus Scegkijus, fecit facta Numidia.

Confessionem extorserat, parem Illyriis.] Scegkijus edidit extorserat, tam partem &c.

Vt s. Ludis.] Legendum is; quomodo alij iam ediderunt. P A C. 35.
Nullo modo compelli potuit.] Hoc probat Scegkijus. Quidam malunt nullo metu comp.

Merito iam infestis sibi.] Alij tam. P A C. 36.
Qui ciuem R. damnatum.] Scegkijus Aldum secutus edidit indemnatum. P A C. 37.
Verùm & cupito interitu.] Lips. nos docuerat emendandum, verùm vt cœpit interrita. Atque ita Scegkijus.

P. Clodius in senatu, sub honorificèssimo ministerij titulo.] Cuiacius cœset voces in senatu delendas, quippe repetitas è superioribus lineis. Lips. etiam honorificentissimi.

Non antè isegressus est.] Manutius non antè iis egressus est.
Inuictum par consulum.] Bonhomas editio victus par.
Assentabatur.] Lips. assentiebatur. P A C. 38.
Ante biennium.] Ex fide historia Lipsius mallet annum.

- PAG. 39. Tantummodo contentus.] *Hæc vsque ad verbum decreuerat parenthesi seiungenda opinatur Aldus.*
 Committere decreuerat.] *Scægkius bene emendat committeret, decreuere.*
- PAG. 40. Dignationi partem in die.] *Male Robertus Titius, dilationi. Scægkius recte dignatione partium in dies.*
 Effusumque alterum Rom. imperij lumen.] *Doufa effossumque.*
 Quos victores darent, comites ei fortuna aggregauerat.] *In aliis libris due istæ voces victores darent non reperiuntur: & recte, vt censet Lipsius; repetitæ enim sunt e superioribus lineis. Aldus Quos, victore Cæsare, comites &c.*
- PAG. 41. Adhuc vbique Iubæ nomine.] *Manur. vicens vel viuens. Scægkius vulgarum tolerat, aut si quid mutandum sit, legendum cum Rob. Titio vbique ibat.*
 Locorumque inopiâ.] *Quid si aquarumque?*
 Gloriæ eius adstruxit.] *Scribend. cum Lipsio adstruxerit.*
 Restitutæ C. A. duce.] *Ita Aldina editio. pro restitutæ sunt à duce. Quod in editione Francofurt. legitur. Aldus putabat fuisse antea restitutæ, ceterum à duce. Quibusdam placet sed à.*
- PAG. 42. Cuius cum fortunam mutare constituit.] *Aldus abundare voculam cum existimat. Etiam si præuentis & pauca dicenda.] Lips. at pauca. Aldus tamen pauca.*
 Hispaniensis militiæ affecutum.] *Lips. ex Sueton. Aug. cap. 8. legend. censet Hispaniensi militiâ affec.*
 Et pacatis bellis ciuilibus.] *Alij paratis, alij peractis. Aldus patratiss emendat, sicq; editum à Scægkiio.*
 Saluidienus.] *Ita Rhen. Gryph. & Sueton. Aug. Liuij epitom. Quod Scægkiio placet, præ illo Saluidenus quod est in Aldi editione.*
- PAG. 43. Omnem ordinationem.] *Alij ordinantem. Wecheliana editio ordinem.*
 Ciuitatibusque corruptis.] *Aldus sublatisque, corr.*
 XIX. annum ingressus.] *Alij XIX.*
 Bellum cum Antonio gerere iussit. Ab eo annum agente.] *Leg. cum Lipsio Id ab eo.*
 Vicefimum.] *Scægkius rescribi malit vnde vicefimum.*
 Quicumque his se exercitus tradidissent.] *Leg. hisce. vt Aldus emendauit.*
 Dum resp. constaret concordia.] *Lips. dum reip. const. concordia.*
- PAG. 44. Per auersa castrorum proruto vallo.] *Aldus putat leg. auersam cast. partem, non recte.*
 Nomine Cameli.] *Ita Rhenanus. Scægkius edidit Capeni.*
 Cæsarem qui illa dederat perisse.] *Idem Scægkius, perire vulgavit.*
 Trib. Canutius.] *Aldus dubitat an leg. Tib. Canutius, id est, Tiberius, quia id illi prænomen. Scægkius nihil mutat.*
 Facta mentio.] *Francofurt. editio non male iacta.*
 Annis DCCIX.] *Scrib. DCCXI. secundum Aldum.*
 Iungentem prætoriâ.] *Lips. prætoriæ.*
- PAG. 45. Aut ab illo Cicero.] *Legendum ab vlllo cum Lipsio.*
 Irritando necem.] *Lips. inuitando.*
 Vitam inferiorem te principe.] *Scægkius edidit miseriorem. quod & Lipsio placebat.*
 Cum in modicâ quidem seruari.] *Hen. Stephani editio rectius cum ne à diis quidem serui. Quod Lipsio non displicet. Scægkius non item: qui edidit cum ne in modicâ quidem seruari posset. Aldus cum ne in modicâ quidem re seruari poss.*
 Quippe peior illi res familiaris, quam mens, erat.] *Parenthesi hæc includenda censet Lipsius.*
- PAG. 46. Imperatoribus, qui præualidis.] *Aldus: Imperatoribusque præualidis. Quibusdam li-*

am lib. abest vocula qui. Bonhom. Imperatoribusque validis. Quam lectionem probat Scægkius.

Laodicea expugnat; ita tamen vt.] Expugnârat *mauult cum Aldo Scægkius. Livio vet. Laodicea expugnata ea vrbe fecerat ita tamen. Ex quo Rhenan. leg. censet Laodicea expugnata interfecerat; ita tamen.*

Ita tamen vt ad ictum serui sui Dolabella non segniter cervicem daret.] *Si hæc iidem parenthesi includantur, haud paulum ad periodi lucem factura iudicat Lipsius.*

Vatinius nulli nomini non esset postf.] *Aldus Manutius putat illud nomini vatini ex glossamare nemini: in quo ei assentitur Scægkius. aut potius leg. homini. Puteanus nulli minimo.*

Et lege Pedîa.] *Lips. At lege.*

Aquâ ignique damnatis interdictum.] *Petrus Delbenius tollit illud damnatis.*

Iulix Augustæ pater.] *Liuiæ mauult Aldus: sed vulgatam iam olim ad Tacitum firmavit Lipsius. PAG. 48*

Corrupto animo eius in diem.] *Probum hoc Scægkius videtur. At Aldus emendat vena die.*

Occupatus nauibus, tum magno sequentium consilia sua comitatu.] *Legendum, occupatis nauibus cum magno seq. conf. sua com.*

Quam transgressi ad eos sacerdotem ac filiam.] *Aldus legi vult, Quin transgressa ad deos sacerdotem pænè habuit ac flaminem. Bene illud ad deos: quod & Lipsius ad Tacitum probat & explicat. Reliqua ridiculè vt existimat Scægkius. PAG. 49*

Cuius bimum hunc Tib.] *Aldus & Scægkius, assentiente Lipsio, legunt vix bim.*

Brutiæ Tironis.] *Lipsio placet Tib. Neronis: quo modo Aldus emendauit.*

Comes esse non posset.] *Aldus & Scægkius legunt cum comes esse.*

Præparatusque contra eum Cæsaris.] *Ita Rhenan. & Aldi editiones. Scægkius edit paratusque.*

Summam accepisse.] *Lips. malit summa*

Inutilis in alienâ victoriâ comes.] *Vetus editio, inutilis alienæ victoriæ comes. PAG. 50*

Quam tueri non poterat dignitas.] *Aldus intueri.*

Singulari extructum magnificentiâ est.] *Haud displiceat Lipsio magnificentiâ.*

Quâ ætate Cæsar eam prosperè Lepidum in Sicilia, bene fortuna in Cæsare & rep. militauit ad Orientem.] *Locus manifestè corruptus. Ant. Bonhomai editio habet quâ ætate C. Cæsar tam prosperè in Lepidum. Scægkius, si nihil desit, tenuerit, Quæ. C. tam prosperè in Lep. in Sicilia, pænè fortuna in Cæsarem & Remp. (aut in Cæsare & Rep. antiquè.) militauit ad Orient. Mutatione leui vocis bene in pænè. Nihil tamen serio adfirmat. Sunt quibus placitum: Quâ æst. C. tam prosperè Lepidum in Sicilia deuicit, bene fort. & c.*

Egressus Armeniam.] *Lipsio leg. videtur ingressus.*

Hoc M. Antonio acto, illis leg.] *Aldus Hoc M. Antonij octo illis leg.*

Calonum seruitijque desiderata est.] *Inserendam hic voculam tertia opinatur Scægkius. Quod & Lipsio antè visum. PAG. 51*

Mox autem hunc mox auunculum Ticius.] *Dua ista voces mox autem desunt veteri editioni & Scægkius deleuit. Aldus postremum mox abiiciendum censet. Lipsius ante illud Ticius ponendum existimat M. id est, M. Ticius.*

Vir prætorius.] *Burrer. habet vir e prætorius. Hinc Scægkius vir è prætorii.*

Grauiissimus pater, Silij focer.] *Ita Rhenan. Sed Scægkius fecit grauiissimus, P; Silij foc.*

Multa ac nefanda.] *Alij miranda.*

Illam arcebant omnia.] *Legendum cum Aldo in illâ iacebant: vel potius illâ marcebant. quod & Scægkius expressit.*

Nauium hæc magnitudo, modicâ ne celeritate.] *Aldus Nau. hinc (vel hic) magnitudo*

gnitudo modica, cum celeritate. *Vt est in editione Wech. Alij Nau. hinc magnitudo modica, sed celerior.*

Aduersa illa specie terribilior.] Lips. putat legi hic etiam posse terribiliora. Scægkius edidit ex aduerso illa, specie terribilior. Alij, ex aduersa illa specie terribilior. Burrei. aduersa illa species terribilior.

PAG. 51.

Ex quo in quem statum.] Aldus Manut. legit ex eoque in quem.

Facturus fuerit triumphum.] Rhenanus plura hic deesse arbitratur. Edit. vet. fuerit modum.

Vt dederat Trebonius.] Inferendam hic vocem primus & legendum vt ded. primus Treb. existimat Manutius, ex loco Ciceronis in Philip. & Latini sermonis obseruatione.

Equestris, & splend.] Aldus equestri & splend. Vt etiam edidit Scægkius. Vir doctus apud Scægkius equestri, sed spl.

PAG. 53.

Repræsentauit.] Lipsius malit repræsentarit.

Quem vsque in tertium conf. & c. euexerat.] Hæc omnia parentesi comprehendenda censet Lipsius.

PAG. 54.

Consensu vniuersi.] Bene, Lipsij iudicio, lib. vet. consensus.

Agrippa securus ei posse.] Vet. editio securus. Ex quo legendum conijcit Lipsius securo.

Quo primo.] Leg. cum Aldo, quo bimo. Scægkius edidit quo prius nato.

Maximamque difficultatum annonæ.] Corrige difficultatem ann. quo modo & Scægkius edidit.

PAG. 55.

PAG. 56.

Neque ipsi honori.] Leg. vt emendauit Aldus & Scægkius edidit, neque ipsis hon. Vigore ac lenitate mixtissimos.] Placet Puteano & Scægkius rigore ac len.

PAG. 57.

Quicquid libèret pro licito iudicans.] Editio Wecheliana habet vindicans.

Iulius Antonius.] Hoc melius quam quod alij habent, Iulius Ant.

Prouinciis adsidendum obitis.] Scægkius editio ad sedandum.

M. Vinicio.] Scægkius Aldum secutus edidit M. Vinici.

Omnibus ad Orientem versus prouinciis.] Scægkius ex vet. edit. reposuit visis. Vir doctus vsus prouinciis. malè, vt censet Scægkius.

Cæsaris ira euulgauit.] Vide Lipsij Epistol. Quæst. lib. 3. cap. 8. Rhenan. Cæsaris iam auulgauit.

Diu reluctatus.] Ita Burreius: aut, de reditu luctatus. A Scægkius editum: Deinde reluctatus.

Ante annum fermè quinquagesimum Cæsar.] Error librarij. Legendum autem L. (id est, Lucius,) Cæsar. Quod & Aldus vidit & Scægkius edidit.

PAG. 58.

Eoque vehementer.] Scægkius, vet. edit. secutus fecit atque vehem.

Ælio Cato Sentio cos.] Leg. cum Aldo Sex. Ælio, C. Sentio cos. Paulus Leopard. Miscellan. lib. 8. cap. 8. Ælio Cato & Sentio Coss. emendauit.

Annis DCCCLIV.] Leg. DCCCLVI. censet Aldus.

Abhinc annis xxxvii.] Scribe cum eodem Aldo, xxxvii.

Et ab eo quibusdam in locis gestum.] Lips. Id ab eo.

Neque verbis exprimi, & fortasse vix mereri fidem potest. Intratâ protinus Germaniâ.] Hæc ita distinguit & legit Lipsius neq. v. ex. & for. v. m. fidem potest, intratâ protinus Germaniâ.

Gerufci gentes.] Illud gentes tanquam glossema abijciendum censet Lipsius.

Multiplicem in virtutibus.] Lib. vet. abest vocula in & bene.

PAG. 59.

In mensem Decembrem perducta.] Lips. malit producta.

Senonum.] Scægkius legit Semnonum.

Corpus suû custoditum.] Vet. edit. habet custodia tum. ex quo Lips. custodia tuti.

PAG. 60.

Totumque ex malè dissimulato.] Scribe cum Lipsio tutumque.

Quem Lxx. millium.] Alij Lxx.

Legiones Boiohæmum.] Scægkius malit Boyhaimum.

Cuius immensa multitudinis parentis acerrimis ac peritissimis ducibus.] *In Rhenani editione est: C. imm. mult. pars acerrimis & p. Pars petere Italiam decreuerat.*] *Eadem editio properare in Italiam decreu. eamq. veram lectionem censet Lipsius.*

Batonibus ac Pinneri.] *Petrus Delbenius legit Batonis quia infra Batonem & Pinnerem nominat.*

Quia tantus etiam huius belli metus.] *Lips. quin t.*

Vndique omnes veterani.] *Vetus editio vndique & omnes, inserta vocula.*

Speciosi ministri locum.] *Lips. malit ministerij. Tolerat tamen vulgatam lectionem. P. A. G. 62.*

Etiam designatis trib. pl.] *Vir doctus apud Scegkium leg. etiam designatus tribunus militum. Scegkius edidit etiam designatus tribunus plebis. Vulgata probat Lipsius.*

Magna Thracum manu.] *Scegkius ex sententia Aldi edidit magnam Thracum manum.*

Mœtalces.] *Ita Aldus & Burrei. Scegkius reposuit Rœmetalces. cum vet. ed. habeat Remo & Alces.*

Suorum quisque metu finium.] *Due istæ voces quisque & finium, desunt editio- ni Scegkii. P. A. G. 62.*

Cuius beneficium.] *Lips. cuius usum. Vocẽ enim beneficium Rhenanus substituit.*

Agnosceret protinus.] *Vet. edit. agnoscat.*

Sed insequenti ætate.] *Scrib. Lipsio auctore, & inf.*

Operã diligenti.] *Lips. diligentiaque. P. A. G. 63.*

Virorum inentione.] *Mentioni mauult Lipsius.*

Velut in hoc saltem tantummodo indulgente.] *Scegkius diuinat salutem. Nisi mauit tantum modo.*

Et causa persona moram exigit.] *Pes. Delbenius sed causa personæ moram exigit.*

Vt corpore & animo.] *Lips. & corp. & an.*

Pro tribunali ordine.] *Duas istas voces coniungendas existimat Lipsius, vt fuerit pro- tribunali ord. P. A. G. 64.*

Prouocantes.] *Vet. edit. prouocare.*

Alter alterum iniuriã.] *Lips. iniuriis.*

Vltra barbarum promptus.] *Lipsius prapostitã voculã legit & ultra barb.*

Etiam ciuitatis.] *Scribe cum Lipsio etiam ciu.*

L. Eggius.] *Alij Igilius aut Egilius. Vulgatam retinet Aldus.*

At Volumnius.] *Scegkius ait hoc commentum Burreij esse. Sed leg. vt ipse edidit, Vala Numonius, cum & vetus editio habeat Val. Numonius. quo modo & Fulv. Vrsinus in libro de Familiis Rom. emendauit.*

Cerebrique profluuio exspiraret.] *Vetus editio inffluio. Hinc Lips. legendum vi- detur effluio. P. A. G. 65.*

Et senatus populusq. Rom. postulante patre eius, vt æquum ei ius in omnibus prouinciis exercitibusq. esset, quàm erat ipsi, decreto complexus esset: (etenim absurdum erat.) Non hæc verba quàm erat ipsi, à glossatoris manu imperitã (quod Aldus existimauit,) si verba postulante patre eius, cum Beato incluseris parenthesi, imò tum necessaria censet Scegkius. Burreius Senatus pop. q. R. p. p. eius, vt æquum ei. i. i. o. prouinc. esset, quas erat ipse decreto complex. Esset etenim absurd. Ojcit auter ad superiora, vt idem Scegkius arbitratur.

Hostium duces occisos fama narravit.] *Lips. addendam hic voculam non, qua est in lib. vet., existimat. & legendum non occisos fama.*

Firmanda pace.] *Alij formanda.*

Cuius vrbis ruinam timueramus, eam ne commotam quidem sensimus.] *Vet. editio Cuius orbis r. timueramus, cum ne commotum quidem.*

PAG. 67.

In ultimum gladiatorum.] *Leg. gladiatorum, vt edidit Scegkius.*

Celeberrimaq. in Illyrico militiâ, vt prædiximus, cum imperio obtineret, in summâ pace, quiete continuit.] *Legenda hæc vt emendat Lipsius; cel. q. i. l. m. vt præd. cum imperio obtineret, in summâ pace, quiete continuit. Aut vt Rhenanus cel. q. in Illyrico militiâ præditum: ac paullo post, pace & quiete.*

In maximâ parte.] *Alij maritimâ.*

Cum incerta sint oculis.] *Rescribe inserta. Vt Scegkius edidit.*

Seruat immunes.] *Lips. immune.*

Neque in paruo paucitas ministerio defecit.] *Obscura & corrupta.*

PAG. 68.

T. Coruncanium.] *Scegkius reposuit Ti. Coruncanium.*

Et causas pressius audit.] *Aldus particulam & abiecit.*

PAG. 69.

Dolere, indignari coactus est.] *Burrer. codex dolere, indignari, erubescere coactus est. Antea dixit: Veniendum ad erubescenda est.*

Iuppiter Capitoline, & auctor ac stator Rom. nominis Gradiue Mars.] *Puteanus legendum putat Iupp. Cap. & Stator ac auctor Rom. n. G. Mars.*

F I N I S . .

APPROBATIO.

HÆ I. Lipsij, clariss. in Academia Louaniensi Professoris, ad Velleium Paterculum Animaduersiones vt nihil habent quod vel Religioni vel honestati aduersetur; ita continent plurima, quæ rem literariam egregiè iuuent.

Guilielmus Fabricius Nouiomagus, Apostolicus ac regius librorum Censor.

PRIVILEGIUM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Ro-
 manorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ,
 Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux
 Burgundiæ, Stiriciæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes
 Tirolis, &c. Nostro & Sacri Imperij fideli dilecto IUSTO LIPSIO gra-
 tiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quæ DEVS immortalis ho-
 minibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina
 sunt, quæ in literis liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet
 homines non tantum ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi
 etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, vt tanquam Dij
 quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seque di-
 gnam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in literis ac disciplinis operam
 ponunt, præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam, qui eas ita excolunt,
 vt aliorum menti docendo, scribendo lumina præferant, eosque ex igno-
 rantia tenebris quasi manu educant. Quos excitare, quos amare atque
 animare ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio,
 concessuque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cùm itaque ab iis,
 quorum nobis spectata fides, qui que iudicare de Literis possint, acceperi-
 mus, insignes te animi ingenii que tui dotes tibi à natura insitas à primis
 temporibus ætatis tuæ ita literarum ac disciplinarum studiis excoluisse at-
 que exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florentis mi-
 nime que vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in anti-
 quis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæ-
 que in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituiti, dum
 vetusta Latiniæ antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singula-
 ri artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam aded & raram doctrinam,
 quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitavit, per-
 uenisse, eam que variis abs te libris acris & graui cum iudicio scriptis atque
 in lucem editis ostendisse, vt in eo quod tam feliciter tractes scriptionis
 genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate vi-
 rum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia scri-
 bere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à men-
 dis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assidue
 verferis, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, &
 eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam
 prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta
 conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis
 per te satis ipse animatus sis, animadum magis patrociniòque nostro defen-
 dendum pro benigna nostra in te suscipere voluntate. Quoniam ve-
 rò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te
 eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro priuile-
 gioque te & Typographum tuum aduersus quorumcunque fraudem, qui
 lucri causa, quod fieri solet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint,
 munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate nostra Cæsarea decerni-
 mus, statuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum,
aut

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu
edituruses, quocunque modo, caractere, aut forma, siue integros, siue
aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare in-
tra sacri Romani Imperij, Regnorumq. ac Dominiorum nostrorum hæ-
reditariorum fines triginta annis proximis à primo editionis die compu-
tandis, absque tuo tuorumve hæredum consensu audeat: Hac autem lege
addita, vti tria vt minimùm cuiusque libri exemplaria, quemadmodum
moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò
edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus
fuerit, eum non solùm eiusmodi libris, tibi, hæredibusue tuis, auxilio Ma-
gistratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam
Marcharum auri puri multa, cuius semissis quidem Fisci nostri Procura-
tori, fraudis vindici: alter verò semissis, tibi hæredibusue tuis pendatur, pu-
niri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Im-
perij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuius-
cumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Ma-
gistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius
dicunt, iustitiàmue exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum
impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces
compererint, constituta à nobis multa, eos puniri & quibuscunque mo-
dis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere
indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto,
& Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in ar-
ce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti. Anno Domini Millesti-
mo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Ro-
mani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo
septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senftenaw.

Ad mandatum sacra Cæsarea M^{to} proprium.

Io. Baruitius,

Additum sigillum Cæs. M^{ti} in cerâ rubrâ.

SVMMA PRIVILEGII REGII.

PHILIPPVS Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis, Iusti Lipsij Historiarum in alma Vniuersitate Louaniensi Professoris, & item Historiographi sui libros quoscunque, à Censoribus legitimis approbatos, præter ipsius, heredumve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima singulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venalésve habeat. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ XIV. Feb. M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

Tibi JOANNES MORETE, pro amicitia quam mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis est ac fuit, tibi, inquam, permitto, uti C. VELLEIVM PATERCVLVVM cum ANIMADVERSIONIBVS meis, quas recentè auxi & emendaui, typis tuis excudas ac divulges. Nequis alibi alius præter te, cupio sine iubeo, ex lege quam magnus Casar & Rex meus dixerunt.

Iustus Lipsius.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.